

Beleids- begroting

2025 - 2028

Gemeente
Hengelo

www.hengelo.nl

5.2 Beleidsprogramma's

5.2.1 Veiligheid

Aanspreekpunt bestuurlijk

Burgemeester Schelberg

Aanspreekpunt ambtelijk

J. Logtenberg

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Het integraal veiligheidsbeleid Hengelo 2024-2026 bevat de ambities en doelstellingen waarmee de gemeente regio voert op veiligheid. Vijf thema's vormen samen de veiligheidsagenda voor de komende periode:

1. Ondermijnende criminaliteit
2. Digitale veiligheid
3. Zorg en veiligheid
4. Jeugd en veiligheid
5. Maatschappelijke stabiliteit

Deze thema's worden in het uitvoeringsplan 2025 concreter. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners moeten samen (als keten) bewust zijn van bestaande en nieuwe fysieke en sociale veiligheidsrisico's. Hier moet tijdig, kundig en flexibel op worden gereageerd om risicovolle invloeden te remmen en te voorkomen. Met weerbaarheid van jongeren, wijken, ondernemers én de gemeente. Om goed te weten wat er speelt in de samenleving, moeten wij dichterbij inwoners komen. We werken op basis van een wijkgerichte aanpak. Om het publieke vertrouwen en bewustwording van risico's te stimuleren en meldingsbereidheid te bevorderen, is het van essentieel belang dat wij zichtbaar zijn. In de strijd tegen ondermijnende criminaliteit vormt weerbaarheid het schild dat een samenleving beschermt en verdedigt. Onze samenleving verandert in een hoog tempo. Kennisdeling en samenwerking blijft de basis voor succes. Integraal en programmatisch samenwerken staat daarom centraal in ons streven naar een effectief en samenhangend veiligheidsbeleid. Er moet worden samengewerkt met inwoners, ondernemers, ketenpartners, met andere gemeenten en de Veiligheidsregio Twente in de regio. Criminaliteit houdt zich niet aan de gemeentegrenzen.

Om te komen tot een weerbare overheid is het van belang om de gemeentelijke organisatie bewust te maken van signalen en risico's van ondermijnende criminaliteit. Wij zetten daarom verder in op bewustwording van de eigen medewerkers om ondermijning te herkennen binnen het eigen werkgebied en bieden een handelingsperspectief, mede door het doorontwikkelen van het meldpunt ondermijning.

Relevante beleidsnota's

- [Veiligheidsbeleid gemeente Hengelo: Samen werken aan de toekomst van Hengelo Veiligheid in actie 2024-2026](#)
- [Algemene plaatselijke verordening \(2019\)](#)
- Plan van aanpak Ondermijning (2019)
- Integrale handhavingsnota Wabo (2015)
- [Evenementenuitvoeringsbeleid 2024](#)
- Uitvoeringsplan veiligheid 2024

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Twente

Veiligheid begint bij het voorkomen van branden, rampen en crises en het vervolgens beperken van letsel en schade als dit zich dan toch voordoet. De risico's in de regio vormen de basis van het werk van de Veiligheidsregio Twente. Op basis daarvan hebben zij een adviserende en voorbereidende taak met het opstellen van een risicoprofiel, het regionaal crisisplan en specifieke incidentbestrijdingsplannen. Door mensen regionaal op te leiden en te laten oefenen zijn zij voor gemeenten als Hengelo in staat bij branden en (dreigende) crisissituaties professioneel op te treden. De mannen en vrouwen staan 24/7 paraat om de inwoners, bezoekers en ondernemers in Twente te helpen.

Daarnaast voert de Veiligheidsregio Twente een aantal taken uit die niet voortkomen uit de Wet Veiligheidsregio's maar voortvloeien uit een (andere) wet en/of een opdracht van de regiogemeenten. Zo draagt de Veiligheidsregio Twente bijvoorbeeld bij aan risicobewustzijn met de Twente Safety Campus. Ook faciliteren zij het platform voor regionale samenwerking op het gebied van fysieke maar ook sociale veiligheid, zoals het Platform Integrale Veiligheidszorg, Veiligheidsstrategie Oost Nederland, de Regionale Toezichtsrimte (RTR), het Veiligheidshuis Twente (VHT) en meest recent opgerichte Kenniscentrum Mensenhandel Twente (KMT).

Wat willen we bereiken?

1.1 Hengelo kent minder misdaad

1.1.1 In Hengelo vinden minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten plaats, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling plaats.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal geregistreerde misdrijven (aantal) ¹	1.024(2021)	3.657	2.678	2.678	2.678	2.678	2.678

¹ Nieuw: cijfers genomen conform BBV waarstaatjegemeente

Oud: Het gaat om de volgende misdrijven: vermogensdelicten, geweldsdelicten, digitale criminaliteit, drugs en vuurwapendelicten en vernielingen.

1.1.2 Hengelo kent minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
(1) Waardering van partners die betrokken zijn bij de bestrijding van ondermijning ⁽²⁾ voor: het veiligheidsbeleid, de uitvoering hiervan en de samenwerking met de gemeente. (cijfer 1-10). ⁽³⁾		N.v.t.	N.v.t.	7,5	7,7	7,8	7,9

¹ (1) Uit onderzoek blijkt dat samenwerking tussen ketenpartners cruciaal is in de aanpak van (georganiseerde) misdaad. Vandaar dat we een indicator opnemen over die samenwerking, conform het Veiligheids beleidsplan. Samenwerking is echter geen doel op zich.

(2) Partners die betrokken zijn bij bestrijding ondermijning: Politie (diverse organisatieonderdelen), Openbaar Ministerie, Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC), Belastingdienst en Douane.

(3) Deze indicator/systematiek is nieuw en is samen met het Kennispunt vorm gegeven.

1.2 Inwoners van Hengelo voelen zich veiliger en ervaren minder overlast

1.2.1 Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage mensen dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt (%)	23%(2021) 21%(2023) 33%(2024)	17,1% (2021)	17%	14,4%	14,4%	14,0%	14,0%
Waardering die inwoners van Hengelo geven aan de veiligheid in de eigen buurt (cijfer 1-10)	7,3(2021) 7,2(2023) 7,0(2024)	7,3 (2021)	7,2	7,5	7,5	7,6	7,6
Waardering die inwoners van Hengelo geven aan de veiligheid in de binnenstad (cijfer 1-10)	6,5(2022) 6,9(2023) 6,5(2024)	7,0 (2021)	6,9	7,2	7,2	7,3	7,3

1.2.2 Inwoners van Hengelo ervaren minder overlast in hun wijk of buurt

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Score voor de totale ervaren overlast door Hengeloërs (score 0-10)(1)(2) ¹	2,5(2022) 2,2(2023) 2,3(2024)	2,2 (2021)	1,7	1,5	1,5	1,5	1,5

1 (1) Kennispunt Twente stelt de 'schaalscore totale overlast' samen op basis van dertien vormen van overlast/buurtproblemen te weten: te hard rijden; mensen die op straat worden lastiggevallen; dronken mensen op straat; hinder van horeca; agressief gedrag in het verkeer; straatmeubilair dat vernield is; rondhangende jongeren; drugsgebruik of drugshandel; bekladderde muren/ gebouwen; overlast door buurtbewoners; rommel op straat; hondenpoep; parkeerproblemen.

- (2) Kanttekening: Dit cijfer is verwarrend vanwege de afwijkende telling ten opzichte van de voorgaande indicatoren:
- o 0 tot 10 ipv 1- tot 10, omdat het een score is en geen rapportcijfer, vergelijkbaar met de landelijke veiligheidsmonitor.
 - o Lager is beter ipv hoger is beter.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

1.1.1 In Hengelo vinden minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten plaats, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling plaats.

1.1.2 Hengelo kent minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.

1.2.1 Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo.

In het kader van de aanpak cyber-weerbaarheid zetten we in op de digitale weerbaarheid van ouderen, jongeren en mkb'ers. Dat doen we door bewustzijn te creëren en ondersteuning te organiseren.

- In het kader van het Keurmerk veilig winkelgebied willen we de veiligheid in de binnenstad vergroten door de overlast te verminderen en de criminaliteit te bestrijden.
- Er zal een heroriëntatie op de inzet van de BOA's plaatsvinden in verband met het nieuwe veiligheidsbeleid.
- We willen meer wijkgericht de leefbaarheid en veiligheid verbeteren. Dat doen we door zorgvuldig te analyseren wat er in een buurt of wijk speelt en inzetten op de meest belangrijke onderwerpen.
- Het regionale beleid mensenhandel is vertaald naar een lokaal Plan van aanpak. We geven integraal opvolging aan signalen van mensenhandel en organiseren trainingen en bewustwordingsbijeenkomsten voor medewerkers en professionals.
- Actualiseren beleid Aanpak woonoverlast. Dit wordt in 2025 opgepakt. Daarnaast organiseren we trainingen aanpak woonoverlast.
- De aanpak ter voorkoming van Escalatie (AVE) wordt binnen de gemeente verder doorontwikkeld conform het projectplan vanuit het sociaal domein.

Wat blijven we doen?

- We zorgen dat de basis binnen de aanpak ondermijning op orde blijft.
- We verwerken de uitkomsten van het onderzoek naar de bestuurlijke weerbaarheid door het RIEC Oost-Nederland ten opzichte van ondermijnende criminaliteit in het uitvoeringsplan veiligheid.
- In samenwerking met politie en regionale partners zetten we in op een integrale aanpak op jonge dealers om drugshandel te verminderen.
- Ondermijning is een terugkerend thema via trainingen en overleggen op zowel ambtelijk, bestuurlijk als politiek niveau.
- We werken verder aan het kwaliteitsmeter veilig uitgaan. We doen dit samen met de horeca-ondernemers, Koninklijke Horeca Nederland, de politie en verdere betrokken partijen voor een veilig uitgaansklimaat.
- In het kader van veilig ondernemen vergroten we de veiligheid door het verder ontwikkelen van het keurmerk veilig ondernemen, welke gericht is op overlast te verminderen en de criminaliteit te signaleren.
- We willen een bruisende binnenstad met binnenstad brede evenementen die veilig verlopen en voldoen aan de vereiste veiligheidsmaatregelen.
- Integrale horecacontroles om te signaleren en te acteren op eventuele ongewenste situaties en regelovertredingen bij horeca ondernemingen in Hengelo.
- Door gerichte aanpak op het gebied van preventie en samenwerking met de politie werken aan het verminderen van het aantal woninginbraken.
- Wij maken onderdeel uit van het programma Veilige steden zodat iedere inwoner zich veilig en geaccepteerd voelt in diens eigen gemeente. De belangrijkste doelstelling is het vergroten van het veiligheidsgevoel van alle inwoners. Met vrouwen en leden van de LHBTIQ+-gemeenschap als geprioriteerde doelgroep.
- Met het oog op artikel 151c Gemeentewet kijken wij verder naar de mogelijkheden voor inzet en uitbreiding van cameratoezicht. Dit doen we gericht op de openbare orde en veiligheidskwesaties zoals uitgaansavonden, evenementen en risicovolle voetbalwedstrijden.
- Wij gaan door met de casuscoördinatie, door lokale en regionale informatie via vaste overlegstructuren aan elkaar te verbinden en zo te werken van signalen naar integrale interventies.
- Wij geven verder invulling aan de specialistische taak om veiligheid en zorg aan elkaar te verbinden. Dit doen wij op het gebied van onder andere criminele jeugdgroepen, personen met onbegrepen gedrag en woonoverlast.
- We voeren het proces uit in het kader van "18-b meldingen". Dit houdt in dat, op grond van artikel 18b van de Penitentiaire beginselenwet, de directeur van de inrichting, de ministers van Rechtsbescherming en van Justitie en Veiligheid, de burgemeester, de reclassering, het Openbaar Ministerie en de politie met elkaar contact opnemen. Dit gebeurt wanneer er een risico bestaat dat een gedetineerde een ernstig gewelds- of zedenmisdrijf zal begaan. Ze delen dan de relevante gegevens met elkaar.
- Informatievoorziening Justitiabelen proces (BIJ) is actueel én we voeren dit uit. Dit proces is gericht op de terugkeer van ex- gewelds- en zedendelinkwenten en de proefverloven van tbs-gestelden. Als het nodig is starten we procesregie vanuit zorg & veiligheid.
- De weerbaarheid van kinderen en jongeren verhogen door het subsidiëren en faciliteren van diverse voorlichtings- en preventie-activiteiten. Dat doen we op scholen, op straat én online. Dit doen we in afstemming met het onderwijs en samen met diverse partners vanuit het sociaal domein.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Verschil 2025 - 2024
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	-6.782	-7.633	8.143	-	-8.143	-510
1.2 Openbare orde en Veiligheid	-2.740	-3.446	3.294	84	-3.211	235
Totaal 1 Veiligheid	-9.522	-11.079	11.438	84	-11.354	-275

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	-8.143	-8.143	-8.143	-8.143
1.2 Openbare orde en Veiligheid	-3.211	-3.211	-3.150	-3.148
Totaal 1 Veiligheid	-11.354	-11.354	-11.293	-11.291

Financiële toelichting

1.1 Crisisbeheersing en brandweer (€ 510.000 nadeel)

We verwachten een toename in uitgaven van de bijdrage aan Veiligheidsregio Twente van € 510.000. Deze stijging bestaat uit looncompensatie, prijscompensatie, verhoging omslagrente VRT en door een Europese richtlijn voor beloning vrijwilligers (24-FP-9.8).

1.2 Openbare orde en Veiligheid (€ 235.000 voordeel)

Er is aanvullend incidenteel budget begroot voor Samen Twente voor de inzet ZZP-ers in de forensische geneeskunde (24-FP-6.8). Dit leidt tot extra kosten van € 60.000 ten opzichte van 2024. Daarnaast zijn er voor 2025 minder loonkosten op dit taakveld begroot door een andere toerekening van loonlasten binnen het fysieke domein (zie paragraaf 3.3).

Risico's

De samenleving verandert en dat merken we ook binnen onze gemeente. Woninginbraken en fietsendiefstal neemt af, maar internetcriminaliteit en polarisatie in de samenleving nemen toe. Onze inwoners voelen zich minder verbonden met elkaar. Voor de bestrijding van ondermijning werken verschillende partijen samen. Denk aan politie, openbaar ministerie en de RIEC Oost Nederland. Er bestaat een risico dat onze partners de Hengelse prioriteiten niet volledig hebben geïntegreerd in hun beleidsplannen en capaciteitsramingen. Dat kan leiden tot een suboptimale samenwerking en onvoldoende middelen voor effectieve uitvoering.

Niet alleen de polarisatie maar ook mensen met onbegrepen gedrag creëren een onveiligheidsgevoel in de samenleving. Samen met onze partners hebben we de taak om goede proces- en werkafspraken te maken en te zorgen voor het tijdig inzetten van de juiste zorg om extreme problematiek te voorkomen. We lopen risico op onveilige situaties als we dit niet integraal aanpakken en wanneer afwegingen niet breed over de gemeente worden gemaakt.

Er zijn zorgen over de jeugdzorg in de gemeente Hengelo. Het is belangrijk dat we dit risico integraal benaderen en goed in beeld brengen. Bovendien werken wijkteams en scholen hard om jongeren, die wat extra ondersteuning nodig hebben, op het rechte pad te houden. Op scholen is er een divers palet aan ongewenst gedrag dat de veiligheid, van zowel jongeren als personeel/docenten kan bedreigen. Wij zien in toenemende mate dat scholen dit herkennen, waardoor er op het gebied van samenwerking meer mogelijk is.

De toenemende complexiteit die we hierboven beschrijven, vraagt om een integrale aanpak binnen Nederland, de veiligheidsregio en de gemeentelijke organisatie. Het risico is dat we door de toenemende afhankelijkheden onvoldoende in staat zijn met de juiste expertise, gewenste capaciteit en snelheid de uitvoering te realiseren.

5.2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Steen

Aanspreekpunt ambtelijk

J-P. Boutkan

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Verkeer, vervoer en waterstaat

De manier waarop we ons verplaatsen verandert. Technologie ontwikkelt zich, en de stad ontwikkelt zich ook. Bereikbaarheid is cruciaal voor een moderne en duurzame stad, waar mobiliteit een integraal onderdeel vormt van alle ambities. Het is essentieel om aan bereikbaarheid en mobiliteit te werken om de groei van de stad mogelijk te kunnen maken. Om de stad bereikbaar, veilig en leefbaar te houden, moeten we nu nadenken over de mobiliteit van de toekomst. Dat doen we in het Mobiliteitsplan 2040 dat in 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld en waarvoor intensief is gewerkt met vele partijen in de stad. Het Mobiliteitsplan draagt zo bij aan de strategische opgaven die we voor onze stad gesteld hebben.

Om actief fietsgebruik verder te stimuleren, wordt in 2024 het Actieplan Fiets opgesteld. Hierin wordt aandacht besteed aan fietsveiligheid, fietsparkeren en fietsinfrastructuur. In dit plan wordt de visie uit het Mobiliteitsplan voor het thema fiets verder uitgewerkt tot beleid, acties, maatregelen en projecten. In 2025 gaan we van start met het realiseren van de eerste projecten uit het Actieplan Fiets.

Voor een verbetering van de verkeersveiligheid gaan we, met het vaststellen van het Mobiliteitsplan, het risico gestuurd werken verder ontwikkelen en toepassen.

In het Mobiliteitsplan wordt niet meer alleen over openbaar vervoer gesproken, maar ook over publieke mobiliteit. Dat is een verzamelnaam voor openbaar vervoer (bus, flexibele bus), deelvervoer (deelauto, deelscooter, deel(bak)fiets) en mobiliteitshubs. Belangrijk is het borgen van de samenhang tussen de verschillende aspecten van publiek vervoer. Om zo te zorgen voor soepele doorstroming én het stimuleren van een duurzaam en geïntegreerd vervoersnetwerk. In 2024 is hiervoor het Plan Publieke Mobiliteit vastgesteld in het college. Voor meer informatie hierover verwijzen wij naar de raadsbrief van 2 juli jl. (zaaknummer: 3760458). In dit plan wordt de visie uit het Mobiliteitsplan vertaald naar concrete acties, maatregelen en projecten. We streven naar een sterk netwerk van openbaar vervoer in de stad, aangevuld met andere vormen van vervoer zoals deelvervoer en flexvervoer. In 2025 starten we met de projecten en acties uit dit plan.

We zien een toename van het goederenvervoer op het spoor. Deze toename staat op gespannen voet met het personenvervoer door beperkte capaciteit op het spoor. Hier blijven we in verschillende landelijke overleggen aandacht voor vragen.

Parkeren

In 2024 is een start gemaakt met het actualiseren van het parkeerbeleid voor Hengelo. Het te actualiseren parkeerbeleid sluit aan op het Mobiliteitsplan 2040. De verwachting is dat dit in 2025 een vervolg krijgt.

In Hart van Zuid worden de komende jaren ruim 1.500 woningen gebouwd. Zoals in 2021 door de gemeenteraad is vastgesteld, is parkeerregulering een belangrijke voorwaarde om dit mogelijk te maken. Het college heeft dit raadsbesluit uitgewerkt en heeft in 2022 vastgesteld dat in Hart van Zuid, deel ten noorden van het Esrein, bij oplevering van de woningen betaald parkeren wordt ingevoerd. Na een intensief participatietraject heeft het college in 2024 besloten dat de reguleringsvorm in de schil eveneens betaald parkeren wordt. Vanaf 2025 wordt dit geleidelijk ingevoerd. Dit is afhankelijk van de planning van oplevering van woningbouw in Hart van Zuid (ten noorden van het Esrein).

Relevante beleidsnota's

- [Mobiliteitsplan 2040 Heel Hengelo in beweging \(2023\)](#)
- [Uitvoeringsprogramma binnenhavenvisie 2017-2030 \(2017\)](#)
- [Parkeerplan binnenstad \(2019\)](#)
- [Parkeernormennota binnenstad/Hart van Zuid \(2021\)](#)
- Plan Publieke Mobiliteit (2024)
- Actieplan Fiets (2024)

Verbonden partijen

Recreatieschap Twente

Recreatieschap Twente werkt vóór en samen mét de veertien Twentse gemeenten en maatschappelijke partners aan een vitaal Twente waarin inwoners gezond en kansrijk zijn. Gezamenlijk wordt gekeken wat mogelijkheden zijn om mobiliteitsvraagstukken grensoverschrijdend aan te pakken.

Gildebor/SWB Midden-Twente

Gildebor voert het beheer en onderhoud van de openbare ruimte uit. SWB voert het beheer over de bewaakte fietsenstallingen uit.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)

Het belastingkantoor int gemeentelijke belastingen en heffingen voor de deelnemende gemeenten. Voor dit programma geldt dit voor parkeren en havenbedrijf.

Gemeenschappelijk Havenbedrijf Twente (is geen verbonden partij, maar op basis van bestuurlijke overeenkomst)

Het havenbedrijf verbindt vervoerders en bedrijven met de meest dynamische mainport van Oost-Nederland: de binnenhavens van Lochem, Hof van Twente, Hengelo, Almelo en Enschede.

Wat willen we bereiken?

2.1 Mensen en goederen kunnen Hengelo beter bereiken via weg en spoor

2.1.1 Hengelo is beter bereikbaar met de fiets, de auto en het openbaar vervoer

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met de auto' (%)	69,8%(2021) 76,4%(2022) 77,7%(2024)	niet opgenomen	69%	70%	70%	70%	70%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met het openbaar vervoer' (%)	81,5%(2021) 83,5%(2022) 77,6%(2024)	niet opgenomen	85%	86%	86%	86%	86%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met de fiets' (%)	91,5%(2021) 92,6%(2022) 92,5%(2024)	niet opgenomen	94%	95%	95%	95%	95%
Duur treinreis van station Amsterdam Zuid naar station Hengelo	1uur 51 (2021)	niet opgenomen	1uur 50	1uur 50	1uur 50	1uur 50	1uur 50

2.2 Mensen in Hengelo kunnen zich veiliger verplaatsen in een schone openbare ruimte

2.2.1 Wegen en fietspaden in Hengelo zijn heel en veilig

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage rijbanen, fietspaden en trottoirs in Hengelo dat voldoet aan de CROW*-richtlijn. ¹	85(2022)	niet opgenomen	86%	86%	86%	86%	86%
Aantal verkeersongevallen in Hengelo (aantal)	625(2019)	niet opgenomen	475	445	415	400	400
Aantal verkeersslachtoffers in Hengelo (aantal)	113(2019)	niet opgenomen	87	82	77	72	72
Percentage inwoners dat vindt dat Hengelo verkeersveilig is (%)	39,9%(2021)						
	40,6%(2022)						
	37,1%(2023)						
	49,1%(2024)	37%	42%	42%	42%	42%	42%

¹ Het CROW is een kennisinstituut voor onder andere de water- en wegenbouw.

2.2.2 De openbare ruimte in Hengelo is schoon

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Mijn buurt is schoon' (%)	60,8%(2019)						
	58,7%(2021)						
	57,7%(2022)						
	65,5%(2023)	65,5%	60%	60%	60%	60%	60%
	58,2%(2024)						

2.3 De binnenstad van Hengelo is beter bereikbaar voor inwoners en bezoekers

2.3.1 Fietsers kunnen hun fiets makkelijker en veiliger stallen in de binnenstad

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Rapportcijfer dat binnenstadbezoekers (die meestal fietsend gaan) geven voor het gemak waarmee zij in het algemeen een parkeerplek vinden voor hun fiets (cijfer 1-10)	7,6(2019) 7,9(2022) 7,9(2023)	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Aantal keren dat een fiets is gestald in een bewaakte fietsenstallingen in de binnenstad van Hengelo (aantal) ¹	90.295(2019)	38.600	140.000	90.000	90.000	90.000	90.000

¹ Het gaat om drie stallingen: Markt, de Beurs en Wetplein. Stalling Wetplein is open sinds september 2024.

Stalling Markt is open sinds april 2023. Tot april 2023 was er een bewaakte stalling op het Kloosterhofterrein.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

2.1 Mensen en goederen kunnen Hengelo beter bereiken via weg en spoor

- In 2025 gaan we aan de slag met het verbeteren van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van bushaltes. Dit komt voort uit het Plan Publieke Mobiliteit. Haltes worden toegankelijk gemaakt voor mindervaliden en mensen met een visuele beperking. Daarnaast werken we aan de uitbreiding van deelvervoer in de stad door actief in gesprek te gaan met deelvervoeraanbieders.
- Vanuit het Mobiliteitsplan gaan we de bereikbaarheid van de oostzijde van de stad verder onderzoeken, rekening houdend met de ambities en ontwikkelingen van de stad. Dit onderzoek voeren we samen uit met gemeente Enschede. Ook doen we onderzoek naar de verkeerscirculatie rondom het centrum om de binnenstad bereikbaar te houden en meer ruimte te creëren voor voetgangers, fietsers en openbaar vervoer.
- Duurzame mobiliteit, emissieloos vervoer en elektrisch laden gaan een steeds grotere rol spelen in ons dagelijkse manier van verplaatsen. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken, wordt in 2025 laadbeleid opgesteld. Als actie uit het Programma Bereikbare Binnenstad wordt in 2025 een selectief toegangsbeleid ingevoerd met camera's in de binnenstad en een aantal fysieke afsluitingen.

- Conform de mobiliteitsagenda in het Mobiliteitsplan, worden vanaf nu jaarlijks in de Zomernota de nieuwe mobiliteitsopgaven ingediend. Voor de aanvraag van 2025, met uitvoering in 2026, is in de mobiliteitsagenda het Actieplan Wandelen gepland.
- Voor de verbetering van de verkeersveiligheid gaan we, zoals opgenomen in het Mobiliteitsplan 2040, steeds meer risicogestuurd werken volgens het SPV-principe (SPV = Strategisch Plan Verkeersveiligheid). In de Zomernota zijn verkeersveiligheidsmaatregelen voorgesteld die in 2025 worden uitgevoerd, conform de SPV-werkwijze. Deze maatregelen omvatten de reconstructie van de rijbaan op de Oldenzaalsestraat ter hoogte van de fietsoversteek bij TinQ, de actualisatie van de inrichting van de 30 km/uur-zone op de Noordelijke Esweg en de aanpak van de fietsoversteek bij Kleispoor – Weusthagstraat.
- In 2024 is een inventarisatie gemaakt van het bewegwijzeringsareaal. In 2025 starten we met vervangen van verouderde bewegwijzering in de stad.

2.3 De binnenstad van Hengelo is beter bereikbaar voor inwoners en bezoekers

- In de schil rondom Hart van Zuid (ten noorden van het Esrein) wordt geleidelijk betaald parkeren ingevoerd. De definitieve grenzen van de schil staan nog niet vast. In het participatietraject met buurtbewoners, dat in 2024 is afgerond, is afgesproken dat de definitieve grenzen op een later moment in samenspraak met de buurt worden vastgelegd. Ook wordt de buurt betrokken bij de inrichting van het betaald parkeren (locatie van parkeerautomaten, parkeervakken, etc.). Deze participatie wordt per zone van de schil uitgevoerd op het moment dat duidelijk is wanneer betaald parkeren wordt ingevoerd in de betreffende zone. Ook moeten extra parkeerautomaten worden aangeschaft en de bestaande parkeerautomaten moeten eind 2027 worden vervangen.

Wat blijven we doen?

Verkeer en vervoer

- Wegen, straten en pleinen worden onderhouden.
- We verwijderen afval, houden de openbare ruimte schoon en bestrijden gladheid.
- Hoofdwegen en hoofdfietsroutes voorzien we van voldoende verlichting. Wandelpaden, parkachtige omgevingen en wegen in het buitengebied worden niet standaard voorzien van verlichting. Dit vanuit het oogpunt van duurzaamheid en leefbaarheid (energiebesparing, lichthinder, lichtvervuiling en biodiversiteit). We kiezen zoveel mogelijk voor 'slimme verlichting' waarmee verlichting op maat geleverd wordt.
- We beheren en onderhouden bebordingen en straatnaamborden.
- We beheren en onderhouden verkeersregelininstallaties en veiligheidssystemen om de verkeersveiligheid en doorstroming op minimaal hetzelfde niveau te waarborgen.
- We geven (beleids-)advies over verkeer en vervoer, bieden voorlichting- en educatieprogramma's aan en we ontwerpen verkeersvoorzieningen.
- Hengelo is bestuurlijk trekker en penvoerder van 'Twente2050', de samenwerking tussen de 14 Twentse gemeenten (waarvoor Hengelo gastheer is), met de provincie als partner, op het gebied van voor bovenlokale/regionale mobiliteit en bereikbaarheid. Thema's zijn spoorstrategie, onder andere Zwolle-Twente-Münster, de wegen A1/A35 (Azelo-Buren), N35 en N36, F35, vrachtverkeer van de weg (Twentekanal, zero emissie en dergelijke).
- In het verlengde van deze rol is Hengelo ten behoeve van de brede regio nauw betrokken bij landelijke opgaven als Basisnet (vervoer gevaarlijke stoffen spoor), Goederencorridor Noordoost Europa en spoorveiligheid.

Parkeren

- We beheren en exploiteren de blauwe zones, het betaald parkeergebied, parkeergarage De Beurs en de bewaakte fietsenstallingen.
- Waar gevraagd faciliteren we uitbreiding van de blauwe zone.
- Waar mogelijk verbeteren we het exploitatieresultaat parkeren.
- We monitoren de parkeerdruk, de parkeerbalans en het autobezit in de binnenstad en Hart van Zuid.
- We monitoren de parkeerdruk in de zones met betaald parkeren, de blauwe zones en de directe omgeving.
- Waar mogelijk heffen we parkeerplaatsen op om de kwaliteit van de openbare ruimte te versterken of ontwikkelingen mogelijk te maken.

- We adviseren over parkeerbeleid, -beheer en -exploitatie in de diverse projecten in de binnenstad en stellen nieuw parkeerbeleid op.

Havens

- Wij blijven investeren om het Twentekanaal aantrekkelijker te maken voor het bedrijfsleven. Daarmee versterken we de regionale economie en bevorderen we de werkgelegenheid in de regio.
- Wij blijven investeren in de fysieke haveninfrastructuur om daar waar nodig deze infrastructuur aan te passen aan de grotere vaarwegklasse (klasse Va).
- Wij werken aan de uitwerking/realisatie van het concept "Smart Port Twente". Een digitaal platform waarin allerlei informatie beschikbaar komt voor gebruikers, ondernemers, overheden en geïnteresseerden op het gebied van de dienstverlening, verkeersmanagement, milieu en monitoring, assetmanagement en controlesysteem op de scheepsregistratie.

Openbaar vervoer

- De provincie Overijssel is concessiehouder van het openbaar vervoer (OV). De provincie is verantwoordelijk voor het OV in onze stad. Uiteraard zijn wij hierbij betrokken. We blijven (beleids)adviezen geven over openbaar vervoer en het onderhouden van OV-systemen (waarschuwingssystemen busbanen).
- We blijven samenwerken met de 14 Twentse gemeenten ten behoeve van de Twentse bereikbaarheid, Europese Ten-T (Trans European Transport Network) en het openbaar vervoer/publieke mobiliteit.
- Gemeente Hengelo blijft vertegenwoordigd in de landelijke stuurgroep voor het Basisnet. Het Basisnet zorgt ervoor dat het vervoer van gevaarlijke stoffen in Nederland zo veilig mogelijk kan plaatsvinden.
- Gemeente Hengelo blijft zich inzetten voor het versnellen van de totstandkoming van de spoorlijn Zwolle - Twente – Munster en de elektrificering van de spoorlijnen.
- We blijven een bijdrage leveren in de keuze voor een goederenrouting over het spoor richting Noord-Oost Europa (GNOE).

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Verschil 2025 - 2024
2.1 Verkeer, wegen en water	-8.910	-9.243	11.206	395	-10.811	-1.567
2.2 Parkeren	-1.067	-1.485	1.485	34	-1.451	34
2.4 Economische Havens en waterwegen	-116	-20	745	705	-40	-19
2.5 Openbaar vervoer	-254	-417	341	-	-341	76
Totaal 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-10.346	-11.166	13.777	1.134	-12.643	-1.477

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
2.1 Verkeer, wegen en water	-10.811	-10.797	-10.942	-11.471
2.2 Parkeren	-1.451	-1.313	-1.317	-1.355
2.4 Economische Havens en waterwegen	-40	-40	-40	-40
2.5 Openbaar vervoer	-341	-351	-351	-351
Totaal 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-12.643	-12.501	-12.650	-13.216

Financiële toelichting

2.1 Verkeer, wegen en water (€ 1.567.000 nadeel)

In de Zomernota 2024-2028 zijn de afschrijvingslasten in 2024 op basis van niet gereedgekomen investeringen naar beneden bijgesteld (24-FP-9.11). Daardoor hebben we in 2025 hogere lasten van rente en afschrijving ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024. Aanvullend zijn nieuwe investeringen opgenomen die in 2025 (en verder) tot hogere kapitaallasten leiden. Zie ook de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen zoals opgenomen in de Zomernota 2023-2027 paragraaf 10.5. Per saldo hebben we in 2025 hogere lasten van rente en afschrijving (€ 968.000 nadeel).

We hebben in 2025 ook een hogere inzet van menskracht, met name op het gebied van verkeersbeleid en strategische mobiliteit (€ 240.000 nadeel). Dit is conform de nieuwe beleidsvoornemens (24-NB-2.6) Strategische advisering Mobiliteit uit de Zomernota 2023-2027 en (25-NB-2.3) Verkeersregulatie centrum en (25-NB-2.1) Bereikbaarheid Hengelo Enschede uit de Zomernota 2024-2028. Ook de overige budgetten zijn hoger ten opzichte van het budget van 2024 (€ 360.000 nadeel). Dit komt onder andere door de toegepaste indexering, hogere kosten van areaaluitbreiding en het nieuwe beleidsvoornemen (25-NB-2.5) Beheernota Infrastructurele kapitaalgoederen. Het resterend verschil wordt veroorzaakt door indexatie van de inkomsten.

Meerjarig gezien lopen de lasten op dit taakveld op. Dit wordt met name veroorzaakt door de lasten van rente en afschrijving van diverse infrastructuurwerken. Deze lopen op van (afgerond) € 1,7 miljoen in 2025 tot € 2,6 miljoen in 2028.

2.5 Openbaar vervoer (€ 76.000 voordeel)

We hebben lagere personele lasten ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024 (voordeel € 86.000). In 2024 hebben we op dit taakveld als nieuw beleidsvoornemen een bedrag van € 87.000 opgenomen (24-NB-2.6) Strategische advisering Mobiliteit. Deze aanvullende personele last is in 2025 herverdeeld en grotendeels toegerekend aan het taakveld 2.1. Het resterend verschil wordt veroorzaakt door prijsindexatie en hogere lasten van rente en afschrijving van investeringen uit 2024 (24-NB-2.3 Toegankelijkheid bushaltes).

Risico's

Ook in 2025 geven we verder uitvoering aan het Programma Water en Riolerings 2023-2027. We hebben hoge ambities en we hebben voldoende personeel nodig om dit te realiseren. Naast de ambities op het gebied van afkoppelen van hemelwater op de gemengde riolering en het onderhoud van de kapitaalgoederen, wordt er ook gewerkt aan duurzaamheidsprojecten. Dit vereist het maken van duidelijke keuzes. We zien dat opgaven steeds complexer worden, waarbij de samenwerking en afhankelijkheid van andere partijen, zoals nutsbedrijven, warmtenetwerken en milieudiensten, toeneemt. We zijn vaak in grote mate afhankelijk van deze partijen voor het realiseren van onze doelen. De samenwerking is essentieel maar vraagt ook om zorgvuldige coördinatie en afstemming.

We proberen te voorkomen dat inwoners overlast ervaren van werkzaamheden die we uitvoeren aan straten en wegen. Deze overlast kunnen we niet altijd voorkomen. Dit kan leiden tot overlast en ontevreden inwoners. De implementatie van diverse duurzaamheidsmaatregelen brengt vaak hogere kosten met zich mee, wat de druk op de budgetten verhoogt.

De onzekerheid rondom de budgetten die het Rijk toewijst, brengt aanzienlijke risico's met zich mee. Hierdoor lopen we het gevaar dat we onze gestelde ambities en doelstellingen op het gebied van een gezonde leefomgeving en duurzame ontwikkeling niet kunnen verwezenlijken, simpelweg omdat de benodigde financiering ontbreekt. Verder zien we risico's bij het bereiken van onze doelstelling om Hengelo in 2050 energieneutraal te laten zijn. De uitdagingen zijn groot maar de beschikbare tijd/geld en capaciteit is schaars. Ook zijn wij als gemeente afhankelijk van onze partners om doelstelling te bereiken. Er is sprake van een wederzijdse afhankelijkheid.

5.2.3 Economie

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Gerrits

Aanspreekpunt Ambtelijk

L. De Vries

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Vitale winkel- en horecastructuur

Afgelopen jaren hebben wij te maken gehad met de opmars van het online winkelen. Deze ontwikkeling had nadelige effecten voor de fysieke winkels, met onder meer leegstand als resultaat. Deze ontwikkeling lijkt echter af te vlakken. Consumenten weten ook de fysieke winkel weer te vinden en de omnichannel winkelervaring (*via diverse kanalen, zoals fysieke winkels, online platforms en mobiele apps*) wordt een belangrijkere trend.

Aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven

Samen met de Twente Board en stakeholders in Twente werken wij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Bedrijven vormen daarvan een belangrijke pijler. Een belangrijk deel van de economie in de regio is er direct en indirect aan verbonden. Voldoende aanbod van vitale, toekomstbestendige bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de economische toekomst. Bovenal moeten de terreinen goed aansluiten bij de vestigingseisen en -wensen van de bedrijven. In de regionale programmeringsafspraken bedrijventerreinen Twente (2023-2026) staat niet langer het voorkomen van overaanbod van nieuwe plannen centraal. De focus ligt juist op de beschikbaarheid van voldoende bedrijfsruimte. De nieuwe regionale programmeringsafspraken kennen een vernieuwende insteek: adaptief, flexibel en ambitieus.

Vrijtijdseconomie

Wij zien groeiende aandacht voor de verbetering van de vitaliteit bij onze inwoners, een verdere integratie van de cultuurhistorie in de samenleving, de beleefbaarheid van het landelijk gebied, het verstevigen van de koppeling stad en omgeving en het stimuleren van bedrijven in de vrijetijdseconomie. De routenetwerken dragen in belangrijke mate bij aan een aantrekkelijke en beleefbare woonomgeving voor bewoners en bezoekers en stellen het bedrijfsleven in staat economische waarde te creëren. De komende jaren ligt er een belangrijke opgave om de recreatieve routes in zowel Hengelo als in de andere Twentse gemeenten in kwalitatieve en kwantitatieve zin op orde te houden. Ook ligt er een kans op verdere ontwikkeling en innovatie van de routes en de digitale portal om inwoners en bezoekers ook in de toekomst te blijven bedienen. Hiervoor heeft Routenetwerken Twente een visiedocument opgesteld die de komende jaren zal worden gerealiseerd. Het Recreatieschap Twente (RT) streeft naar een toekomstbestendig en breder gebruik van de Twentse parken, waar ook veel inwoners van Hengelo gebruik van maken. Er liggen kansen, door de parken voortdurend aantrekkelijker te maken voor het publiek en in te spelen op trends en ontwikkelingen in de toeristisch recreatieve sector.

Relevante beleidsnota's

- Afspraken Regionale Bedrijventerreinen Programmering Twente 2023-2026
- [Twente 2023-2026 Horecavisie \(2017\)](#)
- Detailhandelsvisie (2012)
- Nota Vrijtijdseconomie Hengelo (2011-2021) Twente Werkt (2011-2021)
- Twente werkt (2014)
- Werk maken van werk (2017)
- Nota grondbeleid (2017)
- Grondprijzennotitie (2020)
- Integraal actieplan binnenstad (2017)
- Agenda voor Twente 2023-2027
- Visie Routenetwerken Twente (2022)
- Perspectief Vrijtijdseconomie Twente 2030 (2022)
- Regiodeal II (2023)
- Strategienota Twente Board 2022

Verbonden partijen

Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijven Terrein Twente

Het RBT heeft tot taak het ontwikkelen, realiseren, exploiteren en beheren van het bedrijventerrein XL, ten tijde van de vaststelling van deze regeling bruto grootte ongeveer 180 hectare.

Twente Board

De arbeidsmarkt is regionaal en vraagt samenwerking om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zo optimaal mogelijk in te richten en om het Twents economisch profiel te helpen versterken. De Twente Board, waarvan de Twente Board Development de uitvoerende organisatie is (voorheen Regio Twente), levert een bijdrage aan de positionering van Twente als vooraanstaande groene technologische topregio, zowel landelijk als in Europa. Ze faciliteert en versterkt de samenwerking in de regio. Niet alleen tussen de veertien gemeenten, maar ook tussen en met andere maatschappelijke sectoren en samenwerkingspartners van de gemeenten. De Agenda voor Twente en het Strategisch plan 2020-2025 van de Twente Board en wijze waarop daarin wordt samengewerkt, zijn daarbij richtinggevend.

Recreatieschap Twente

Het Recreatieschap Twente is een samenwerking van de 14 Twentse gemeenten met als doel het beheren en onderhouden van de drie Twentse recreatieparken, recreatieve routes en recreatieve fietspaden voor inwoners van Twente en toeristen.

Wat willen we bereiken?

3.1 Hengelo is economisch sterker en duurzamer met meer groei en meer banen

3.1.1 Hengelo kent meer banen, ook voor eigen inwoners

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal werkzame personen in Hengelo (aantal)	51.380(2021) 52.101(2022) 52.530(2023)	52.100	52.300	52.500	52.600	52.600	52.700
Percentage van in Hengelo werkzame personen dat ook in Hengelo woont (%)	37%(2018)	39%	38,00%	38,25%	38,25%	38,50%	38,50%

3.1.2 Meer groei komt uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de sector Hightech systemen en materialen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal banen in Hengelo in de topsector HTSM (Hightech systemen en materialen) (aantal)	7.809(2021) 7.500(2022) 7.590(2023)	7.500	8.250	8.250	8.300	8.350	8.400

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

De doelen: 3.1.1. Hengelo kent meer banen, ook voor eigen inwoners 3.1.2. Meer groei komt uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de Hightech Systemen en Materialen (HTSM).

- Onze bedrijventerreinen zijn belangrijke vestigingsplaatsen voor bedrijven en zorgen voor werkgelegenheid. Bijna 45% van alle banen in Hengelo vind je namelijk op één van onze bedrijventerreinen. Bij een aantal bedrijventerreinen zien wij de komende jaren (een vorm van) revitalisering c.q. herstructurering aankomen. Herstructureringsvragen vragen zeer forse (overheids)investeringen. Hiertoe hebben wij het 'Omgevingsprogramma Toekomstbestendige Bedrijventerreinen' (OTB) ingezet, welke momenteel in volle gang is. De aanleiding voor dit OTB is tweeledig. Enerzijds is er vanuit de discipline Economische Zaken een

opgave om de Hengelose bedrijventerreinen te (her)ontwikkelen en revitaliseren. Anderzijds ligt er vanuit duurzaamheid een grote opgave op de bedrijventerreinen om deze toekomstbestendig te maken.

- Gezien de zorgen over de beschikbaarheid van voldoende bedrijfsruimte verkennen we op korte termijn de mogelijkheden voor het toevoegen van nieuwe bedrijfsruimte. We kijken hierbij niet alleen naar herstructurering op bestaande terreinen (onderdeel van het OTB), maar ook naar mogelijke nieuwe bedrijfslocaties. Hiervoor wordt een opdracht vastgesteld, die vervolgens wordt uitgevoerd. Uiteraard bekijken we deze vraagstukken in nauwe samenhang met een ontwikkeling als XL Business Park 2 en andere ruimtelijke vraagstukken.
- Om op regionale schaal vraag en aanbod naar bedrijfsruimte op elkaar af te stemmen wordt een traject gestart om te komen tot een regionale ruimtelijk-economische bouwsteen (REB). Als input voor dit traject gebruiken wij de vorig jaar opgestelde Hengelose economische bouwsteen. Hierin wordt aangegeven wat de speerpunten van de Hengelose economie zijn en wat de lokale vraag naar bedrijfsruimte is. Deze economische bouwsteen zetten we bovendien in als input voor de Omgevingsvisie Stedelijk Gebied.
- Wij hebben een proactieve opstelling bij leegstand van kantoor- en bedrijfspanden. We brengen deze panden onder de aandacht bij potentiële bedrijven die zich hier willen vestigen. Daarnaast creëren we ruimte voor herstructurering, functieverandering, transformatie of sloop.
- Samen met de gemeente Enschede gaan wij de gebiedsontwikkeling in de Spoorzone de komende jaren vormgeven. In deze gebiedsontwikkeling komen diverse ruimtelijk economische aspecten samen. Zie ook paragraaf 5.1.4. Talentopgave en beleidsprogramma 8.
- Uit de retailanalyse (2020) blijkt dat wij de komende periode grotendeels kunnen vasthouden aan de basiskeuzes en beleidsopgaven zoals beschreven in de huidige beleidsdocumenten (detailhandelstructuurvisie, horecavisie en nota Vrijtijdseconomie) en de koersdocumenten voor de binnenstad en Hart van Zuid. Wij willen de retailstructuur in Hengelo toekomstbestendig krijgen en houden. Op basis van beleidsdocumenten, recente retailontwikkelingen en de retailanalyse van 2020 zien wij dat de aanpak van leegstand en het verhogen van vitaliteit belangrijke thema's zijn voor de komende periode. Deze worden nog verder uitgewerkt. Hierbij zoeken wij voor de thema's binnenstad en Hart van Zuid zoveel mogelijk de inhoudelijke en procesmatige afstemming met de omgevingsvisies voor de verschillende gebieden in Hengelo.
- Wij onderzoeken in samenwerking met Routenetwerken Twente en Hengelo Promotie hoe wij bestaande recreatieve routes kunnen opwaarderen en nieuwe routes kunnen exploiteren. Focus ligt hierbij op de verbinding van de stad en de omgeving en op de verbinding binnenstad/Hart van Zuid. Wij geven hiermee uitvoering aan de ambities uit de omgevingsvisies Hengeloos Buiten en Hart van Hengelo, waarin het sociale (ontmoeting, beleving, gezondheid), economische en cultuurhistorische belang van recreatieve routes wordt onderstreept voor het aantrekken en behouden van talent.

Wat blijven we doen?

Economische ontwikkeling

- Uitvoering geven aan de programmalijnen uit de Agenda voor Twente en strategie Twente Board.
- Wij blijven werken aan de promotie van en de instroom in techniek (Techniekpact, Twente goes Techno), de bevordering van innovatie en export samen met het WTC Twente, Novel-T (Kennispark Twente), OostNL, High Tech Systems Park (Thales), Saxion en ROC van Twente (Hart van Zuid). We blijven focus houden op maatregelen die het effect van de coronacrisis zoveel mogelijk dempen. Daarnaast zetten we in op HTSM en leggen de de verbindingen (ook over de grens) als dat mogelijk is.
- Monitoren van het functioneren van de verschillende retailgebieden en themagericht blijven kijken naar structurele veranderingen in het retaillandschap. In samenspraak blijven met stakeholders om te bezien in hoeverre er reële transformatiemogelijkheden zijn.
- Om economische structuurversterking voor Hengelo binnen Twente vorm te geven is de Bestuursovereenkomst Sociaal Economische Structuurversterking (BOSS) leidend. Deze BOSS vraagt niet alleen om regionale inbedding richting de Twente Board maar blijft de komende jaren ook vragen om een gemeentelijke inbedding.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

- Bestaande bedrijfslocaties verder ontwikkelen en onderhouden en/of herstructureren en verduurzamen.
- Verkoop van bedrijfskavels op de bedrijventerreinen.
- De ontwikkeling van onder meer de Cleantech Campus The Green Box (Eaton terrein) faciliteren. The Green Box beoogt een Europees technologie, ondernemers- en wetenschaps-campus te worden die zich toelegt op de ontwikkeling van haalbare en betaalbare oplossingen voor schone energie. The Green Box ontwikkelt zich tot de nieuwe thuisbasis voor startups, scale-ups, en onderzoeks- en ontwikkelingsgroepen die zich bezighouden met de transitie naar schone energie.
- Actualisering van de bedrijventerreinenaanpak. Aandacht houden voor mogelijke revitalisering onder meer waar vertrekende bedrijven tot lege plekken leiden. Samen met ondernemersverenigingen inzicht krijgen in wat de bedrijventerreinen de komende jaren nodig hebben om toekomstbestendig te blijven c.q. te worden.

Economische promotie

- Wij versterken de groei van het lokale en regionale MKB en werken aan een sterke industriële sector. Wij promoten Hengelo als economische vestigingsplaats.
- De regionale acquisitie voor economische activiteiten in Logistiek en High Tech Systems en Materials.
- Om Hengelo te promoten, blijven wij het stadsverhaal en de kernwaarden (DNA) van Hengelo bekendmaken. We richten ons op de positionering van de binnenstad, de merkwaarden, en het economische aanbod van Hengelo. Dit geldt voor de binnenstad, Hart van Zuid, winkelgebieden, bedrijventerreinen, en evenementen. We brengen dit onder de aandacht van investeerders, ondernemers, bewoners en bezoekers. Wij willen de herkenbaarheid, bekendheid en het uitdragen van het stadsverhaal met het bijbehorende aanbod verbeteren.
- Subsidiëren van Hengelo Promotie voor stadspromotie, evenementen en toeristische informatievoorziening.
- Marketing en communicatie voor Hengelo met als prioritaire gebieden de binnenstad en Hart van Zuid. We gebruiken hiervoor de herijkte citymarketingvisie.
- Het Hengelose stadsmerk dat in 2020 is vastgesteld gebruiken als terugkerend beeld in de marketing en communicatie.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

- Wij koesteren onze zittende ondernemers. Zij zijn belangrijke ambassadeurs voor onze stad. Wij werken intensief samen met ondernemers en andere belanghebbenden uit Hengelo, de regio en op landelijk niveau. Concreet betekent dit dat wij sterk blijven inzetten op het leggen en onderhouden van contacten met deze partijen.
- Vanuit economische duurzaamheid willen wij het juiste bedrijf op de juiste locatie huisvesten.
- Wij bevorderen ondernemerschap door regelgeving te vereenvoudigen en regeldruk te verlagen.
- Wij hanteren de gemeentelijke kaders en uitgangspunten zoals beschreven in het uitwerkingsplan evenementen voor de subsidiebeschikking aan Hengelo Promotie.
- Belastingen (laten) innen, zoals toeristenbelasting.
- Het organiseren en aansturen van de kermis.
- Het organiseren en aansturen van de (week)markt.
- Deelname aan het regionale acquisitie en accountmanagersoverleg.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Vershil 2025 - 2024
3.1 Economische ontwikkeling	-356	-262	334	-	-334	-71
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-163	1.181	10.134	11.078	944	-237
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	-179	-210	802	480	-321	-111
3.4 Economische promotie	-404	-837	1.390	318	-1.071	-235
Totaal 3 Economie	-1.102	-128	12.659	11.877	-782	-654

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
3.1 Economische ontwikkeling	-334	-314	-314	-314
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	944	1.033	1.033	1.083
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	-321	-321	-321	-321
3.4 Economische promotie	-1.071	-571	-571	-571
Totaal 3 Economie	-782	-173	-173	-123

Financiële toelichting

3.1 Economische ontwikkeling (€ 71.000 nadeel)

Voor 2025 zijn de kosten voor economische ontwikkeling ruim € 70.000 hoger dan in 2024. Dit heeft te maken met een incidenteel budget (€ 20.000) voor de prijsvraag werkruimte (25-NB-3.5). Deze wordt gedekt door een onttrekking uit de reserve aanjaagbudget talentopgave. Verder zetten we extra in op de promotie van Hengelo om de stad aantrekkelijker te maken voor jong talent en ondernemers. Hierdoor rekenen we meer uren toe aan dit onderwerp (€ 50.000).

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur (€ 237.000 nadeel)

Voor 2025 nemen de kosten met € 170.000 toe. Dit bedrag is in de Zomernota 2024-2028 beschikbaar gesteld voor het opstellen van het uitvoeringsplan voor bedrijventerrein Twentekanaal (25-NB-3.1). Dit uitvoeringsplan legt de basis voor de reductie van een groot deel van de CO2-uitstoot van Hengelo. De kosten worden gedekt uit de stelpost Duurzaamheid die opgenomen is in programma 7. Het overige verschil wordt veroorzaakt door eenmalige verkoop van percelen grond aan Enexis in 2024.

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen (€ 111.000 nadeel)

Er zijn op dit taakveld in 2025 meer loonkosten begroot door een andere toerekening van loonlasten binnen het fysieke domein (zie paragraaf 3.3).

3.4 Economische promotie (€ 235.000 nadeel)

In de Zomernota 2024-2028 is € 95.000 extra beschikbaar gesteld voor Citymarketing (25-NB-3.3) en het opstellen van het evenementenbeleid (25-NB-3.6). Ook is € 50.000 extra beschikbaar gesteld om Hengelo op de kaart te zetten (25-NB-3.4). Daarnaast is de subsidie aan Hengelo Promotie met € 60.000 verhoogd (25-NB-3.7). Tegenover deze extra kosten staat een verlaging van het aantal toegerekende uren door een andere toerekening van loonlasten binnen het fysieke domein (zie paragraaf 3.3.). Dit zorgt voor een voordeel van ongeveer € 70.000. Bij de behandeling van de Zomernota is een motie (M03) aangenomen om € 100.000 beschikbaar te stellen voor Gelden Ruimte voor Ondernemen. Dit wordt gedekt uit de algemene reserve.

Risico's

De beschikbare grond in de gemeente is schaars en vormt een risico voor de economische groei. De beperkte beschikbare ruimte moet worden verdeeld over verschillende ambities, zoals woningbouw, de ontwikkeling van bedrijventerreinen en het behalen van onze duurzaamheidsopgaven.

Het stroomnet in Overijssel is bijna vol. Daarmee staat de levering van stroom voor ontwikkelingen op het gebied van woningbouw en nieuwe bedrijven onder druk. Dit heeft een grote invloed op de ontwikkeling van woningbouw en bedrijven.

Door de dubbele vergrijzing is het belangrijk dat de gemeente en de regio Twente inzetten op het aantrekken en behouden van gouden handen en knappe koppen. Als we hier niet op inzetten lopen we het risico dat we het bestaande voorzieningenniveau niet kunnen behouden. Deze aanpak vraagt samenwerking met andere gemeenten en de provincie. We lopen het risico dat door verschillende belangen en visies de ontwikkeling vertraagt.

Om talenten aan te trekken moeten we zorgen voor voldoende werkgelegenheid in de regio en het aantrekken van nieuwe bedrijven. Door de krapte op het stroomnetwerk en het tekort aan bedrijventerreinen kan deze vraag onder druk komen te staan. Als we deze verandering niet tijdig kunnen doorvoeren, bestaat het risico dat bedrijven wegtrekken.

5.2.4 Onderwijs

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Bruggink

Aanspreekpunt Ambtelijk

K. Webbink, E. van Spall, T. Lantink

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Wet passend onderwijs

In 2025 worden er significante ontwikkelingen doorgevoerd binnen de Wet passend onderwijs. De wetswijziging is gericht op het creëren van een onderwijssysteem waarin ieder kind de mogelijkheid krijgt om zich optimaal te ontwikkelen, ongeacht de uitdagingen die het kan tegenkomen. De focus ligt op inclusiviteit, maatwerk en samenwerking tussen betrokken partijen.

Inclusief onderwijs

Inclusie vormt een centraal onderdeel van onze visie op onderwijs en maatschappelijke participatie. Wij streven met de Lokaal educatieve agenda (LEA) naar een omgeving waarin alle kinderen, ongeacht hun achtergrond, mogelijkheden of beperkingen, gelijke kansen krijgen om te leren, te groeien en te bloeien. Daarom zetten wij in op toegankelijke onderwijs- en zorgfaciliteiten en adequate ondersteuning en begeleiding voor kinderen met een specifieke onderwijsbehoefte. Ook zetten wij in op het versterken van de samenwerking tussen scholen, ouders, zorginstellingen en andere relevante partners.

Vanuit het Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs zetten wij daarom eveneens in op het realiseren van integrale, multifunctionele schoolgebouwen die tegemoet komen aan onze ambitie op het terrein van inclusie.

Voortijdig schoolverlaters

De Twentse Belofte 2020-2024 is met een jaar verlengd en ook in 2025 nog van toepassing. Het is een regionale aanpak van de 14 Twentse gemeenten in samenwerking met onderwijsinstellingen voor de aanpak van voortijdig schoolverlaters en jongeren die wat extra ondersteuning nodig hebben. Reden van de verlenging is de inwerkingtreding medio 2025 van het wetsvoorstel 'Van school naar duurzaam werk'. Het doel van dit wetsvoorstel is om jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt de juiste begeleiding en ondersteuning te geven richting economische zelfstandigheid. In 2025 schrijven wij de nieuwe Twentse Belofte voor de komende jaren waarin de gevolgen van de wetswijziging worden meegenomen.

Relevante beleidsnota's

- [Twentse Belofte \(2020\)](#)
- [Kwaliteitskader Hengelose Voorschool \(2024\)](#)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)
- ['Samen op weg', Twentse visie op vervoer onder gemeentelijke verantwoordelijkheid \(2016, update 2023\)](#)
- [Lokaal educatieve agenda 2024-2027](#)
- [Integraal huisvestingsplan onderwijs Hengelo \(2024\)](#)

Verbonden partijen

In dit programma werken we niet samen met verbonden partijen.

Wat willen we bereiken?

4.1 Kinderen en jongeren in Hengelo krijgen ook door kwalitatief goed onderwijs gelijke kansen in de maatschappij

4.1.1 Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage leerlingen van 2,5 tot 13 jaar in Hengelo met het hoogste risico op onderwijsachterstanden (%) ¹	15% (2021) 15% (2022)	15%	14%	14%	14%	14%	14%
Percentage peuters uit de doelgroep dat gebruik maakt van voorschoolse educatie (=bereik) (%) ²	³	72% ⁴	80%	78%	79%	80%	81%

1 Het hoogste risico op onderwijsachterstanden wordt bepaald op basis van het opleidingsniveau van zowel de moeder als de vader, het land van herkomst van de ouders, of ouders in de schuldsanering zitten, de verblijfsduur van de moeder in Nederland en het gemiddelde opleidingsniveau van moeders van leerlingen op school.

2 De doelgroep zijn peuters met risico op onderwijsachterstand volgens definitie van de gemeente.

3 Geen eerdere peilwaarde in verband met nieuwe monitor per 2023.

4 In 2023 is voor het eerst de nieuwe monitor voor- en vroegschoolse educatie (VVE-monitor) ingezet. Uit de nieuwe monitor komt naar voren dat wij een bereik hebben van 72% (tegen een landelijk gemiddeld bereik voor VVE van 70%). Dit percentage betreft het aantal peuters uit de doelgroep dat daadwerkelijk gebruik heeft gemaakt van het VVE aanbod. 8% van de peuters die een VVE verwijzing hebben gekregen staan nog op de 'wachlijst'. Ze zitten nog niet in de VVE omdat ouders nog een overeenkomst moeten tekenen, nog moeten doorgeven of ze VVE willen ontvangen of omdat ouders na verwijzing nog niet bereikt zijn door de aanbieder.

4.1.2 Meer jongeren behalen een startkwalificatie

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage jongeren (16 t/m 22 jaar) dat de school verlaat voordat een startkwalificatie is behaald (%) ¹	1,7% (2020) 1,9% (2021)	2,3% (2022)	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%

1 Startkwalificatie: Een leerling beschikt over een startkwalificatie met een havo- of vwo-diploma of met een mbo-2 diploma. Een vmbo-diploma of een mbo-1 diploma volstaat niet als startkwalificatie. Een in Nederland gangbare leeftijdsgrens is 23 jaar bij schoolverlaten. Dat wil zeggen dat personen die bij schoolverlaten 23 jaar of ouder zijn en niet beschikken over een startkwalificatie niet tot de voortijdig schoolverlaters worden gerekend.

4.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden optimaal gebruikt

4.2.1 Schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bezettingsgraad (%): benodigde aantal m2 gebaseerd op leerlingaantallen op basis van de verordening/beschikbare aantal m2 schoolgebouw	73% (2022) 83% (2023)	76% ¹	75%	83% ²	83%	83%	83%

1 In 2023 heeft Symbio de Kuyperschool (aan het Kuypersplein) gesloten en de leerlingen opgevangen in IKC De Hunenborg. Daardoor is de gemiddelde bezettingsgraad van de schoolgebouwen iets gestegen (naar 76%).

2 Bij het vaststellen van het IHP is het ruimtegebruik opnieuw berekend. Hieruit blijkt dat de bezettingsgraad 83% is.

4.2.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra)

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage schoolgebouwen voor het basisonderwijs in Hengelo dat een integraal kindcentrum bevat (%)	34%(2021) 35%(2022)	35%	35%	35%	35%	35%	35%

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

4.1 Kinderen en jongeren in Hengelo krijgen ook door kwalitatief goed onderwijs gelijke kansen in de maatschappij

4.1.1 Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand

- Wij zetten in 2025 vanuit de Lokale educatieve agenda (LEA) in op het vergroten van onderwijskansen. Dat doen we door de basisvaardigheden te versterken en een breed ontwikkelingsperspectief te bieden, waarbij we zo vroeg mogelijk signaleren. Ook zetten wij in op integraal en inclusiever onderwijs en kinderopvang (zie belangrijke ontwikkelingen hierboven) én op doorgaande educatieve leerlijnen en ondersteuningslijnen, waardoor de overgang van kinderen en jongeren van de ene naar de andere school/organisatie makkelijker wordt.
- Wij zoeken hierbij de verbinding met andere beleidsterreinen zoals armoede en gezondheidsbeleid. Wij investeren bijvoorbeeld in deskundigheidsbevordering ten aanzien van armoedesignalering bij leerkrachten en pedagogisch medewerkers. Wij ondersteunen kinderen en jongeren bij het leren door de inzet van mentoren of huiswerkbegeleiding.
- Wij brengen in kaart hoe verschillende groepen kinderen in het onderwijs met elkaar omgaan en maken hierop een analyse. We onderzoeken in hoeverre kinderen van diverse achtergronden elkaar ontmoeten en van elkaar leren.

4.1.2 Meer jongeren behalen een startkwalificatie

- Met de wetwijziging 'van school naar werk' (ingangsdatum medio 2025) wordt de doelgroep van RMC uitgebreid en de leeftijdsgrens opgetrokken van 23 jaar naar 27 jaar. Vanuit de Twentse Belofte werken wij aan een regionale aanpak hierop. Dit doen wij samen met het Middelbaar Beroepsonderwijs, Voortgezet speciaal onderwijs en Praktijkscholen.

4.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden optimaal gebruikt

4.2.1 De schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen

- Voor het Integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) staat 2025 in het teken van de overgang van plan naar uitvoering. Dit is onderdeel van het meerjarenplan van het IHP. Wij maken per businesscase inzichtelijk welke huisvestingsmaatregelen op welk moment nodig zijn, vanuit vastgestelde kaders voor financiën, kwaliteit, duurzaamheid en functionaliteit.
Bij de uitgewerkte businesscases voor onderwijshuisvesting worden incidentele kosten gedekt uit de algemene reserve. Bijvoorbeeld door de tijdelijke huisvestings- en sloopkosten uit de investeringskredieten onderwijshuisvesting te halen. Deze incidentele lasten worden ten laste van de algemene reserve gebracht. Hierdoor wordt niet gekort op het vastgestelde budget voor het IHP onderwijs (motie M23 Zomernota 2024-2028).
Wij zetten in op goede schoolgebouwen die voldoende ruimte bieden aan ons huidige aantal Hengelose leerlingen, maar die ook aan te passen zijn aan een stijgend aantal leerlingen vanuit onze ambitie om als stad te groeien.
- In het IHP is een uitvoeringsplan opgenomen voor de komende zes jaar (tot 2030). Het uitvoeringsprogramma beschrijft de huisvestingsmaatregelen voor de scholen die als eerste aangepakt worden. Die keuze van scholen volgt uit de roadmap die de schoolbesturen gezamenlijk hebben opgesteld.

4.2.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra)

- In het IHP en in de daaruit voortkomende uitvoeringsplannen, zetten wij in op een efficiënt gebruik van schoolgebouwen. Zowel in de inspanning samenwerking met kernpartners als bijvoorbeeld kinderopvang, maar ook in de verbinding met de wijk (op het gebied van onder andere zorg en welzijn). De functie van de school in de wijk gaan wij nadrukkelijker versterken, afhankelijk van de specifieke behoeften in de wijk, inzetten voor en ten gunste van alle inwoners van die betreffende wijk.

Wat blijven we doen?

- De gemeente Hengelo voert de wettelijke taken uit rond het openbaar onderwijs, zowel bestuurlijk als financieel. Hiervoor sturen de stichtingen jaarlijks hun begroting en jaarrekening ter kennisname naar de gemeenteraad. Daarnaast wordt er tweejaarlijks een bijeenkomst georganiseerd tussen de directeur-bestuurder en raad van toezicht van beide stichtingen met de gemeenteraad.
- Wij blijven samen met partners uitvoering geven aan de actielijnen uit de nieuwe Lokale educatieve agenda 2024-2027.
- Wij continueren de passende Buitenschoolse opvang voor schoolgaande kinderen tot 13 jaar (BSO+). Wij zetten het in als doordeweeks alternatief voor groepsbegeleiding. In 2025 hebben wij aandacht voor de samenwerking met de basisondersteuning.
- Wij zetten de Jeugdhulpteams (JHT) op school voort tot en met juli 2025 en ontwikkelen het samen verder met het onderwijs en de jeugdhulppartners. Zie 5.2.6 (sociaal domein).
- Wij werken in het basisonderwijs verder met het preventieteam jeugd, om zo licht en nabij mogelijk ondersteuning te bieden. De Schoolzorgondersteuners (SZO) maken daarvan een integraal onderdeel uit. Zie 5.2.6 (sociaal domein).
- Wij blijven ons inzetten om onderwijsachterstanden te voorkomen en te bestrijden in de voorschoolse periode en het primair onderwijs. Wij doen dit door in te zetten op voldoende en kwalitatief goede plekken voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en zorgen voor een goed bereik van de voorschool.
- Wij doen mee met het project 'Basisvaardigheden preventie en onderwijs' en zetten daarbij in op een kansrijke startpositie voor alle leerlingen bij de start van groep drie en op doorlopende intensieve samenwerking met (aankomende) ouders.
- Wij bieden leerlingen in de basisschoolleeftijd (taal)ondersteuning op maat.
- In samenwerking met het onderwijs en het Expertisecentrum Jonge Kind ontwikkelen wij de zorgstructuur in het onderwijs door, in samenwerking met de aanbieder van de basisondersteuning.
- Wij blijven ons inzetten op het bestrijden en voorkomen van verzuim bij jongeren en maken hierbij de omslag naar schoolaanwezigheid. Samen met het onderwijs, zorg en arbeid geven wij uitvoering aan de 'Nieuwe Twentse Belofte'. Dit is een regionaal programma met maatregelen ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten van jongeren tussen de 12 en -straks- 27.
- Integrale vervoersondersteuning staat voorop, zo ook binnen het leerlingenvervoer. Met waar mogelijk aandacht voor het zelfstandig reizen naar school, bijvoorbeeld met behulp van een reismaatje.
- Wij zetten ons in voor de ontwikkeling van volwassenen door het coördineren en organiseren van activiteiten om taal- en rekenvaardigheden voor volwassenen te bevorderen.
- Wij blijven inzetten op leren lezen en schrijven en het tegengaan van lage basisvaardigheden onder verschillende doelgroepen. Wij pakken samen met partners laaggeletterdheid aan.
- Wij werken, in samenspraak met het onderwijsveld, aan een evenwichtige spreiding en optimaal benutten van schoolgebouwen, zoals opgenomen in het IHP Onderwijs (eerste tranche van uitvoering voor de periode tot 2030).
- Om bewegingsonderwijs te ondersteunen stellen wij voldoende en functionele gymnastieklokalen voor het onderwijs beschikbaar.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Vershil 2025 - 2024
4.1 Openbaar basisonderwijs	-0	2	-	-	-	-2
4.2 Onderwijshuisvesting	-5.663	-5.561	6.534	816	-5.719	-157
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.061	-2.401	7.143	4.242	-2.901	-499
Totaal 4 Onderwijs	-7.724	-7.961	13.678	5.058	-8.619	-659

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	-5.719	-5.803	-6.244	-6.685
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.901	-3.436	-3.600	-3.600
Totaal 4 Onderwijs	-8.619	-9.239	-9.844	-10.285

Financiële toelichting

4.2 Onderwijshuisvesting (€ 157.000 nadeel)

In de Zomernota 2023-2027 hebben wij investeringsruimte vrij gemaakt voor het IHP. De verwachte investeringen worden grotendeels gedaan in de jaren 2025 tot en met 2029. De kapitaallasten kennen hiermee een opgaande lijn. In 2024 is de compensatie voor de meerprijs van gaslasten beëindigd. Dit leidt tot een incidenteel nadeel van € 91.000 voor de gymnastieklokalen (24-FP-9.5). Daarnaast zijn de energielasten voor sport structureel herverdeeld. Hierdoor zijn de verwachte kosten op gymnastieklokalen lager € 275.000 (24-FP-5.4).

Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (€ 499.000 nadeel)

Wij hebben incidentele meerjarige middelen ontvangen voor onderwijsvertraging als gevolg van corona. Deze regeling loopt tot en met 2025, de middelen worden ingezet voor de financiering van een deel van het Jeugdhulpteam. De hoogte van deze middelen fluctueert per jaar en dit leidt tot een nadelig verschil van € 174.000.

De rijksmiddelen achterstandenbeleid worden jaarlijks bijgesteld en mogen over een termijn van 4 jaren besteed worden (periode 2023 - 2026). Ervan uitgaande dat de bijdrage over 2024 meerjarig doorgetrokken kan worden, krijgen wij tot en met 2025 voldoende middelen om de bijbehorende lasten te kunnen dekken. Wij hebben daarom in de Zomernota 2024-2028 voorgesteld om tot en met 2025 onze eigen middelen vrij te laten vallen en voor 2026 deels. Bij een gelijk blijvende bijdrage zullen wij vanaf 2026 wel een gedeelte van onze eigen beschikbare middelen moeten inzetten. Dit leidt tot een meerjarig oplopend negatief saldo in onze begroting.

Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

Risico's

Afhankelijkheid externe partijen

Op het gebied van onderwijs zijn wij in grote mate afhankelijk van externe partijen. De gemeente gaat niet over de inzet van leraren en pedagogisch medewerkers dat zijn onderwijsstichtingen en kinderopvangorganisaties wel. Maar wij zijn wel verantwoordelijk voor het bieden van voldoende en kwalitatief goede voor- en vroegschoolse educatie plekken. Het tekort aan leraren is niet een trend waar wij direct invloed op hebben. Wij kunnen onderwijsstichtingen en kinderopvangorganisaties helpen door het creëren van goede randvoorwaarden.

Ook zijn wij afhankelijk van het Rijk. De onzekerheid over inkomsten voor extra aandacht en zorg voor leerlingen maakt het lastig om afspraken te maken en te investeren. De initiatieven voor gratis kinderopvang hebben ook impact in Hengelo, maar door de grote onzekerheid is het moeilijk hierop te anticiperen. Het kan zijn dat wij te maken krijgen met extra kosten.

Kans op segregatie

Wij willen alle kinderen gelijke kansen bieden. Wij zien dat inwoners bereid zijn om buiten hun woonwijk kinderen naar school van hun voorkeur te brengen. Dit kan lijden tot segregatie.

Multifunctioneel gebruik gebouwen

Om schoolgebouwen zo optimaal mogelijk te gebruiken wordt, naast de functie als Integraal Kind Centrum (IKC) al snel gedacht aan inzet voor verschillende doelgroepen en functies. Daarvoor is het nodig dat gebouwen goed toegankelijk zijn. Belangrijk is aandacht te houden voor de veiligheid van de kinderen. Daarnaast kan er sprake zijn van 'concurrentie' met ander maatschappelijk vastgoed zoals wijkcentra en verenigingen. Of het wegvallen van voorzieningen indien schoolgebouwen gesloten moeten worden.

Integraal huisvestingsplan onderwijs

Heel actueel is het integraal huisvestingsplan voor onderwijs waarin de gemeente investeert in adequate huisvesting voor Hengelose leerlingen in het primair, voortgezet en speciaal (basis) onderwijs. Aan dit plan zitten risico's op het gebied van financiën, ambitie in kwaliteit en tempo en omvang van de te treffen maatregelen. Er is een inschatting gemaakt van de investeringen vanuit het IHP voor de jaren tot 2030. Wij kijken goed naar de timing en gewenste en noodzakelijke maatregelen per school. Op dit moment schatten wij in dat de beschikbare middelen vanuit de Zomernota 2023-2027 passend zijn voor de jaren tot 2030. Dit mede door te kijken naar de uitvoeringskracht die met de uitvoering gemoeid gaat. Het moderniseren of vervanging van gebouwen kan wel extra (onvoorziene) kosten met zich meebrengen. De benodigde middelen worden periodiek herijkt en meegenomen in de P en C-cyclus.

5.2.5 Sport, cultuur en recreatie

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Bruggink, Luttkholt en Gerrits

Aanspreekpunt ambtelijk

K. Webbink, J-P. Boutkan, J. Logtenberg en E. van Spall

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Algemeen

Sport en cultuur dragen bij aan aantrekkelijke bruisende stad

Sport en cultuur hebben een belangrijke rol om te zorgen voor ontmoeting, plezier, prestatie, behouden van (jong) talent en het creëren van een bruisende stad en omgeving. Hengelo kent (toonaangevende) sport- en cultuurvoorzieningen. Hiermee ligt er een goed fundament dat in 2025 verder uitgebouwd kan worden om zodoende nog meer (boven-)regionale aantrekkingskracht te creëren.

Sport en cultuur versterken de sociale basis

In 2025 onderzoeken wij hoe wij sport en culturele voorzieningen en -initiatieven gericht in kunnen zetten voor de versterking van de gemeenschappelijke én persoonlijke sociale basis van de inwoners van Hengelo (in lijn met het Transformatieplan).

Sport

Sport- en beweegregio Twente

Wij werken actief samen met de veertien Twentse gemeenten op de thema's 'inclusiviteit' en 'talentontwikkeling', volgens de visie die wij hiervoor hebben opgesteld in 2024.

Infrastructuur, accommodaties en voorzieningen

Wij werken aan een Gebieds- en accommodatievoorzieningen plan (GAP). Het GAP dient als kader voor de integrale opgave voor binnen- en buitenaccommodaties en activiteiten in de openbare ruimte. Het komt voort uit onze Sport- en beweegvisie 2033. Het doel is een toekomstbestendige infrastructuur te realiseren, in lijn met de Koers 2040 en de opgaven op het gebied van maatschappelijk vastgoed in brede zin.

Tarieven onderzoek en doorvoeren kostprijsdekkende huur (KPDH)

Wij verwachten het tarievenonderzoek (accommodaties en voorzieningen) in 2025 op te leveren. De uitkomst van dit onderzoek biedt inzicht in (mogelijk) nieuwe tarieven voor de kostprijsdekkendheid en wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. Gemeentebreed voeren wij de KPDH in en huurders van sportaccommodaties hebben hiermee te maken.

Kunst, cultuur en erfgoed

Route naar een nieuwe Kunst- en Cultuurvisie vanaf 2027

Met de tussenrapportage Kunst- en Cultuurnota 2021-2024 is de raad geïnformeerd over de voortgang van het huidige beleid. In de Zomernota 2024-2028 is het voorstel tot de verlenging van de Kunst- en cultuurnota 2021-2024 tot met 2026 uitgebreid toegelicht in paragraaf 5.1.1 Beleidsmatige ontwikkelingen 2024 en 24-FP-5.9 Tussenrapportage Kunst- en cultuurnota.

De door ons vastgestelde Tussenrapportage Kunst- en cultuurnota 2021-2024 geeft een stand van zaken over het kunst- en cultuurbeleid eind 2023. De gemeenteraad is over de Tussenrapportage en verlenging geïnformeerd tijdens een politieke markt op 21 mei 2024.

Na de uitdagingen van de coronacrisis willen wij de ingezette koers graag voorzetten en de aanjaagfunctie van cultuur op de stedelijke ontwikkelingen versterken. Daarom stellen wij voor om de looptijd van de Kunst- en cultuurnota te verlengen met twee jaar, namelijk tot en met 2026 (zie raadsbrief van 2 april 2024; zaaknummer 3711738). Dit

mede om de huidige beleidslijnen, activiteiten en het cultuuraanbod te borgen. Dit proces is in afstemming met onze culturele (kern)partners. In deze jaren werken we aan meerdere sporen. Wij maken af waar we aan begonnen zijn in de huidige periode 2021-2024. Wij spelen in op nieuwe ontwikkelingen op basis van voortschrijdend inzicht. We werken een gedegen plan uit om samen met onze partners tot een lange termijn visie voor kunst- en cultuurbeleid te komen. Dit moet passen bij de stedelijke ontwikkelingen, de invulling van de omgevingsvisie met deelprogramma's, de ontwikkelingen in het sociaal domein en de talentopgave.

Wij stellen u in het raadsadvies voor in te stemmen met de verlenging van de Kunst- en cultuurnota 2021-2024 met 2 jaar (tot en met 2026). Parallel daaraan vindt de ontwikkeling van een nieuw omgevingsprogramma kunst en cultuur met bijbehorend uitvoeringsprogramma plaats. De raad wordt tijdig en zorgvuldig meegenomen in het proces dat hier bij hoort.

Zorgplicht Bibliotheken

Met een aanpassing van de Bibliotheekwet wordt de huidige bevorderingstaak van gemeenten en provincies in 2025 omgezet in een zorgplicht. 2025 wordt door het Rijk ingezet als een overgangsjaar om de gemeenten en lokale bibliotheken op deze zorgplicht voor te bereiden. Over de inhoudelijke betekenis en mogelijke veranderingen wordt de raad op het daarvoor juiste moment geïnformeerd.

Cultuurconvenant 2025-2028 Landsdeel Oost

De minister van OCW sluit voor de periode 2025-2028 weer cultuurconvenanten af met de regio's in Nederland en in ons geval in het convenantgebied landsdeel Oost (Provincie Overijssel en Gelderland, acht gemeenten waaronder Enschede en Hengelo en zes cultuurregio's). Doel van het convenant is het bijdragen aan een kwalitatieve, toegankelijke, diverse en toekomstbestendige culturele infrastructuur in heel Nederland.

Erfgoed

Cultureel erfgoed maakt een steeds essentiëler onderdeel uit van onze stad. Het gaat niet alleen fysiek om gebouwen, de stedenbouwkundige opzet, het landschap, maar ook om de verhalen, de historie en de beleving van erfgoed. Trots op de wederopbouw, het industriële verleden, een prachtig Tuindorp en alle verhalen die daarbij verteld kunnen worden. Inmiddels is de Omgevingswet in werking getreden en staat tevens een nieuwe generatie erfgoed boven aan het lijstje van aandachtspunten: de post '65 periode. Gemeenten moeten in het omgevingsplan rekening houden met het belang en behoud van cultureel erfgoed. Daarom zal een inventarisatie en analyse van het erfgoed dat binnen de gemeente aanwezig is, plaatsvinden. Op basis daarvan zal een toereikend beschermingsregime in het omgevingsplan worden opgenomen.

Puiencommissie

We zetten ons in voor een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van de binnenstad. Dit doen we door aanpassingen van winkelpanden, waarbij de architectuur van het totale pand wordt gezien. De Puiencommissie is van origine gericht op de gevels op de begane grond maar merkt, mede door de transformatie van panden naar wonen, dat ook de verdiepingen meer aandacht behoeven. Dit biedt kansen om hierin mee te denken en ook daar de kwaliteit te verhogen. Reclamevoering en blinde etalages krijgen hierin steeds meer aandacht. De Puiencommissie wil haar impact vergroten door natuurinclusief bouwen in de binnenstad te stimuleren, begeleiden en subsidiëren.

Recreatie en groen

Door het veranderende klimaat ontstaan er steeds vaker pieken in neerslag en extreme hitte en droogte en neemt de biodiversiteit af. Om in de toekomst het wateroverlastrisico beperkt te houden moeten we de riolering en het stedelijk watersysteem hierop aanpassen. Hierbij zijn vooral grotere bovengrondse maatregelen nodig om het teveel aan water tijdelijk te bergen, zowel in groenstroken van de gemeente als op particulier terrein. Wij kiezen voor een duurzame aanpak en richten de openbare ruimte in met robuuste oplossingen om de hevige neerslag op te kunnen vangen. Extra groen en water in de openbare ruimte vermindert hittestress. Wij gaan proberen om particulieren te bewegen om minder stenen in de tuinen te leggen en meer groen aan te leggen.

Relevante beleidsnota's

- Programma Water en Riolering 2023-2027
- Klimaat Actieve Stad Hengelo 2023-2027
- Klimaatadaptatiestrategie Hengelo (2022)
- [Sport- en Bewegvisie 2023-2033](#) (2023)
- [Lokaal Sportakkoord \(2023-2026\)](#)
- [Kadernota Spelen](#) (2016)
- Lokaal Preventieakkoord (2022)
- [Landelijke nota gezondheidsbeleid](#) (2020-2024)
- [Samen meer voor kunst en cultuur Cultuurnota \(2021-2024\)](#)
- Kwartier maken voor de Collectie Hengelo (2008)
- Deltaplan Collectie Hengelo (2010)
- [Beleidsnota Cultuurhistorisch Erfgoed \(2014-2022\)](#)
- [Omgevingsvisie Hengeloos buiten](#) (2020)
- [Omgevingsvisie Het Hart van Hengelo](#) (2022)
- [Nota Vrijtijdseconomie \(2011-2021\)](#)
- [Horecavisie](#) (2016)
- [Nota Snippergroen](#) (2015)
- [Groenplan Hengelo](#) (2015)
- Meerjarenplan gezondheid (2019)
- [Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders](#) (2021)
- [Bomenverordening + beleidsregels](#) (2018)
- [Bijzondere Bomen Hengelo](#)

Verbonden partijen

Gildebor/SWB Midden-Twente

Gildebor draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en de sportaccommodaties.

Regionaal Bestuurlijk Overleg Sport en Bewegen Twente

Het bestuurlijk overleg sport en bewegen in Twente draagt bij aan het programma door onderlinge afstemming, kennisdeling en samenhang te bevorderen. In 2024 is de nieuwe visie 'Sport en Bewegen in Twente' vastgesteld door de 14 Twentse gemeenten.

Recreatieschap Twente

Recreatieschap Twente is per 1 januari 2022 opgericht. Het recreatieschap draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de recreatieparken en door het bevorderen van recreatie en toerisme.

Cultuurregio Twente

Cultuurregio Twente is een samenwerkingsverband tussen de kunst- en cultuursectoren in alle Twentse gemeenten. Het profiel van de Cultuurregio Twente 2021-2024 en onderliggende ambities zijn door alle 14 Twentse gemeenten (colleges) vastgesteld.

Wat willen we bereiken?

5.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en/of spelen

5.1.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en spelen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage volwassenen Hengeloërs (18+) die voldoen aan de beweegrichtlijnen ¹	56,4% (2021) 56,8% (2022)	nieuwe indicator en nieuwe bron	nieuwe indicator en nieuwe bron	58,1%	58,5%	59,0%	59,4%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over speelvoorzieningen voor kinderen tot 12 jaar (%)	59,4%(2021) 49,3%(2022) 53,2%(2024)		59,4%	60,0%	60,6%	60,0%	60,0%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over speelvoorzieningen voor jongeren tot 12-18 jaar (%)	38,2%(2021) 20,9%(2022) 22,2%(2024)		36,0%	42,0%	42,0%	42,0%	42,0%
Score (0 tot 100) voor de beweegvriendelijke omgeving in Hengelo (opgebouwd uit deelindicatoren recreatief groen en blauw, sport- en speelplekken, sportaccommodaties en nabijheid van voorzieningen) ¹	60 (2020) 70 (2022)	nieuwe indicator en nieuwe bron	nieuwe indicator en nieuwe bron	70	71	72	73

¹ Beleidsindicator is m.i.v. 2025 aangepast in lijn met de nieuwe sportvisie, waarbij de bron is veranderd in sportenbewegenin cijfers.nl

5.2 Inwoners beleven kunst, cultuur en erfgoed in Hengelo

5.2.1 Inwoners en bezoekers waarderen het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger

Beleidsindicatoren	Peilwaarde	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Het rapportcijfer dat inwoners geven voor (de diversiteit van) het aanbod van culturele voorzieningen in Hengelo (cijfer 1-10)	6,9 (2022) 7,3 (2023) 7,1 (2024)	7,2	7,2	7,3	7,3	7,3	7,3
Het rapportcijfer dat inwoners geven aan de kwaliteit van de culturele voorzieningen in Hengelo (cijfer 1-10)	7,2 (2022) 7,3 (2023) 7,3 (2024)	7,3	7,2	7,3	7,3	7,3	7,3
Het rapportcijfer dat inwoners geven voor het behoud van het cultureel erfgoed van Hengelo, zoals monumenten (cijfer 1-10)	6,2 (2022) 6,5 (2023) 6,2 (2024)	6,5	8,0	8,1	8,2	8,3	8,3

5.3 Hengelo is aantrekkelijker voor mens, plant en dier met meer en goed onderhouden openbaar groen

5.3.1 Inwoners zijn meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo

Beleidsindicatoren	Peilwaarde	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'In mijn buurt is voldoende groen' (%)	74,7% (2022) 69,7% (2023) 71,1% (2024)	69,7%	77,1%	77,1%	77,1%	77,1%	77,1%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Perken, plantsoenen en parken in mijn buurt zijn goed onderhouden' (%)	54,6% (2022) 61,3% (2023) 55,2% (2024)	61,3%	63,7%	63,7%	63,7%	63,7%	63,7%
Percentage openbaar groen ten opzichte van de totale openbare ruimte (%)	51,3% (2021)	50,9%	51,2%	51,2%	51,2%	51,2%	51,2%

5.3.2 Hengelo kent meer biodiversiteit in de openbare ruimte

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Oppervlakte ecologisch beheerde bermen en graslanden (hectare)	107,5 (2020)	217	236	236	236	236	236

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

5.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en/of spelen

- Wij ontwikkelen het Gebied en Accommodatie-voorzieningen Plan (GAP) en leggen dit als nieuw beleid voor aan de raad.
- Wij versterken de vind- en zichtbaarheid van het totale sport-, beweeg- en speelaanbod (actie Sport- en Bewegingvisie 2033). Dit doen we onder andere door te starten met het inrichten van een platform/netwerk.
- Wij versterken de samenhang en integraliteit tussen ontwikkelingen als de Omgevingsvisie, Spoorzone Hengelo Enschede (SHE) en sport en bewegen (zowel lokaal als regionaal).
- Wij faciliteren en ondersteunen sport- en beweegaanbieders in een veranderend sport- en beweeglandschap. Dit doen we onder andere door de subsidie ten behoeve van deskundigheidsbevordering binnen verenigingen te verhogen (van 50%) naar 100%. Ook zoeken we aansluiting bij het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS).
- Er wordt gestart met een pilot 'Hengelo Sport Lidmaatschap' in samenwerking met sport- en beweegaanbieders.
- Wij starten met de nieuwbouw en renovatie van bestaande bouw op sportpark Veldwijk voor de huisvesting van de voetbalacademie (24-NB-5.4). Wij zetten op dit sportpark in op meer (aansprekende) evenementen voor verschillende doelgroepen.

5.2 Inwoners beleven kunst, cultuur en erfgoed in Hengelo

- Samen met Museum Hengelo komen we met scenario's voor de toekomst van het museum.
- Het gratis lidmaatschap voor de bibliotheek wordt uitgebreid met de leeftijdsgroep 18-27 jaar. De Bibliotheek Hengelo kan deze uitbreiding vanaf 2025 zelf bekostigen. Met een eenmalig toegekend bedrag zet zij ook een programma op voor 18-jarigen met een passend aanbod rondom digitale informatie en het vergroten van digitale vaardigheden en -weerbaarheid.
- Wij starten met ingang van 1 januari 2025 het nieuwe subsidietijdvak 2025-2027 van de regeling 'presentatie beeldende kunst'. Eén van aanvragers zal in de nieuwe periode invulling geven aan het kunstpodium aan Markt 8 in Hengelo.
- De stadsbeiaardier speelt met ingang van 2025 twee keer per week het carillon van het stadhuis (zie motie 'Laat de beiaard klinken' 19 juli 2023 en onderzoek dat heeft plaatsgevonden).
- De uitkomsten van het onderzoek (quikcscan) naar de invloed van regel- en wetgeving op het functioneren van verenigingsleven zijn 23 april 2024 met de raad gedeeld. In 2025 geven we hier verder opvolging aan.
- Wij herijken de verdeling en opbouw van de basissubsidie amateurkunst voor de nieuwe periode 2025-2028.
- Wij maken nieuwe afspraken met het Rijk, provincie, schoolbesturen en culturele instellingen over de voortzetting van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit in de periode 2025-2028.
- Wij starten met het 'Uitvoeringsprogramma BKV 2025-2026' en het nieuwe atelierbeleid. Met ingang van 2025 voeren we een systeem van doorstroom binnen het huidige atelierbestand door. Daarnaast richten we een digitaal platform in ten behoeve van de verschillende functies en voorzieningen op het gebied van de beeldende kunst in Hengelo. We creëren daarmee meer ruimte voor jong nieuwe talent en stimuleren de creatieve maatschappelijke activiteiten en programmering van creatieve broedplaatsen.
- Wij zetten in op culturele initiatieven die bijdragen aan de aantrekkelijkheid van het focusgebied Hengelose Magneet met als doel talent te boeien en te binden aan Hengelo en de regio.
- Wij maken een omgevingsprogramma en omgevingsplan voor Cultureel historisch Erfgoed. We kiezen een integrale benadering en betrekken onze externe partners als de 'welstand', de Rijksdienst en andere adviesorganen.
- Wij stimuleren het gesprek tussen onze erfgoedpartners en belangengroepen.

- Wij zetten actiever in op het behoud van karakteristiek erfgoed in Hart van Zuid. We stimuleren eigenaren en ontwikkelaars om bij investeringen aandacht te hebben voor het belang van 'behoud door ontwikkeling' en herbestemming van karakteristiek erfgoed. Hiervoor is de Stimuleringsregeling Industrieel Erfgoed Hart van Zuid in 2024 vastgesteld.

5.3 Hengelo is aantrekkelijker voor mens, plant en dier met meer en goed onderhouden openbaar groen

- In 2020 is er voor vier jaar een investeringsbedrag van € 150.000 per jaar beschikbaar gesteld voor het vergroenen van de wijken. In 2020 is een start gemaakt met het project Van Grijs naar Groen in de wijken Woolde en Noord. Daarna zijn de wijken Slangenbeek, Wilderinkshoek, Groot Driene en de Hengelose Es opgestart. In 2024 volgden de Berflo Es en de Hasseler Es. In de Zomernota 2024-2028 is vervolgens voorgesteld om het project Van Grijs naar Groen te verlengen en in 2025 een doorstart te maken in Beckum/Oele en in de binnenstad (25-NB-5.4). Bij het vergroenen van de wijk krijgen de inwoners een belangrijke rol bij het bepalen waar en hoe de vergroening wordt uitgevoerd. Daartoe kunnen zij ideeën indienen die gezamenlijk worden uitgewerkt.
- Wij gaan samen met de Vereniging Vrienden van Weusthag en de HAN verder onderzoeken of het waterpeil in het park Weusthagpark omhoog kan worden gebracht om verdroging te voorkomen.
- We brengen verder in beeld welke maatregelen nodig zijn om te voldoen aan onze Klimaatadaptatiestrategie uit 2022. We brengen de kwetsbaarheden in beeld, vormen meekoppelkansen en programmeren deze in de tijd. We proberen het programma dekkend te krijgen met reeds beschikbare financiële middelen, maar voorzien een benodigde kredietvraag aan de raad.
- Wij streven ernaar om water in ons gebied zo lang mogelijk vast te houden, zowel boven- als ondergronds.
- Voor veel projecten zoals isolatiewerkzaamheden, renovatie/sloop en ruimtelijke ontwikkelingen waaronder woningbouw, is een omgevingsvergunning/ontheffing voor flora- en fauna van de provincie nodig. Om te voorkomen dat deze ontwikkelingen vertraging oplopen stellen wij een Soortenmanagementplan (SMP) op, op basis van een uitgebreid ecologisch soortenonderzoek op gebiedsniveau (25-NB-5.3). Met een SMP kan een gebiedsgerichte omgevingsvergunning bij de provincie aangevraagd worden. Nadat de provincie de vergunning heeft verleend, zijn een (uitgebreid) ecologisch onderzoek en omgevingsvergunning flora-/fauna voor individuele projecten doorgaans niet meer nodig. Het SMP draagt bij aan het verhogen van de biodiversiteit.
- In 2024 is een start gemaakt met de actualisatie van het Groenplan uit 2015. Dit nieuwe groenplan bevat ambities en doelen voor het openbaar groen passend bij actuele thema's en specifieke vraagstukken in het groen (biodiversiteit, klimaatadaptatie, leefbaarheid, ecologie, duurzaamheid, gezondheid, etc.). Naar verwachting wordt dit plan in 2025 afgerond.

Wat blijven we doen?

Sporten, bewegen en/of spelen

- Wij blijven uitvoering geven aan de uitvoering van de Sport- en Bewegvisie 2023-2033.
- Wij blijven inwoners stimuleren en faciliteren om te sporten en bewegen. Dit doen wij o.a. via Hengelo Sport op scholen, in wijken en bij sport- en beweegaanbieders voor specifieke doelgroepen. Zoals jeugd, mensen met ondersteuningsbehoefte en mensen met een beperking.
- Wij richten ons op het realiseren van duurzame verbindingen tussen verenigingen, sport- en beweegaanbieders en onderwijs-, zorg- en welzijnsaanbieders. Hierbij dient sport als middel voor jeugd(zorg), gezondheid en preventie van eenzaamheid.
- Wij geven uitvoering aan de Brede SPUK-regeling (Gezond en Actief Leven Akkoord, Combinatiefunctionarissen en het Sportakkoord 2.0 (23-FP-7.1)). We blijven combinatiefunctionarissen inzetten om specifieke doelgroepen (binnen wijkgericht beleid) kennis te laten maken met sporten, bewegen en zorgen voor sociale en mentale ontwikkeling.
- Samen met de overige Twentse gemeenten blijven wij inzetten op doelgroepen met ondersteuningsbehoefte, gezondheid, inclusie en preventie. Lokaal met het Hengelo Sport Lidmaatschap zorgen wij voor een veilige, sociale en drempelloze manier van sport en bewegen voor inwoners.
- Wij zetten onze accommodaties en voorzieningen in voor inwoners om (laagdrempelig en inclusief) in aanmerkingen te (blijven) komen met sport en bewegen.

- Wij blijven sport en bewegen stimuleren door het beschikbaar stellen van subsidies. Denk hierbij aan subsidies voordeskundigheidsbevordering, duurzaamheid, kennismaking, kleine evenementen en sporten met een beperking.
- Onze sportaccommodaties zijn aantoonbaar veilig, schoon en in goede staat van onderhoud conform de eisen van NOC*NSF en de sportbonden. Wij werken hierin samen met SWB/Gildebor. Het Twentebad houdt het keurmerk Veilig & Schoon.
- Met het Twentebad bieden wij een kwalitatief hoog aanbod van zwemonderwijs, recreatie, sport en ontmoeting. Met deze accommodatie blijven wij investeren om een aantrekkelijk leer- en werkbedrijf te zijn voor Hengelose scholieren en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.
- Wij blijven inzetten op verdere verduurzaming van het Twentebad met als uiteindelijke doel deze voorziening in 2029 volledig gasvrij te laten zijn.

Kunst, cultuur en erfgoed

- Wij subsidiëren de culturele kernvoorzieningen en een aantal middelgrote aanvullende culturele instellingen, we sturen daarbij op maatschappelijke- en artistiek inhoudelijke kwaliteit.
- Wij subsidiëren amateurkunstverenigingen, kleinere organisaties voor beeldende kunst en cultureel erfgoed, omdat zij een bijdrage leveren aan het kunst- en culturaanbod in de stad.
- Wij stellen extra middelen beschikbaar zodat de lokale omroep (1Twente) haar organisatie verder kan professionaliseren en de ontwikkeling naar een streekomroep zo goed mogelijk te laten verlopen (24-NB-5.1).
- Wij geven uitwerking aan het Uitvoeringsprogramma voor de Cultuurregio Twente voor de periode 2023-2028. Dit programma moet leiden tot versterking van het culturaanbod in Twente, de samenwerking in de regio op en het aantrekken en behouden van (jong) talent.
- De Bibliotheek Hengelo zet het sociaaljuridisch spreekuur voort in 2025 (in 2021 opgezet met landelijke middelen, zie ook 24-FP-9.7). Het loket is een vindplaats voor inwoners met sociaaljuridische vragen en verwijzingen. Het is onderdeel van het Ontwikkelplein in de bibliotheek in de binnenstad en in het Kulturhus Hasselo. In 2025 evalueren we de inzet van de middelen en bepalen we of deze voor 2026 en 2027 worden voortgezet.
- Wij werken samen met Hengelo Promotie om het bestaande kunst- en culturaanbod te promoten, zodat meer inwoners het aanbod kennen en daar gebruik van kunnen maken.
- Wij stimuleren de samenwerking tussen het amateurkunstveld en de culturele kernvoorzieningen. Wij behouden incidentele subsidieregelingen voor amateurkunstinitiatieven en professionele beeldende kunst.
- Wij blijven uitvoering geven aan de Brede SPUK-regeling op het thema brede regeling Combinatiefuncties cultuur (23-FP-7.1).
- Wij investeren in het versterken van de sociale basis voor jeugdigen via het concept 'Studio15' (zie ook 25-NB-6.7).
- Wij beheren en onderhouden het gemeentelijk kunstbezit.
- Wij geven een vervolg aan de inventarisatie van post-'65 architectuur (panden en objecten).
- Wij houden aandacht voor de aanwijzing van waardevolle panden en gebieden.
- Wij houden aandacht voor het erfgoed in Hart van Zuid, zowel wat betreft bouwwerken (o.a. besluit 'Karakteristieke bouwwerken Hart van Zuid') als communicatie.
- Wij subsidiëren de restauraties van cultureel erfgoed, zoals monumentale panden, Tuindorp 't Lansink, begraafplaatsen, herdenkingsmonumenten, studies voor herbestemming karakteristieke boerderijen en opstallen en communicatie/PR projecten gerelateerd aan erfgoed.
- Wij adviseren eigenaren op het gebied van restauratie, onderhoud en energiezuinigheid.
- Wij initiëren projecten op het gebied van erfgoed en brengen die in de uitvoering.
- Wij begeleiden en adviseren eigenaren van winkelpanden in de binnenstad in een proces van ontwerp naar uitvoering voor wijziging van de gevel op de begane grond. Tevens adviseren we eigenaren van winkelpanden in de binnenstad in passende reclamevoering.
- Wij subsidiëren kwalitatief goede verbouwingen van (winkel)panden in de binnenstad.

Openbaar groen en biodiversiteit

- Wij maken de stedelijke omgeving steeds aantrekkelijker door nog meer groen en water toe te voegen. Wij willen maatregelen voor extra groen en water in de stad combineren om wateroverlast, droogte en hittestress terug te dringen.

- Vanaf 2020 is extra geld beschikbaar gesteld om te investeren in de vervanging van plantmaterialen, die het einde van hun levensduur hebben bereikt. Meer groen is een belangrijk thema. Behoud van bestaand groen is echter van minstens zo groot belang.
- Wij streven ernaar om water in ons gebied zo lang mogelijk vast te houden, zowel boven- als ondergronds.
- Gildebor blijft de stad onderhouden conform het afgesproken onderhoudsniveau.
- Wij zetten ons in voor een prettig woon- en leefklimaat in de stad. Dit doen we door te zorgen voor voldoende, gevarieerd en goed onderhouden openbaar groen. Daarbij houden wij rekening met de verschillende gebruiks- en natuurfuncties en met klimaatontwikkelingen.
- Twee maal per jaar overleggen wij met onze externe groenpartners tijdens de Groene Tafel. Het doel is om elkaar te informeren over actualiteiten op het gebied van groen in Hengelo. Ook delen wij kennis en informatie en werken we aan gezamenlijke groenprojecten en/of -activiteiten in Hengelo.
- De externe groenpartners hebben een adviserende rol bij zware ingrepen in de hoofdgroenstructuur.
- Samen met onze externe groenpartners stimuleren wij bewoners om tuinen groener te maken en te houden. We zijn hiervoor aangesloten bij de landelijke campagne van de Stichting Steenbreek. Ook doen we in 2025 weer mee aan het NK Tegelwippen.
- Wij zorgen voor uitdagende, veilige en goed onderhouden speel- en ontmoetingsplekken, afgestemd op de bevolkingssamenstelling in de wijken en buurten.
- Wij zorgen voor voldoende voorzieningen voor vrije beoefening van sport en spel in de openbare ruimte (de zogenoemde 12+ speelplekken), zoals trapvelden, tafeltennistafels en basketbalvoorzieningen.
- Vrij spel is overal waar dat veilig kan in de openbare ruimte toegestaan (informeel spelen).
- De kinderboerderij geeft bezoekers de mogelijkheid om te ontspannen, te recreëren en in contact te komen met dieren en planten.
- We subsidiëren recreatieparken in regionaal verband.
- Wij blijven regionaal en landelijk afstemmen en verder samenwerken op het gebied van de aanpak van de eikenprocessierups. Door de combinatie van preventief behandelen (nematoden), goede voorlichting en communicatie én het inzetten op het verhogen van de biodiversiteit (b.v. door extensief maaien) is de overlast de afgelopen jaren sterk gedaald. Dit succes willen we komende jaren blijven voortzetten, waarbij we in blijven spelen op landelijke en regionale ontwikkelingen.
- Wij blijven actief bijdragen aan de verbetering van de leefomstandigheden van bijen en andere bestuivende insecten, zoals onder andere afgesproken in het Bijenconvenant.
- Wij blijven streven naar meer biodiversiteit, onder andere door de overgang naar extensief en ecologisch beheer van bermen en graslanden en door variatie in de soortkeuze van bomen en beplantingen.
- Wij blijven maatregelen nemen om water langer vast te houden in het gebied, onder andere door afkoppelen, aanleg van wadi's en bergingsvijvers, meer ruimte voor de beken en het stimuleren van de vergroening van tuinen en groene daken.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Vershil 2025 - 2024
5.1 Sportbeleid en activering	-564	-235	851	515	-335	-101
5.2 Sportaccommodaties	-4.726	-4.791	11.464	5.698	-5.767	-976
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-6.015	-6.393	8.194	1.636	-6.558	-164
5.4 Musea	-371	-437	448	-	-448	-11
5.5 Cultureel erfgoed	-417	-460	569	-	-569	-109
5.6 Media	-2.970	-3.255	3.498	146	-3.351	-96
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-6.936	-8.492	9.184	113	-9.071	-579
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie	-21.998	-24.062	34.206	8.108	-26.099	-2.036

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
5.1 Sportbeleid en activering	-335	-335	-335	-335
5.2 Sportaccommodaties	-5.767	-5.731	-5.861	-5.821
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-6.558	-6.442	-6.404	-6.384
5.4 Musea	-448	-448	-448	-448
5.5 Cultureel erfgoed	-569	-599	-559	-479
5.6 Media	-3.351	-3.243	-3.062	-3.062
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-9.071	-8.940	-8.941	-8.964
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie	-26.099	-25.737	-25.610	-25.493

Financiële toelichting

5.1 Sportbeleid en activering (€ 101.000 nadeel)

Het nadeel op dit taakveld wordt veroorzaakt door de toerekening van uren.

5.2 Sportaccommodaties (€ 976.000 nadeel)

Het nadeel van € 976.000 bestaat uit een nadeel op inkomsten en uitgaven, deze worden afzonderlijk van elkaar toegelicht:

Inkomsten (€ 61.000 nadeel)

- In 2024 stopt de compensatie voor de hogere energielasten (HER+) Dit leidt tot een nadeel van € 52.000.
- Door een herijking van de Spuk Sport btw dalen de inkomsten uit deze rijksvergoeding met € 172.000 (24-FP-5.3).
- In 2024 is de compensatie voor de meerprijs van gaslasten beëindigd. Dit leidt tot een incidenteel nadeel van € 382.000 voor het Twentebad (24-FP-9.5).
- In 2025 wordt gestart met de aankoop, verbouw en nieuwbouw van gebouwen en voetbalvelden van de Voetbalacademie en de overige gebruikers van Sportpark Veldwijk (24-NB-5.4). Dit leidt tot een structureel hogere ontvangst van de kostprijs dekkende huur voor zowel de voetbalvelden € 207.000 als de gebouwen € 338.000.

Uitgaven (€ 915.000 nadeel)

- Door toename van de kosten voor geplande renovatie van sportvelden op de diverse sportparken stijgen de afschrijvingen in 2025 met € 114.000. In 2027 zijn opnieuw renovaties gepland die leiden tot hogere afschrijvingen.
- In de Zomernota 2024-2028 is besloten de dienstverleningsovereenkomst met Gildebor te indexeren. De indexering leidt tot een structureel nadeel van € 85.000 (24-FP-5.5).
- In 2025 wordt gestart met de aankoop, verbouw en nieuwbouw van gebouwen en voetbalvelden van de Voetbalacademie en de overige gebruikers van Sportpark Veldwijk. (24-NB-5.4). Dit leidt structureel tot hogere afschrijvingslasten van € 279.000 en hogere servicekosten van € 110.000. Daarnaast draagt de gemeente Hengelo jaarlijks € 115.000 bij in de exploitatie van de Voetbalacademie.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie (€ 164.000 nadeel)

- De gemeente Hengelo heeft in 2024 besloten om Oyfo eenmalig een subsidie toe te kennen om de gestegen exploitatiekosten te dekken (24-FP-5.10). Dit zorgt in 2025 ten opzichte van de begroting 2024 voor een voordeel van € 130.000.
- De kostprijsdekkende huur die in rekening wordt gebracht bij SWWK (Stichting Woon- en Werkruimte voor Kunstenaars) wordt uitgesteld naar 2025. Dit zorgt voor een nadeel van € 64.000 (24-FP-5.6).
- De verlenging van de Kunst en Cultuurnota met 2 jaar leidt tot een nadeel van € 45.000 voor de jaren 2025 en 2026 (24-FP-5.9).
- In de Zomernota 2024-2028 zijn nieuwe beleidsvoorstellen voor de Talentopgave opgenomen. Dit betreft eenmalig € 50.000 voor de Prijsvraag Cultuur (25-NB-5.1) en € 75.000 voor het Project Broedplaatsen (25.NB-5.2). Beide zorgen voor een incidenteel nadeel op dit taakveld. Hiertegenover staat een onttrekking

uit de reserve aanjaagbudget talentopgave (taakveld 0.10 Mutaties reserves). Daarnaast is er structureel € 13.400 (nadeel) opgenomen voor Laet de Beiaard klinken (25-NB-5.6).

- Op 10 april 2024 heeft de gemeenteraad het budget en subsidieplafond uitvoeringsregeling HEMO 2024 vastgesteld. Dit zorgt voor een nadeel van € 120.000.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

5.5 Cultureel erfgoed (€ 109.000 nadeel)

De stimuleringsregeling Industrieel Erfgoed Hart van Zuid is op een aantal punten gewijzigd om beter te worden ingezet (zaaknummer: 3760334). Mede doordat projecten langzaam op gang komen kunnen de middelen nu tot en met 2028 worden besteed. Voor 2025 leidt dit tot een nadeel van € 80.000 ten opzichte van 2024.

Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

5.6 Media (€ 96.000 nadeel)

Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door de jaarlijkse indexatie van de subsidie aan de Bibliotheek. Daarnaast stopt de subsidierelatie met de lokale omroep met ingang van 2027 en worden zij vanaf dat jaar rechtstreeks bekostigd door het Rijk. Structureel hebben wij dus te maken met lagere uitgaven van € 170.000.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (€ 579.000 nadeel)

In de Zomernota 2024-2028 zijn de afschrijvingslasten in 2024 op basis van de jaarrekeningresultaten naar beneden bijgesteld (24-FP-9.11). Daardoor hebben we in 2025 hogere lasten van rente en afschrijving ten opzichte van de bijgestelde begroting 2024. Aanvullend zijn er nieuwe investeringen opgenomen die in 2025 (en verder) tot hogere kapitaallasten leiden. Zie onder andere de Zomernota 2023-2027 paragraaf 10.5 Vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen. Per saldo hebben we in 2025 hogere lasten van rente en afschrijving (€ 141.000 nadeel). We verwachten ook een toename in de overige uitgaven door de toegepaste indexering, hogere kosten van areaaluitbreiding en ecologisch maaibeheer en het nieuwe beleidsvoornemen (25-NB-5.3) Soortenmanagementplan (samen € 510.000 nadeel). Door een herverdeling van de personele inzet hebben we lagere kosten op het gebied van verkoop van snippergroen (€ 46.000 voordeel).

Daarnaast is er sprake van een eenmalige bijdrage in 2024 voor het investeren van de beschoeiingen bij het Rutbeek en het Hulsbeek. Aangezien dit incidenteel is, leidt dit tot een voordeel van € 175.000 in 2025.

Tot slot is er vanwege de doorontwikkeling van en investeringen in Erve Weusthag en Kinderboerderij sprake van een verhoogde structurele afschrijvingslast van € 177.000 vanaf 2025 (24-NB-5.5). Daarnaast zorgt deze doorontwikkeling voor lagere personele lasten met betrekking tot de Kinderboerderij van € 32.000.

Risico's

Verschuiving bij sport en bewegen

De trend van een groeiend aantal commerciële aanbieders van sport en bewegen zet door. Voorbeelden hiervan zijn personal training, obstakelruns, fitnesscentra en Virtual Fitness Classes. Mensen richten zich steeds meer op individuele sporten en minder op teamsporten. Deze nieuwe vormen van sporten zijn over het algemeen duurder dan de traditionele sportverenigingen. Dit is niet voor iedere inwoner betaalbaar en zorgt ervoor dat sport en bewegen voor sommige inwoners minder toegankelijk wordt. We zien daarnaast een daling van het aantal kinderen dat lid is van een sportvereniging.

Uitdaging voor verenigingen

Voor traditionele verenigingen is het een uitdaging om aan de veranderende vraag/maatschappij te voldoen en aan genoeg vrijwilligers te komen. Wij denken met verenigingen mee en werken aan multifunctionele accommodaties die aan de vraag van afwisseling van activiteiten gaan voldoen.

Inflatie zorgt voor druk op verenigingen en instellingen zonder winstoogmerk. Dit kan leiden tot het vragen van hogere bijdragen van leden en/of bezoekers (met als mogelijk gevolg minder gebruik en afbreuk infrastructuur). Als kostenstijgingen niet binnen de eigen invloedssfeer kunnen worden opgevangen kan dit leiden tot de vraag om hogere subsidie bij de gemeente of noodzakelijke aanpassingen in de infrastructuur van het verenigingsleven.

Financiële uitdaging sport(accommodaties)

Door de coronapandemie zijn de contributies voor bijna alle sporten gestegen, terwijl wij het belangrijk vinden dat

sport voor iedereen toegankelijk blijft. Wij merken dat de kosten voor het onderhoud van sportaccommodaties toenemen. Deze kosten willen wij niet volledig doorberekenen aan de verenigingen, omdat dit het risico met zich meebrengt dat de contributies verder stijgen. Bovendien is er vanuit het Rijk onduidelijkheid over toekomstige compensatie van de BTW op sportgerelateerde kosten. Het Rijk is aan het onderzoeken wat ze vanaf 2026 willen voor de stimulering van de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties, sportstimuleringsbeleid en de aanschaf van sportmaterialen door gemeenten. Het is niet zeker of dit het beste via een Spuk kan. Op de rijksbegroting blijft het budget voor stimulering wel beschikbaar.

Financiële uitdaging kunst en cultuur

Het Rijk wil de BTW op veel culturele activiteiten verhogen. Dit terwijl ze bijdragen aan een beter sociaal klimaat, betere omgangsvormen en meer begrip tussen culturen. Als gemeente subsidiëren wij culturele instellingen in Hengelo om diverse culturele voorzieningen te organiseren. In ruil daarvoor verwachten wij dat deze instellingen bijdragen aan onze doelstellingen. Wij lopen echter het risico dat partijen financieel niet gezond zijn en dat de gelden niet op de juiste wijze worden besteed.

Klimaatverandering

Het veranderende klimaat zorgt steeds vaker voor extreme situaties. Hierdoor krijgen wij te maken met meer periodes van (langdurige) droogte, hitte of wateroverlast. Dit heeft gevolgen voor mens (hittestress), dier (afname biodiversiteit) en het openbaar groen (schade door b.v. extreme droogte). Naast financiële risico's zorgt dit ook voor gezondheidsrisico's. De toenemende druk op de openbare ruimte versterkt deze risico's.

5.2.6 Sociaal domein

Aanspreekpunt bestuurlijk

Burgemeester Schelberg, Wethouders Luttkholt, Bruggink,
Freriksen en Steen

Aanspreekpunt ambtelijk

T. Lantink, E. van Spall, K. Webbink en J. Logtenberg

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Sociale basis en basisondersteuning (transformatie)

Als een inwoner om welke reden dan ook moeite heeft om zelfstandig mee te doen in de maatschappij, dan mag het op de overheid rekenen. De gemeente Hengelo ziet het als een belangrijke taak om inwoners te helpen de regie (terug) te nemen, zodat ze grip hebben op hun leven. Daarbij zijn wij er voor inwoners die het zonder ondersteuning niet redden.

Wij zijn wel bezig de ondersteuning op een ander manier te organiseren. Wij investeren in een stevige sociale basis met passende voorzieningen in de wijk en organiseren de zorg en ondersteuning dichterbij onze inwoners (de basisondersteuning). Wij zorgen ervoor dat het aansluit op bestaande netwerken en maken het toegankelijk (gemakkelijk bereikbaar). Wij organiseren het op een manier die past bij wat inwoners logisch vinden.

Wij werken vanaf 2025 met een select aantal partners en meer wijkgericht met locaties in de wijken waar inwoners met een hulpvraag geholpen kunnen worden. Wij zetten ons in om de overgang naar de basisondersteuning zo soepel mogelijk te laten verlopen, zodat niemand buiten de 'boot valt'. Het kan alleen anders als wij het samen doen: gemeente, partners en inwoners.

Een gezond en toekomstbestendig sociaal domein begint bij goede zorg voor jezelf en zorg voor elkaar. Voor inwoners, professionals, organisaties en de gemeente betekent dit een omslag in denken en doen, van zorgen voor naar zorgen dat. Zie ook de strategische agenda (paragraaf 5.1.3).

Inwoners zullen vanaf januari 2025 een andere manier van werken gaan merken. Maar ook onze eigen organisatie en de samenwerkende aanbieders zullen grote veranderingen gaan merken. De invulling en planning van activiteiten wordt in 2025 voor een groot deel bepaald door de start van de uitvoering van de basisondersteuning. Zie bijlage 8.4 voor verdere informatie.

Regionale inkoop jeugdhulp

Voor wat betreft de jeugdhulp koopt de gemeente Hengelo een groot deel nog (verplicht) regionaal in. Met de Inkoop Jeugdhulp 2025 koersen wij op een regionaal dekkend zorglandschap (naast onze lokale basisondersteuning) en het borgen van de zorgcontinuïteit voor jeugdigen in Twente. In 2025 gaan de nieuwe overeenkomsten in. Er zijn verschillende ontwikkelingen die maken dat de tarieven voor meerdere vormen van hulpverlening fors hoger worden. Deze autonome ontwikkeling is opgenomen in de Zomernota (24-FP-6.7).

Er komt regionaal een transformatieplan met beheersmaatregelen om de uitzetting van de kosten bij te sturen. Daarbij wordt de relatie gelegd met de Samenwerkingsagenda jeugdhulp Twente, waarover de gemeenteraad in november 2023 is geïnformeerd (zaaknummer 3653475). Een groot deel van de beheersmaatregelen overlappen ons transformatieplan. Door de regionale maatregelen en samenwerking verwachten wij nog wel een versterking van de impact op ons transformatieplan. Wanneer alle gemeenten bijvoorbeeld op een zelfde wijze sturen op de toegang tot wonen en verblijf, helpt ons dat in het maken van afspraken met de aanbieders om de toegang te beperken. De impact op ons transformatieplan kunnen wij op dit moment nog niet kwantificeren, maar komen daar in de Zomernota 2025-2029 op terug.

Hervormingsagenda

Het Rijk, zorgaanbieders, cliënten (vertegenwoordigers), professionals en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) hebben samen de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 opgesteld. Dit moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en een financieel beheersbaar en duurzaam jeugdinstel. Er zitten lokale en regionale maatregelen in de hervormingsagenda. Zoals wij in de Zomernota 2024-2028 hebben aangegeven komen de visie, urgentie en de richting van lokale maatregelen van de hervormingsagenda en ons transformatieplan goed met elkaar overeen.

De regionale maatregelen in de hervormingsagenda worden nog uitgewerkt, maar komen grotendeels al terug in de Samenwerkingsagenda.

Naast de hervormingsagenda loopt een traject tot vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen. Het landelijk programma 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming' schetst op hoofdlijnen hoe de kind- en gezinsbescherming er over vijf tot tien jaar (2026-2031) uit kan zien. In 2025 zetten wij verder in op een Twentse pilot Toekomstscenario. Zie ook doelstelling 6.2.5 (25-NB-6.4).

Het landelijk programma is opgedeeld in verschillende actielijnen. Een daarvan is de vorming van een regionaal veiligheidsteam (RVT). Dit zal in 2025 vorm krijgen en heeft aanvullende expertise en bevoegdheden op gebied van veiligheidsvraagstukken in gezinnen en huishoudens; aanvullend op ons team Jeugd en Gezin.

Ontwikkelingen Wet maatschappelijke ondersteuning -

Landelijk spelen een drietal grote ontwikkelingen:

- De inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo wordt naar verwachting ingevoerd per 1 januari 2026. VNG en VWS zetten zich gezamenlijk in om deze datum voor elkaar te krijgen. Dat betekent dat de implementatie van deze wetgeving in 2025 te verwachten valt.
- Houdbaarheidsonderzoek Wmo: Het doel van dit onderzoek is om een beeld te krijgen van de verwachte maatschappelijke en demografische ontwikkelingen en de daaruit voortvloeiende opgave voor houdbaarheid van de Wmo op langere termijn. In het derde kwartaal van 2025 wordt het eindadvies verwacht.
- Toekomst van de Wmo: In de Voorjaarsnota 2024 is afgesproken dat de Wmo (nader te bepalen deel) in de toekomst niet langer via de gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Afhankelijk van de gekozen bekostigingsvorm wordt een passende indexering onderzocht.

Participatiewet in balans

Met dit programma wil de overheid de ervaren hardheid wegnemen door vertrouwen en menselijke maat als centrale begrippen te verankeren in de wet. Ook moet de uitvoering voor gemeenten gemakkelijker worden en mogen professionals meer rekening houden met wat er speelt in iemands leven. Verdeeld over 3 sporen wordt er hard gewerkt aan de in- en uitvoering hiervan. De ministerraad heeft medio juni 2024 ingestemd met het wetsvoorstel Participatiewet in balans: spoor 1. Het wetsvoorstel bestaat uit ruim twintig verschillende maatregelen die op korte en middellange termijn te realiseren zijn. De inwerking treding van het wetsvoorstel is mede afhankelijk van wanneer behandeling ervan zal plaatsvinden in de Tweede Kamer, waarbij het streven 1 januari 2025 is.

Arbeidsmarkt

In de Zomernota 2024-2028 hebben wij u naast de ontwikkelingen op de (krappe) arbeidsmarkt geïnformeerd over de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur en het mogelijk vestigen van een zogenoemd Werkcentrum Twente in Hengelo. Besluitvorming hierover in de arbeidsmarktregio Twente vindt naar verwachting plaats in het najaar van 2024, met als doel daadwerkelijk te starten op 1 januari 2025. Het jaar 2025 wordt gezien als overgangsjaar om de samenwerking in een regionaal werkcentrum verder vorm te geven.

Infrastructuur sociaal ontwikkelbedrijven

Sociaal ontwikkelbedrijven zorgen ervoor dat mensen die niet, of niet zonder meer aan het werk kunnen, toch een kans krijgen op de arbeidsmarkt. Als opstap naar werk, als een plek waar je in een beschutte omgeving kunt werken en als een plek waarop je kunt terugvallen als het even niet lukt bij een reguliere werkgever. Voor het toekomstbestendig maken van deze infrastructuur stelt het Rijk middelen beschikbaar. Op deze manier kunnen gemeenten, die het beste zicht hebben op de knelpunten en de acties die nodig zijn om de veranderingen naar de toekomst in gang te zetten, zelf beslissen hoe deze middelen zo efficiënt mogelijk kunnen worden besteed. Zodra wij meer duidelijkheid hebben, gaan wij samen met SWB Midden Twente en in afstemming met de arbeidsmarktregio Twente invulling hieraan geven.

Beleidskader armoede en schulden

In december 2024 leggen we het nieuwe beleidskader armoede en schulden aan de gemeenteraad voor ter vaststelling. Dit beleidskader is er voor onze inwoners. Voor iedereen die het nodig heeft. Daarom heeft de titel een positieve wending gekregen: "Blik op morgen". Gericht op toekomstperspectief. Want dat is immers waar we ons dagelijks voor inzetten, direct of indirect.

Opvang nieuwkomers

Het beroep dat wordt gedaan op gemeenten, om nieuwkomers op te vangen, is groot. Inmiddels bestaat voor iedere doelgroep onder de nieuwkomers (asielzoeker, Oekraïner of statushouder) een wettelijke gemeentelijke verplichting. Het opnemen van deze nieuwe (tijdelijke) inwoners gaat verder dan enkel de fysieke opvang. Het wordt zichtbaar in de stad en de wijken, heeft gevolgen voor voorzieningen en zal merkbaar worden in de gemeentelijke organisatie en het werk binnen de verschillende domeinen en overstijgende opgaven. Het vraagt bovendien om samenwerking met verschillende publieke en private partijen binnen de gemeente en daarbuiten, en om goed aangesloten te zijn op (voorgenomen) ontwikkelingen op landelijk en regionaal niveau. Om hierop goed voorbereid te zijn werken wij aan de nadere uitwerking en uitvoering van de beleidsagenda nieuwkomers. In 2024 is besloten om het pand Hazenweg aan te kopen. Met de aankoop van dit pand behoudt de gemeente de regie om de continuïteit van de opvang van nieuwkomers te waarborgen. Om het gehele pand langdurig voor bewoning geschikt te maken, zijn nog verbouwingen nodig. Wij verwachten hier in 2025 mee te kunnen starten.

Relevante beleidsnota's

- [Nota Handhaving Sociaal Domein \(2017\)](#)
- Meerjarenplan gezondheid 'Gezond op de agenda' (2019)
- [Lokale visie Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen na 2021 \(2019\)](#)
- 'Wonen en zorg in Hengelo', Opgaven voor 2019 -2025
- [Uitvoeringsplan 'Eenzaamheid is iets om te delen' \(2020\)](#)
- [Regionaal plan van aanpak tegengaan dak- en thuisloosheid centrumgemeente Enschede](#)
- [Evaluatie Actieplan toegankelijkheid Hengelo \(2023\)](#)
- [Beleidskader Armoede en Schulden 2021-2024 'Het taboe doorbreken'](#)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Regionale Samenwerkingsagenda Jeugd \(2023\)](#)
- [Strategisch inkoopdocument jeugdhulp \(2022\)](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)
- 'Samen op weg', Twentse visie op vervoer onder gemeentelijke verantwoordelijkheid (2016, update 2023)
- [Regiovisie aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2023-2026](#)
- [Voorbij de Regenboog, lhbti+-beleidsnotitie 2023-2026](#)

Verbonden partijen

SamenTwente

SamenTwente is een GR voor de organisaties GGD (Gemeenschappelijke gezondheidsdienst), OZJT (Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente) en VTT (Veilig Thuis Twente). Ook wordt gastheerschap geboden aan Kennispunt Twente, Samen14 en Twentse Koers.

SamenTwente is een organisatie voor en door de 14 Twentse gemeenten. Samen met de 14 Twentse gemeenten en de ketenpartners zet SamenTwente zich in voor gezonde, veilige en vitale inwoners van Twente.

Kerntakendiscussie

In een context van stijgende prijzen, meer vraag naar zorg en complexe maatschappelijke vraagstukken, heeft het algemeen bestuur van SamenTwente opdracht gegeven om met elkaar in gesprek te gaan over taakuitvoering, ambities en daarbij horende middelen (kerntakendiscussie). Dit kan gevolgen hebben voor de uitvoering en financiering van taken in 2025. Wij komen daar in de Zomernota 2025-2029 op terug.

SWB Midden Twente

De GR SWB Midden Twente is vanuit verlengd lokaal bestuur een publieke uitvoeringsorganisatie voor beschut werk, arbeidsontwikkeling en beheer van de openbare ruimte voor de gemeenten Borne, Hengelo en Hof van Twente. Met het Strategisch plan 2023–2027 heeft SWB in afstemming met de verbonden gemeenten een toekomstbestendige koers met bijpassende ambities bepaald.

Werkplein Twente

Werkplein Midden Twente is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Borne, Haakbergen, Hengelo, Hof van Twente, UWV en SWB op zowel het gebied van werkzoekendendienstverlening als op het gebied van werkgeversdienstverlening.

Stadsbank Oost Nederland

Samenwerkingsverband met 21 gemeenten voor de uitvoering van schuldhulpverlening. Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wsg) zijn wij als gemeente verantwoordelijk voor de schuldhulpverlening aan onze inwoners, inclusief preventie en nazorg. Ons doel is mensen schuldenvrij te krijgen of hun schuldenlast beheersbaar te krijgen. De financieel-technische zaken op dit gebied, waaronder budgetbeheer en schuldregelen, zijn overgedragen aan de Stadsbank.

Uitvoeringsorganisatie Sociale zaken Borne, Hengelo, Haaksbergen

Voor de uitvoering van de Participatiewet werken wij samen met Borne en Haaksbergen. Naast de verstrekking van bijstand wordt ook uitvoering gegeven aan het re-integratiebeleid en armoedebeleid.

Wat willen we bereiken?

Wij hebben in eerdere P en C documenten aangegeven dat wij in deze Beleidsbegroting wijzigingen met betrekking tot de beleidsindicatoren zouden doorvoeren als gevolg van de verwerving van de basisondersteuning per 1 januari 2025. Bij nader inzien kiezen wij ervoor dit nu niet te doen. Enerzijds omdat 2025 nog een overgangsjaar is, anderzijds omdat wij dan kunnen aansluiten bij het gemeentebrede proces van herijking van doelstellingen en indicatoren dat in 2025 gaat lopen. Wij gaan het overgangsjaar gebruiken om te kijken welke beleidsindicatoren passend zijn bij de transformatie.

Wel hebben wij een aantal (noodzakelijke) aanpassingen in brongebruik gedaan.

6.1 Meer inwoners doen mee in de Hengelose samenleving en voelen zich verbonden met (mensen in) hun omgeving

6.1.1 Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving

Beleidsindicatoren ¹	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft mantelzorg te verlenen (%)	18,1% (2020) 14,7% (2022)	nieuwe bron	nieuwe bron	15,0%	15,0%	15,0%	15,0%
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft vrijwilligerswerk te doen (%)	28,0% (2022)	nieuwe bron	nieuwe bron	30,0%	30,0%	30,0%	30,0%

¹ Voor beide indicatoren is een nieuwe bron gebruikt: regionale GGD monitor.

6.1.2 Minder inwoners zijn eenzaam

Beleidsindicatoren ¹	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage van de Hengelose jongvolwassenen (tot 18 jaar) dat aangeeft niet eenzaam te zijn (%)	40% (2022)	nieuwe indicator en nieuwe bron	nieuwe indicator en nieuwe bron	41,0%	41,0%	45,0%	45,0%
Percentage van de Hengelose volwassenen (18 jaar en ouder) dat aangeeft niet eenzaam te zijn (%)	52% (2022)	nieuwe indicator en nieuwe bron	nieuwe indicator en nieuwe bron	55,0%	56,0%	56,0%	56,0%

¹ Indicatoren en bronnen zijn aangepast aan regionale GGD monitor.

6.2 Meer inwoners in Hengelo redden zichzelf, waar nodig met ondersteuning van de gemeente

6.2.1 Minder inwoners hebben problematische schulden

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal verwijzingen van Budget Alert naar de Stadsbank in een jaar (aantal)	143 (2019) 60 (2022)	70	80	80	80	80	80
Percentage verwijzingen voor schuldhulp naar Stadsbank als deel van de totale aanmeldingen voor schuldhulp per jaar in Hengelo (%)	24,0% (2019) 12% (2022)	12,8%	15,0%	15,0%	15,0%	15,0%	15,0%

6.2.2 Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebeleid

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage huishoudens in Hengelo met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum (%)	14,9%(2020)	13,5%	14,9%	14,9%	14,9%	14,9%	14,9%
Percentage kinderen in uitkeringsgezinnen	6% (2021) 6% (2022)	6,0%	6,0%	6,0%	6,0%	6,0%	6,0%
Percentage huishoudens met een inkomen tot 120% van het minimuminkomen dat gebruik maakt van één of meer minimaregelingen (%)	50,0%(2020)	62,9%	60,0%	65,0%	65,0%	65,0%	65,0%

6.2.3 Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage bijstandsgerechtigden dat in een jaar is uitgestroomd naar betaald werk als deel van het totale aantal bijstandsgerechtigden aan het eind van dat jaar (%) ¹	11,6%(2019) 11,0%(2020)	8,7%	9,3%	8,7% ²	8,7%	8,7%	8,7%
Percentage re-integratietrajecten dat tot uitstroom naar betaald werk (deeltijd of voltijd) heeft geleid als deel van het totale aantal re-integratietrajecten (%)	19,9%(2019) 16,2%(2020)	9,0%	16,7%	9,0% ³	9,0%	9,0%	9,0%
Aantal personen dat betaald werk verricht met een loonkostensubsidie (aantal)	179(2019) 199(2020)	324	351	349	372	395	419

1 Loonkostensubsidie is gesubsidieerd werk en valt niet onder de definitie uitstroom naar betaald werk.

2 Dit percentage is lager dan begroot. Dit komt doordat ons bijstandsbestand voor een steeds groter deel bestaat uit inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

3 Dit percentage komt voort uit de gegevens van de SWB en betreft alleen de re-integratietrajecten van de SWB die tot uitstroom hebben geleid (als deel van het totale aantal re-integratietrajecten).

6.2.4 Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden¹

1 Algemene voorzieningen zijn voorzieningen, die voor onze inwoners vrij toegankelijk zijn. Dat wil zeggen dat ze geen toestemming van ons nodig hebben om er gebruik van te maken. Algemene voorzieningen kunnen collectief (soms doelgroep gericht) en individueel zijn en zijn altijd voorliggend dan wel aanvullend.

Voorbeelden van algemene voorzieningen die door de gemeente worden gefinancierd zijn de jongerensoos, (ouderen)sociëteiten, prenatale voorlichting, taallessen, maatschappelijk werk, ouderenadviseur, jeugdgezondheidszorg en begeleide omgangsregeling (voor ouders in scheiding).

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025 ¹	2026	2027	2028
Percentage inwoners dat aangeeft in de afgelopen 12 maanden actief deelgenomen te hebben aan georganiseerde activiteiten bij organisaties, zoals Wijkkracht, sportverenigingen, culturele instellingen, jongerencentra, etc. (%) ²	63,6%(2022) 69,4%(2023) 63,0%(2024)	69,4%	70,0%	80,0%	85,0%	85,0%	85,0%

1 Voor 2025 en verder geven wij een stijging in streefwaarden aan in verband met de verwerving van de basisondersteuning waardoor meer inwoners gebruik zullen maken van de algemene voorzieningen.

2 Afhankelijk van de ontwikkelingen in het project sociale basis komen wij in de loop van 2025 mogelijk terug met een voorstel van aanpassingen van deze beleidsindicator.

6.2.5 Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun levenssituatie¹

¹ Maatwerkvoorzieningen zijn voorzieningen die niet vrij toegankelijk zijn. Het gaat dan om collectieve en individuele (maatwerk)voorzieningen waarvan wij als gemeente vinden dat wij er toestemming voor moeten verlenen. Omdat het specialistische zorg is of omdat het een hele dure zorgvorm is. Maatwerkvoorzieningen die wij financieren zijn bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, dagbesteding, hulpmiddelen, vervoer, ambulante jeugdhulp, pleegzorg of residentiele hulp.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025 ¹	2026	2027	2028
Percentage Hengelose jeugdigen tot 18 jaar dat geïndiceerde jeugdhulp krijgt, t.o.v. het totaal aantal jeugdigen tot 18 jaar (%).	11,4%(2021) 14,2%(2022)	15,2% ²	11,9%	13,2%	13,0%	12,5%	12,0%
Percentage Hengelose inwoners van 18 tot 65 jaar dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt, t.o.v. het totaal aantal inwoners van 18 tot 65 jaar (%).	7,1%(2019)	6,7%	6,9%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Percentage Hengelose inwoners van 65 jaar en ouder dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt, t.o.v. het totaal aantal inwoners van 65 jaar of ouder (%).	7,1%(2019) 31,0% (2022)	29,7% ³	6,9%	21,5% ⁴	21,0%	20,0%	19,0%

¹ Voor 2025 en verder geven wij een daling in streefwaarden aan in verband met de verwerving van de basisondersteuning waardoor minder inwoners gebruik zullen maken van de maatwerkvoorziening.

² Dit percentage wijkt af ten opzichte van het genoemde percentage in de jaarrekening 2023. Uit herberekening blijkt dat het percentage over 2023 hoger is.

³ Er is een groot verschil te zien in het percentage 'Hengelose inwoners van 65 jaar en ouder dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt' met wat was begroot. Wij hebben gemeend dit percentage aan te moeten passen en daarin alle Wmo-voorzieningen mee te nemen. Het oorspronkelijke percentage (van 7,0% uit peiljaar 2019) is gebaseerd op de Twentse Monitor Sociaal Domein (TMSD) en daarin zaten in het begin een beperkt aantal maatwerkvoorzieningen. Namelijk alleen de OB's (individuele en groepsondersteuning) en niet de huishoudelijke ondersteuning, vervoer en hulpmiddelen etc. Eigenlijk kwam de definitie van de maatwerkvoorziening (die wij bij deze doelstelling heel breed nemen) vanaf het begin niet overeen met de gekozen bron waaruit wij de gegevens haalden. Dit gaan wij nu herstellen. Ter vergelijking vullen wij ook het nieuwe percentage voor 2022 toe.

⁴ Dit percentage ligt redelijk hoog omdat een groot deel inwoners 65 jaar en ouder ook bijvoorbeeld huishoudelijke ondersteuning ontvangt, welke niet over gaat naar de basisondersteuning.

6.2.6 Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Het cijfer van gebruikers van re-integratievoorzieningen dat tevreden is over het uiteindelijk bereikte resultaat van het traject (%) ¹	6,5(2018) 7,2 (2022) ²	7,7	7,7	7,0	7,0	7,0	7,0
Percentage gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo dat één of meer positieve effecten van de voorziening ervaart (%) ³	86% (2021) 86% (2022)	90,0%	77,0%	77,0% ⁴	77,0%	77,0%	77,0%
Percentage gebruikers van geïndiceerde jeugdhulp dat één of meer positieve effecten van de hulp ervaart (%)	96% (2021) 88% (2022)	89,0%	97,0% ⁵	80,0% ⁴	80,0%	80,0%	80,0%

¹ Het betreft hier de gemiddelde waardering van het uiteindelijk bereikte resultaat van het traject zoals gemeten in het Klanttevredenheidsonderzoek van 2018.

² Geen jaarlijkse meting.

³ Aan gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo wordt gevraagd in hoeverre zij door de ondersteuning die zij krijgen (a) beter de dingen doen die zij willen doen, (b) zich beter redden en (c) een betere kwaliteit van leven hebben (maatschappelijke effecten).

⁴ De streefwaarde past bij onze inzet van dienstverlening. Alles wat hoger is, is mooi mee genomen, maar niet iets om de streefwaarde op te verhogen. Met name ook omdat een hogere streefwaarde ook betekent dat je mogelijk meer moet inzetten op dienstverlening.

⁵ In eerdere P&C-documenten hebben wij al aangegeven dat dit percentage een aantal jaren bijzonder hoog is geweest en erg flucueert. De groep respondenten bij jeugd is niet heel groot, dus toevalligheden kunnen een grote invloed hebben op het percentage.

Met het oog op de veranderingen in het sociaal domein kunnen wij ons voorstellen dat de percentages vanaf 2025 zullen afnemen.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

6.1 Meer inwoners doen mee in de Hengelose samenleving en voelen zich verbonden met (mensen in) hun omgeving

6.1.1 Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving

- Het ondersteunen en bevorderen van vrijwilligerswerk en mantelzorg is vanaf 1 januari 2025 onderdeel van de basisondersteuning. Daarbij hebben wij in 2025 aandacht voor vrijwilligerstekorten en voor het organiseren van trainingen en workshops voor vrijwilligers.
- De gemeente Hengelo ontlast tijdelijk mantelzorgers met verblijf voor de naaste in een zorginstelling. Wij werken hiervoor samen met andere gemeenten en Menziszorgkantoor in de pilot Logeertzorg. In 2025 wordt deze pilot geevalueerd.

6.1.2 Minder inwoners zijn eenzaam

- Wij zetten ons gezamenlijk met partners in de wijken in tegen eenzaamheid. Dit doen we door te signaleren, eenzaamheid bespreekbaar te maken en eenzaamheid aan te pakken. Wij vergroten de bewustwording en versterken maatschappelijke initiatieven, op die manier dragen we bij aan de landelijke aanpak "Eén tegen eenzaamheid".
- Wij investeren in de sociale basis, waardoor ontmoeting in de wijken wordt gestimuleerd waardoor inwoners zich minder eenzaam voelen en individuele ondersteuning slechts beperkt nog nodig is.

6.2 Meer inwoners in Hengelo redden zichzelf, waar nodig met ondersteuning van de gemeente

6.2.1. Minder inwoners hebben problematische schulden

- Wij zetten in 2025 met het Jongeren Perspectief Fonds in op kennis over de eigen financiële huishouding bij jongeren. Ook zetten we in op een sociaal incassobeleid vanuit de gemeente als schuldeiser door het ondertekenen van het Convenant Lokale Overheid.
- Wij onderzoeken of, en zo ja hoe, wij in Hengelo de Arnhemse pilot met betrekking tot kwijtschelding schulden kunnen toepassen.

6.2.2 Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebeleid

- Wij geven uitvoering aan het voor de periode 2025 en verder opgestelde beleidskader armoede en schulden. Samen met onze partners zetten wij ons in om een zo groot mogelijk deel van de doelgroep te bereiken.
- In de meicirculaire 2024 is aangegeven dat wij structureel extra middelen vanuit het Rijk ontvangen voor kinderarmoede en schulden. Hiervoor komen wij met voorstellen naar de gemeenteraad.

6.2.3 Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan

- Vanuit het project Werk Eerst (transformatieplan) zien wij werk nadrukkelijker als een voorliggende voorziening voor inkomen, dagbesteding of zorg.
- Ook zetten wij vanuit dit project het instrument Loonkostensubsidie vaker in.
- Door de samenwerking in de keten UWV-uitvoeringsorganisatie-SWB-Werkplein verder te optimaliseren, zetten wij onze re-integratie-instrumenten nog effectiever in met als doel het ontwikkelen van het arbeidspotentieel van onze inwoners.
- Vanuit het Strategisch plan 2023 - 2027 van SWB Midden Twente werken wij samen aan de koers en ambities op het gebied van arbeidsontwikkeling. We werken intensief samen om de veranderende, maar ook nieuwe doelgroep(en) aan te trekken en te ontwikkelen.

6.2.4 Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden

- Wij faciliteren inwoners- en andere maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan een sterke sociale basis. Dit met het doel samenkracht, talent en zorg van, voor en door onze inwoners te ondersteunen bij problemen die onze inwoners ervaren. Mogelijk dat in de toekomst een extra impuls gegeven kan worden

aan initiatieven in de gemeenschappelijke sociale basis, bijvoorbeeld door middelen beschikbaar te stellen voor inwonersinitiatieven. Voor de eventuele financiering hiervan komen wij terug bij de gemeenteraad.

- De verbouwing van het wijkcentrum Slangenbeek staat voor 2025 gepland. Daarbij hebben wij aandacht voor aansluiting van de voorzieningen bij de behoeften van de inwoners.
- Samen met vrijwillige besturen van de wijkcentra en samenwerkende partners in de wijken versterken wij de sociale basis. Dit kan, zoals in het transformatieplan is aangegeven, (financiële) consequenties hebben. Zowel voor de gebouwen en het gebruik ervan, als mogelijk ook voor de opdracht of uitvoering van de vrijwillige besturen van de wijkcentra of voor specifieke activiteiten.
- Wij investeren in de sociale basis voor jongeren door voortzetting van Studio15 (NB-25-6.7). Studio15 richt zich op alle jongeren in de leeftijd 15-30 jaar, maar met name op jongeren met een afstand tot de maatschappij. Het concept draagt bij aan het vergroten van het mentaal welbevinden van deze jongeren. Studio15 is gestart vanuit tijdelijke landelijke middelen. In 2025 en 2026 wordt dit gecontinueerd vanuit gemeentelijke middelen en gaan we dit goed monitoren om de meerwaarde van het concept voor een stevige sociale basis voor jeugd nader te onderzoeken. Dit initiatief draagt bij aan het versterken van de sociale basis en aan talentopgave.
- Inwoners zonder persoonlijke sociale basis, met problemen in de regie over het leven kunnen vanaf 1 januari 2025 gebruik maken van basisondersteuning als algemene voorziening.
- Met het oog op de start van de nieuwe basisondersteuning per 2025 maken wij nieuwe afspraken over verwijzingen door externe verwijzers en over samenwerking met basisondersteuning (25-NB-6.2).
- Met Krachtig Oud Worden zetten wij in op de zelfredzaamheid door behoud van spierkracht. In 2025 evalueren wij de inzet om te komen tot structurele afspraken.
- Bij de aanpak van onbegrepen gedrag gaan wij inzetten op meer vroegtijdige signalering en passende opvolging, bijvoorbeeld via de inzet van (ervaringsdeskundige) wijkfunctionarissen ggz.
- Per 1 januari 2025 wordt de onafhankelijke cliëntondersteuning apart ingekocht. Onafhankelijke cliëntondersteuning is een wettelijke verplichting voor iedere gemeente. In de huidige situatie wordt de onafhankelijke cliëntondersteuning uitgevoerd door onze welzijnsorganisatie. Wij vinden het belangrijk dat deze dienst losstaat van de basisondersteuning, door dit apart in te kopen waarborgen wij de onafhankelijkheid van deze dienst.
- Wij onderzoeken wat er nodig is om te komen tot een antidiscriminatiebeleid voor de gemeente Hengelo.
- Wij bieden extra taal en ondersteuning voor inburgeringsplichtigen die onder de oude wet inburgering vallen, maar die nog niet aan hun inburgeringsplichten hebben voldaan. Zij waren zelf verantwoordelijk voor hun inburgeringstraject en konden daarvoor een lening afsluiten bij DUO. Wij doen dit om hun taalbeheersing en kans op werk te bevorderen. In de Zomernota is hiervoor geld beschikbaar gesteld (24-FP-6.3).
- In 2025 werken wij aan de verdere uitwerking en uitvoering van de beleidsagenda nieuwkomers. In de beleidsagenda hebben wij geformuleerd wat de opname van nieuwkomers in de Hengelose samenleving (per beleidsterrein) betekent. Op onderdelen vergt dit nog nadere uitwerking en deels zal de actualiteit mogelijk vragen om een nadere aanvulling op de agenda.

6.2.5 Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun leefsituatie

- Wij gaan, in afstemming met centrumgemeente Enschede, aan de slag met de uitkomsten van de ETHOS telling van 2024. Hierbij is het aantal dak- en thuisloze mensen in de gemeente Hengelo in kaart gebracht.
- De verwachting is dat er een nieuw objectief verdeelmodel en woonplaatsbeginsel komt voor de verdeling van de middelen voor beschermd wonen. Als de verwachte streefdatum van 1 januari 2026 wordt gehaald, gaan wij in 2025 aan de slag met de implementatie van de eerder afgesproken bovenregionale organisatie.
- Wij breiden de doelgroep van beschermd wonen uit met mensen met een licht verstandelijke beperking.
- Wij zetten in op het realiseren van huisvesting voor inwoners met een ondersteuningsbehoefte (statushouders, ouderen, jongvolwassenen, inwoners die ten gevolge van een beperking begeleid wonen nodig hebben). Begeleiding bij zelfstandig wonen maakt onderdeel uit van de nieuwe basisondersteuning.
- Wij werken aan een lokale woonzorgvisie als onderdeel van het gemeentelijk Volkshuisvestingsprogramma met daarin de opgave voor de gemeente Hengelo. Wij sluiten hierbij aan op de 'Regionale Woonzorgvisie Twente' en het 'Afsprakenkader Ouderenhuisvesting Twente'.
- In 2025 nemen wij een besluit over de voortgang en de financiering van het Huis van Herstel. Het Huis van Herstel is een pilot voor een kleinschalige detentievoorziening bij de penitentiaire inrichting (PI) in Almelo, die als doel heeft Twentse gedetineerden met multiproblematiek succesvol te laten reintegreren. Eind 2025 loopt de landelijke financiering hiervoor af.

- Wij zetten vanaf 2025 structureel in om wachtlijstvrij te werken (25-NB-6.1). Door onder andere toenemende problematieken en bijstelling van caseloads bij gecertificeerde instellingen, hebben wij al anderhalf jaar te maken met wachtlijsten bij onze toegang. Ondanks het feit dat wij incidenteel al extra inzetten om de wachtlijst te beperken. Wij zetten extra in om de zorgkosten niet onnodig te laten oplopen en te voorkomen dat situaties van inwoners escaleren.
- In het kader van de regionale Samenwerkingsagenda Jeugd werken wij in 2025 aan de versnellingsaanpak om het aantal jeugdigen in verblijf verder terug te brengen (25-NB-6.3). Wij realiseren ambulante alternatieven voor verblijf, zoals het 'Team Anders'. Wij richten een regionaal Coördinatiepunt Wonen en Verblijf in. Alle plaatsingen in een verblijfsvoorziening (met uitzondering van pleegzorg en jeugdzorg+) zullen via dit punt gaan verlopen.
- Wij bevorderen de uitstroom van 16+ jongeren uit verblijf door jongeren actief te selecteren en een tijdelijke woning (met ondersteuning) aan te bieden, met perspectief op een eigen woning. Wij gaan bij nieuwe instroom in verblijf, jongeren op voorhand al dit perspectief bieden. Wij zetten de (gedigitaliseerde) toekomstplannen breder in.
- In 2025 geven wij op een efficiënte manier invulling aan het Toekomstscenario jeugd en gezinsbescherming ter verbetering en vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen (25-NB-6.4). Dit doen wij regionaal en samen met de partners in de keten en passend binnen de capaciteit van de gemeentelijke uitvoering.
- Vanuit de verplichting van de Hervormingsagenda Jeugd om in te zetten op 'Stevige lokale teams', met aandacht voor triage en verklarende analyses, investeren wij vanaf 2025 extra in de brede analyse en triage aan de voorkant (25-NB-6.5). Daarbij maken wij regionale afspraken over hoe gemeenten de toegang inrichten. Niet alleen de hervormingsagenda, maar ook aanbieders vragen om meer eenduidigheid.

6.2.6 Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente

- Wij zetten positieve gedragsbeïnvloeding in om inwoners die voornemens zijn een dienst of product van de gemeente af te nemen, een afweging te laten maken. Hebben ze het product of dienst daadwerkelijk nodig? Of zijn er ook andere, oplossingen mogelijk? Een groter bewustzijn helpt ook bij het accepteren van besluiten om minder, andere of geen dienstverlening in te zetten.
- Wij gaan de meting van inwonervervaringen gericht inzetten, en onderzoeken hoe de tevredenheid van inwoners over het effect van de ingezette ondersteuning het beste gemeten kan worden. Om zo de effecten van de veranderingen binnen het sociaal domein op onze inwoners goed te monitoren en te leren van hun ervaringen.

Wat blijven we doen?

Ondersteuning jeugd en gezinnen

- De gemeente Hengelo indiceert (deels) voor de inzet van jeugdhulp en voert regie waar nodig. Daarbij sturen wij op eerdere en betere uitstroom en afschaling uit de geïndiceerde jeugdhulp.
- Wij blijven complexe gezinnen ondersteunen, via onze wrap-aroundcare aanpak.
- Wij kopen in en subsidiëren jeugdhulp (vrijwillig en gedwongen), lokaal, regionaal en boven regionaal. Per 2025 gaan de nieuwe overeenkomsten van de ingekochte jeugdhulp in.
- Wij voeren lokaal contractmanagement uit en ondersteunen de regionale contractmanagers.
- Het preventieteam jeugd blijft bestaan, maar maakt per 2025 onderdeel uit van de basisondersteuning. Het gaat dan om de Schoolzorgondersteuners (SZO), Praktijkondersteuners huisartsen jeugd (POH-jeugd) en Sociaal activeringsmakelaar (SAM).
- Wij zetten de pilot Jeugdhulpteams (JHT) op school voort tot en met juli 2025 en ontwikkelen het samen verder met het onderwijs en de jeugdhulppartners. Wij werken toe naar vereenvoudiging, ontschotting, maatwerk en continuïteit op school. En kijken daarbij naar de ontwikkeling van de lokale basisondersteuning en naar de regionale ontwikkeling op zorg intensieve scholen.
- Wij evalueren de gerealiseerde woonvoorzieningen voor jongvolwassenen aan de Korenbloemstraat en Sportlaan Driene en onderzoeken of het huidige aanbod toereikend is voor deze doelgroep en welke alternatieven nodig zijn.
- Wij organiseren en faciliteren meerdere acties en activiteiten met onze subsidiepartners om jongeren in een vroegtijdig stadium te kunnen helpen. Denk daarbij aan de (groeps)bijeenkomsten en trainingen vanuit de

GGZ voor jongeren met depressieve klachten (GRIP op je DIP) of aan het spreekuur van samenwerkende partijen (Halt, Tactus en leerplicht) op het C.T. Stork-college.

- Wij werken aan een aantal (boven)regionale opgaven in de jeugdhulp, zoals onder andere de af- en ombouw van residentiële voorzieningen, zoals de Jeugdzorg+ en de drie milieuvorzieningen (voorziening dieat verblijf, behandeling en school/ werk combineert) en aan de aanpak van de wachtlijstproblematiek.
- Wij gaan de pilot Kind in Huis continueren en doorontwikkelen in 2025. Doel van deze pilot is om vraagouders te ontlasten en ondersteunen bij praktische vragen. Door ondersteuning van steunouders is er extra aandacht voor de kinderen en kan zwaardere zorg worden voorkomen.
- Wij blijven de passende Buitenschoolse Opvang (BSO+) voortzetten en dit krijgt in 2025 een doorontwikkeling. Deze doorontwikkeling sluit aan bij de Lokale Educatie Agenda (LEA) op de thema's inclusie en Rijke Schooldag. Zie ook paragraaf 5.2.4.

Wmo, zorg en welzijn

- Wij ondersteunen vrijwilligers en mantelzorgers, voor een deel doen we dat vanaf 1 januari 2025 via de basisondersteuning. De bemiddeling van vrijwilligers en het servicepunt wat nu door Wijkkracht wordt uitgevoerd zal op termijn overgaan in de basisondersteuning.
- Wij vragen aandacht voor signaleren van eenzaamheid (bij professionals in zorg en welzijn, vrijwilligers en inwoners maar ook bij bedrijven en winkeliers) en gebruiken (social) media om te werken aan bewustwording daarover. Het in 2024 ontwikkelde actieplan tegen eenzaamheid vormt hiervoor de basis.
- Wij maken afspraken met organisaties, om ervoor te zorgen dat onze inwoners dicht bij huis op een laagdrempelige manier kunnen aankloppen voor diverse vormen van ondersteuning, ontmoeting en het organiseren van activiteiten. Wij sluiten zoveel mogelijk aan bij het gewone leven.
- Wij indiceren voor de inzet van de van maatwerk voorzieningen (huishoudelijke ondersteuning, vervoer, woningaanpassingen en hulpmiddelen) en voeren regie waar nodig (bij complexe vraagstukken). Dit kopen wij lokaal of regionaal in.
- Wij onderzoeken en toetsen lokaal en regionaal aanbieders om zorgfraude tegen te gaan. Dit doen wij met het Kwaliteits en integriteitsinstrument Twente (KIT). Waar mogelijk zetten wij in op het daadwerkelijk terugvorderen van niet of verkeerd besteedde zorgmiddelen.
- Wij voeren lokaal en regionaal contractmanagement uit.
- Wij blijven vervoersoplossing bieden in de regio wanneer gebruik openbaar vervoer niet (meer) kan; het gaat daarbij om incidenteel vervoer (voormalige Regiotaxi) en structureel vervoer (van en naar dagbesteding, jeugdvervoer en leerlingvervoer). Ook stimuleren wij onze inwoners gebruik te maken van diensten zoals OV-ambassadeurs, Voor Elkaar Pas (VEP), Noaberhopper, ANWB automaatje, etc.
- Samen met de centrumgemeente Enschede maken wij als onderdeel van het actieplan dakloosheid 'Eerst een thuis' afspraken over de inzet van ervaringsdeskundigen en sturen we wijkgericht op een betere signalering van (dreigende) dakloosheid in de wijken.
- Met het oog op de decentralisatie van het beschermd wonen (waarvan de ingangsdatum vooralsnog niet zeker is) blijven wij ons inzetten om de instroom in beschermd wonen en ook maatschappelijke opvang te voorkomen door en meer in te zetten op nieuwe woonoplossingen (in wijken) voor de doorstroom en uitstroom van cliënten. Dit doen wij samen met Welbions en vanaf 2025 met de Sociale Alliantie Hengelo.
- Wij blijven lokaal en regionaal inzetten op een sluitende aanpak voor mensen met onbegrepen gedrag, samen met onze ketenpartners. Zo maken we deel uit van de Kenniswerkplaats Onbegrepen Gedrag Twente die projecten mbt onbegrepen gedrag uit Twente volgt en evalueert, waaronder het initiatief Bij Mozart.
- Met de 14 Twentse gemeenten, Provincie Overijssel, SamenTwente en Menzis werken wij samen in de Twentse Koers aan diverse projecten om het gebruik van maatwerk en zorggebruik te verminderen. Op 14 december 2023 hebben wij de gemeenteraad geïnformeerd over het Regioplan Twente en het programma Twentse Koers (Iris-zaak 3673630).

Werk, inkomen en schuldhulpverlening

- Wij blijven bijstand verstrekken aan inwoners van Hengelo die niet over voldoende middelen beschikken om in de noodzakelijke algemene kosten van het bestaan te kunnen voorzien.
- De gemeente Hengelo kent daarnaast verschillende regelingen om gezinnen en mensen in armoede te ondersteunen, waaronder het kindpakket. Wij blijven ons inzetten om deze regelingen goed onder de aandacht te brengen, zodat de doelgroep er ook maximaal gebruik van kan maken.
- Voor inwoners met een laag inkomen blijven wij tevens de collectieve zorgverzekering aanbieden.

- Schuldhulpverlening blijft voor iedere inwoner van de gemeente Hengelo laagdrempelig en toegankelijk met BudgetAlert als de toegang tot schuldhulpverlening. Daarbij blijven wij inzetten op vroegsignalering.
- Wij blijven ons inzetten om meer grip te krijgen op de kwaliteit en kosten van beschermingsbewind.
- Wij ondersteunen de gedupeerden van de kinderopvangtoeslagaffaire.
- Wij kopen workshops, participatietrajecten en re-integratietrajecten in voor bijstandsgerechtigden en voeren die, zelf of onder regie van ons in samenwerking met partners, uit.
- Via het ROZ bieden wij ondernemersadvies, startersadvies, financiering (Bbz), schuldhulpverlening, coaching, trainingen en stimuleren wij sociaal ondernemerschap.

Werken aan een inclusieve samenleving

- Wij blijven zichtbaar aandacht besteden aan de positie van Lhbt+ personen en werken actief mee aan de verschillende activiteiten. We zetten in op bewustwording en onze partners organiseren activiteiten. Met werkgevers gaan we in gesprek over het bevorderen van inclusie op de werkvloer.
- Wij blijven uitvoering geven aan het Actieplan Toegankelijkheid. Wij vergroten bewustwording op dit onderwerp. Onder andere door aanwezigheid van de gehandicaptenraad als onderdeel van het ontwikkelplein in de bibliotheek waarmee wij toegankelijkheid naar de inwoners brengen en zij informatie en advies kunnen krijgen.
- Wij blijven regie voeren op inburgering. Wij zorgen dat inburgeringsplichtigen (asielmigranten en gezinsmigranten) een plek binnen onze samenleving vinden; het liefst via werk. Dat doen wij door onder andere een brede intake, te zorgen dat de inburgeringsplichtige op de meeste passende leerroutes komt met daarnaast een duaal traject en ondersteuning richting zelfredzaamheid en begeleiding gedurende het hele inburgeringstraject.

Wat mag het kosten?

Wijziging Iv3 en de invloed hiervan op de presentatie van de financiële tabellen in programma 6

Informatie voor Derden (Iv3) is een informatiesysteem waarin staat welke financiële informatie gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen moeten verstrekken. De afnemers van deze financiële informatie zijn onder meer de financieel toezichthouder, de Europese Unie, het ministerie van BZK en het CBS.

De Iv3 uitvraag op het gebied van o.a. Wmo en jeugd is in 2023 op verzoek van diverse ministeries meer verfijnd. Dit heeft bij gemeenten tot knelpunten geleid, met name bij jeugd. Daarom is gewerkt aan een nieuwe indeling per 2025, waarbij er vooral bij jeugd wijzigingen zijn doorgevoerd. Deze aanpassing betreft een technische aanpassing, die we in Hengelo in de Beleidsbegroting 2025-2028 hebben opgenomen. Deze aanpassing maakt wel dat de cijfers in de kolom verschil 2025 ten opzichte van 2024 niet één op één vergelijkbaar zijn. Per taakveld wordt toegelicht wat het Iv3 effect is voor dit taakveld, hoewel dit gemeentebreed een neutrale wijziging betreft. Zie hiervoor ook de leeswijzer.

Deze wijziging heeft ook impact op de wijze van (meerjarig) monitoren. Het meten en verantwoorden van de voortgang op de totale uitgaven binnen bijvoorbeeld Wmo en jeugd, maar ook de transformatie zal op onderdelen heringericht moeten worden.

Van maatwerkvoorzieningen naar basisondersteuning

Door de lokale inkoop van basisondersteuning, die per 1-1-2025 in gaat, is in onderstaande tabel een aanzienlijke verschuiving te zien van kosten tussen de taakvelden. Zo valt bijvoorbeeld de individuele begeleiding Wmo straks niet onder taakveld 6.712 (waaronder de geïndiceerde zorg valt) maar onder 6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo. Deze wijziging is gemeentebreed budgettair neutraal.

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Vershil 2025 - 2024
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1.453	-8.228	25.326	16.484	-8.841	-614
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-9.128	-11.340	-	-	-	11.340
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-	-	17.204	-	-17.204	-17.204
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-	-	7.098	-	-7.098	-7.098
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-	-	1.266	-	-1.266	-1.266
6.3 Inkomensregelingen	-19.731	-13.498	62.532	49.311	-13.221	277
6.4 WSW en beschut werk	-13.282	-14.037	13.050	-	-13.050	988
6.5 Arbeidsparticipatie	-6.890	-7.680	8.220	602	-7.618	62
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-3.720	-3.882	-	-	-	3.882
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-	-	4.445	18	-4.426	-4.426
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-	-	-
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-10.366	-11.163	-	-	-	11.163
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	-	-	12.509	1.100	-11.409	-11.409
6.71B Begeleiding (WMO)	-10.446	-11.357	-	-	-	11.357
6.712 Begeleiding (WMO)	-	-	319	-	-319	-319
6.71C Dagbesteding (WMO)	-2.418	-2.701	-	-	-	2.701
6.713 Dagbesteding (WMO)	-	-	80	-	-80	-80
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	11	-707	-	-	-	707
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-	-171	5	176	176
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-	-40	-	-	-	40
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-4.349	-4.393	-	-	-	4.393
6.72B Jeugdhulp behandeling	-5.538	-5.563	-	-	-	5.563
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-2.833	-3.225	-	-	-	3.225
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	-1.471	-2.355	-	-	-	2.355
6.73A Pleegzorg	-2.009	-2.190	-	-	-	2.190
6.73B Gezinsgericht	-1.176	-1.159	-	-	-	1.159
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	-6.273	-7.754	-	-	-	7.754
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-6.735	-6.934	-	-	-	6.934
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-1.422	-1.514	-	-	-	1.514
6.74C Gesloten plaatsing	-600	-249	-	-	-	249
6.751 Jeugdhulp ambulantly lokaal	-	-	1.478	186	-1.291	-1.291
6.752 Jeugdhulp ambulantly regionaal	-	-	16.288	-	-16.288	-16.288
6.753 Jeugdhulp ambulantly landelijk	-	-	509	-	-509	-509
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	-	-	1.619	-	-1.619	-1.619
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-	-	14.749	-	-14.749	-14.749
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	-	-	60	-	-60	-60
6.791 PGB WMO	-	-	546	-	-546	-546
6.792 PGB Jeugd	-	-	53	-	-53	-53
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-	-	-
6.81A Beschermd wonen (WMO)	3.067	1.617	-	-	-	-1.617
6.811 Beschermd wonen (WMO)	-	-	850	850	-	-
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-981	-1.196	-	-	-	1.196
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-	1.353	-	-1.353	-1.353
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-	-	-
6.82A Jeugdbescherming	-2.863	-3.114	-	-	-	3.114
6.821 Jeugdbescherming	-	-	3.195	-	-3.195	-3.195
6.82B Jeugdreclassering	-383	-437	-	-	-	437
6.822 Jeugdreclassering	-	-	459	-	-459	-459
6.91 Coördinatie en beleid WMO	-	-	820	-	-820	-820
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	-	-	2.045	-	-2.045	-2.045
Totaal 6 Sociaal domein	-110.989	-123.101	195.902	68.557	-127.344	-4.244

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-8.841	-15.728	-14.884	-14.879
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-17.204	-14.417	-14.550	-14.685
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-7.098	-7.081	-6.986	-6.701
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-1.266	-1.266	-1.266	-1.266
6.3 Inkomensregelingen	-13.221	-13.197	-13.185	-13.197
6.4 WSW en beschut werk	-13.050	-12.359	-11.519	-10.887
6.5 Arbeidsparticipatie	-7.618	-7.602	-7.569	-7.513
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-4.426	-4.436	-4.480	-4.523
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	-11.409	-11.479	-11.593	-11.710
6.712 Begeleiding (WMO)	-319	-323	-326	-329
6.713 Dagbesteding (WMO)	-80	-80	-80	-80
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	176	2.029	2.021	2.021
6.751 Jeugdhulp ambulante lokaal	-1.291	-928	-928	-928
6.752 Jeugdhulp ambulante regionaal	-16.288	-16.474	-16.465	-16.465
6.753 Jeugdhulp ambulante landelijk	-509	-572	-572	-572
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	-1.619	-1.619	-1.619	-1.619
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-14.749	-15.278	-15.278	-15.278
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	-60	-70	-70	-70
6.791 PGB WMO	-546	-555	-555	-555
6.792 PGB Jeugd	-53	-56	-56	-56
6.811 Beschermd wonen (WMO)	-	-	-	-
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-1.353	-1.457	-1.457	-1.457
6.821 Jeugdbescherming	-3.195	-3.224	-3.224	-3.224
6.822 Jeugdreclassering	-459	-459	-459	-459
6.91 Coördinatie en beleid WMO	-820	-820	-820	-820
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	-2.045	-2.045	-2.045	-2.045
Totaal 6 Sociaal domein	-127.344	-129.496	-127.964	-127.297

Financiële toelichting

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (€ 614.000 nadeel)

- Voor de opvang van nieuwkomers hebben wij voor 2026 en verder de bijbehorende inkomsten en uitgaven om uitvoering te geven aan de noodopvang in onze begroting voorlopig op 0 geraamd. Om eventuele doorlopende verplichtingen (contracten personeel, wonen etc.) bij te kunnen stellen hebben wij voor 2026, 2027 en 2028 € 1,5 miljoen als stelpost opgenomen. Deze middelen worden onttrokken uit de reserve Vluchtelingen.
- Daarnaast is sprake van een verschuiving van kosten vanuit taakveld 6.1 naar 6.2. Dit zorgt voor een voordeel van € 134.000. Dit betreffen kosten voor maatschappelijke opvang, begeleiding en bemoeizorg die op taakveld 6.2 verantwoord moeten worden.
- In 2024 is een incidenteel budget beschikbaar gesteld van € 50.000 om tijdelijke capaciteit in te zetten voor de plannen rondom het MFA in Beckum (24-NB-6.10). Dit is een voordeel in 2025 ten opzichte van 2024.
- Wij investeren in het versterken van de sociale basis voor jeugdigen, als een van de drie lijnen van de inzet op jeugd(zorg) als topprioriteit. Dit doen wij voornamelijk door het voorzetten van de ondersteuning aan jongeren via het concept Studio15 voor de komende twee jaar (25-NB-6.7). Dit zorgt voor een nadeel van € 310.000.
- Om uitvoering te geven aan de motie die oproept tot het opstellen van een fonds voor leefbare wijken is voor de jaren 2025 en 2026 een budget geraamd van € 100.000. Dit zorgt voor een nadeel in deze jaren.
- De wijziging van de Iv3 leidt op dit taakveld tot een nadeel van € 199.000.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

6.2 Wijkteams; wordt 6.21 t/m 6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen (€ 14.228.000 nadeel)

- In 2024 hebben we extra incidentele formatie ingezet met het oog op tijdige afhandeling en juiste beoordeling van aanvragen voor zorg en ondersteuning (23-FP-6.11). Dit zorgt voor een incidenteel voordeel in 2025 ten opzichte van 2024 van € 151.000.

- Daarnaast is er sprake van een verschuiving van kosten vanuit taakveld 6.1 naar 6.2 (€ 134.000), dit betreffen kosten voor maatschappelijke opvang, begeleiding en bemoeizorg. Zie ook 6.1.
- Jeugd(zorg) is als topprioriteit benoemd in de Zomernota 2024-2028. De extra inzet op jeugdhulp wordt langs drie lijnen ingezet: investeren in een omslag in denken en doen binnen het jeugdzorgsysteem, regie op de toegang en het versterken van de sociale basis voor jeugdigen. Een deel van de nieuw beleidsvoorstellen voor jeugd (25-NB-6.1 t/m 25-NB-6.5) betreffen extra personele inzet vanaf 2025. De uitbreiding op jeugd zorgt voor een nadeel, waarvoor binnen programma 6 deels structureel ruimte is gevonden in de begroting door kritisch te kijken naar de inzet van de huidige budgetten. Daarnaast is er in 2024 sprake geweest van incidentele inzet. Dit zorgt voor een incidenteel voordeel in 2025 en opzichte van 2024. Per saldo een nadeel van € 150.000 in 2025 ten opzichte van 2024.
- De wijziging van de lv3 én de gunning van de opdracht basisondersteuning, waardoor maatwerkvoorzieningen anders worden vormgegeven, leiden tot een nadeel van € 13,955 miljoen op dit taakveld.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

6.3 Inkomensregelingen (€ 277.000 voordeel)

- Het ROZ voert de Tozo regeling voor de gemeente Hengelo en haar opdrachtgevende gemeenten uit. Deze regeling loopt naar verwachting tot 2028.
- In 2024 hebben wij een incidenteel budget van € 225.000 beschikbaar voor energietoeslag 2023., die doorliep tot 1 juli 2024.
- De wijziging van de lv3 leidt op dit taakveld tot een voordeel van € 125.000.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

6.4 Begeleide participatie (€ 988.000 voordeel)

- De rijksvergoeding die wij ontvangen voor de uitvoering van de Wsw betalen wij één op één door aan de SWB. Dit betreft meerjarig een sterk aflopende vergoeding (sterfhuisconstructie). De aflopende kosten worden in programma 6 geraamd en de rijksvergoeding maakt deel uit van de gemeentefondsuitkering (programma 9).

6.5 Arbeidsparticipatie (€ 62.000 nadeel)

- De aantallen Nieuw Beschut zullen toenemen en daardoor lopen de begeleidingskosten Nieuw Beschut meerjarig in de Beleidsbegroting op. Dit leidt in 2025 t.o.v. 2024 tot een nadelig verschil van € 90.000, oplopend naar € 157.000 in 2028.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo); wordt 6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo) (€ 544.000 nadeel)

- Door omzetting van de oude contracten naar de nieuwe contracten voor hulpmiddelen verwachten wij structureel hogere kosten voor hulpmiddelen (24-FP-6.5).
- De wijziging van de lv3 leidt op dit taakveld tot een nadeel van € 496.000.

6.71A Hulp bij het huishouden (Wmo) ; wordt 6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo) (€ 246.000 nadeel)

- De prijsindexatie zorgt met name voor een structureel nadeel van circa € 595.000 ten opzichte van 2024. Daarnaast houden we meerjarig voor de Wmo rekening met een populatiegroei van 1% als gevolg van vergrijzing. Het Rijk heeft in de Voorjaarsnota 2024 voor de Wmo een aparte indexering aangekondigd en hier middelen voor gereserveerd. De volume-groei dekken we vooralsnog meerjariguit de stelpost gemeentefonds (zie Zomernota 2024-2028 24-FP-6.5 en bijlage 10.3.1 onderdeel 3e), totdat de mogelijke nieuwe financieringswijze ingaat voor de Wmo.
- De wijziging van de lv3 leidt op dit taakveld tot een voordeel van € 358.000.

6.71B Begeleiding (Wmo) ; wordt 6.712 Begeleiding Wmo & 6.791 PGB Wmo (€ 10.492.000 voordeel) De grootste verschillen op dit taakveld worden veroorzaakt door:

- De individuele ondersteuning bij geclusterd en gemengd wonen wordt vanaf 2025 gefinancierd door gemeenten vanuit de Wmo middelen. Tot en met 2024 werd dit vanuit de middelen voor maatschappelijke opvang vanuit centrumgemeente Enschede bekostigd. Dit zorgt voor een nadeel van € 150.000 (24-FP-6.5).
- De prijsindexatie en verwachte volume-groei als gevolg van vergrijzing zorgen voor een nadeel van circa € 630.000.
- De wijziging van de lv3 én de gunning van de opdracht basisondersteuning, waardoor maatwerkvoorzieningen anders worden vormgegeven, leiden tot een voordeel van € 11,323 miljoen op dit taakveld.

6.71C Dagbesteding (Wmo); wordt 6.713 Dagbesteding (Wmo) (€ 2.621.000 voordeel)

- De prijsindexatie en verwachte volumegroei als gevolg van vergrijzing zorgen voor een nadeel van € 159.000 op dit taakveld.
- De wijziging van de lv3 én de gunning van de opdracht basisondersteuning, waardoor maatwerkvoorzieningen anders worden vormgegeven, leiden tot een voordeel van € 2,78 miljoen op dit taakveld.

6.71D Overige maatwerkarrangementen (Wmo); wordt 6.714 Overige maatwerkarrangementen (wmo) (€ 883.000 voordeel)

- Het voordeel van ruim € 1,3 miljoen in 2025 ten opzichte van 2024 heeft betrekking op het besparingspotentieel voor Wmo vanuit het Transformatieplan. Hierop hebben structurele en incidentele mutaties plaatsgevonden door inzet van de benodigde investeringen en de invulling van een deel van de structurele besparingsopdracht (zie 24-FP-6.1). Daarnaast zorgen de oplopende bedragen in het besparingspotentieel Wmo voor verschillen tussen deze jaarschijven.
- De wijziging van de lv3 leidt op dit taakveld tot een nadeel van € 490.000.
- De meerjarige fluctuaties binnen dit taakveld worden daarnaast veroorzaakt door de taakstelling die wij hebben opgenomen met betrekking tot de wijziging van het abonnementstarief Wmo. Deze is opgenomen vanaf 2026 en bedraagt circa € 1,8 miljoen.

6.72A t/m 6.74C en 6.82A en B Jeugdhulp; wordt 6.751 t/m 6.763, 6.792, 6.821 en 6.822 Jeugdhulp (totaal: € 705.000 voordeel) De grootste verschillen op dit taakveld worden veroorzaakt door:

- Een groot deel van de jeugdhulp kopen wij (verplicht) regionaal in. Per 2025 is deze jeugdhulp opnieuw ingekocht. Er zijn verschillende ontwikkelingen die maken dat de tarieven voor meerdere vormen van hulpverlening fors hoger worden. Ook de landelijke opgave tot het ombouwen naar kleinschalige verblijfsvoorzieningen zorgen voor oplopende kosten. Dit betreffen autonome ontwikkelingen, die voor een structureel nadeel van € 3,7 miljoen in 2025 ten opzichte van 2024. Meerjarig is het nadeel € 4,4 miljoen (24-FP-6.7).
- Binnen de jeugdhulp hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan met effect op de tarieven bovenop de reguliere prijsindexatie voor 2025 (24-FP-6.4) en daarnaast is de prijsindexatie voor 2025 toegepast (24-PF-9.2). Deze prijsontwikkelingen leiden tot een nadeel van ca. € 1,7 miljoen in 2025 oplopend naar € 2,3 miljoen structureel.
- Wij zien een lichte daling van het aantal jeugdigen in Hengelo (0,84%) en een stijging van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdzorg. Per saldo verwachten we een volume ontwikkeling van 0%. Toch zien wij een stijging van de jeugdzorgkosten door stijgende complexiteit van de casuïstiek, hogere inschaling van zorg en meer gebruik van duurdere verblijfsplekken. Wij zien wel dat we door de inzet vanuit het Transformatieplan een hogere kostenstijging voorkomen (24-FP-6.6). De stijging in 2025 is € 332.000.
- Daarnaast hebben wij in Hengelo in 2024 kosten opgenomen in onze begroting voor een uitzonderlijke situatie van een gezin waar zeer intensieve zorg wordt geleverd. Mogelijk vindt hierop nog een compensatie plaats vanuit de landelijke compensatieregeling woonplaatsbeginsel. Dit zorgt voor een incidenteel voordeel van € 1,3 miljoen in 2025 ten opzichte van 2024.

- De wijziging van de lv3 én de gunning van de opdracht basisondersteuning, waardoor maatwerkvoorzieningen anders worden vormgegeven, leiden tot een voordeel van € 3,123 miljoen op dit taakveld.
- Als laatste is er een voordeel van € 1,7 miljoen in 2025 ten opzichte van 2024, dit heeft betrekking op het besparingspotentieel voor Jeugd vanuit het Transformatieplan en het incidentele transformatiebudget. Hierop hebben structurele en incidentele mutaties plaatsgevonden door inzet van de benodigde investeringen en de invulling van een deel van de structurele besparingsopdracht (zie 24-FP-6.1) Daarnaast zorgen de oplopende bedragen in het besparingspotentieel Jeugd voor verschillen tussen de jaarschijven.

6.81A Beschermd wonen; wordt 6.811 Beschermd wonen (€ 1.617.000 nadeel)

In 2024 hebben wij een verwachte inkomst van € 1,6 miljoen opgenomen vanuit centrumgemeente Enschede voor Beschermd Wonen. Het wetsvoorstel voor de decentralisatie Beschermd Wonen is echter controversieel verklaard, waardoor de nieuwe invoeringsdatum 1 januari 2026 is. Samen met de centrumgemeente investeren wij daarnaast op het inlopen van de bestaande wachtlijst voor beschermd wonen, waardoor de verwachte inkomst voor 2025 nog onzeker is. Op basis van historische ervaring verwachten we van centrumgemeente Enschede een teruggave van middelen beschermd wonen van € 850.000. Deze middelen investeren we om instroom (van jongvolwassenen) in (beschermd) wonen te voorkomen en de uitstroom te bevorderen.

6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo); wordt 6.812 Maatschappelijke -en vrouwenopvang (Wmo) (€ 157.000 nadeel)

Centrumgemeente Enschede ontvangt via het Rijk de middelen voor maatschappelijke- en vrouwenopvang. De individuele gemeenten ontvangen de indexatie hiervoor vanuit het gemeentefonds, die zij jaarlijks aan de centrumgemeente Enschede doorbetalen. De indexatie in 2025 is circa € 150.000 hoger dan in 2024.

6.91 Coördinatie en beleid Wmo (€ 820.000 nadeel)

De wijziging van de lv3 leidt tot het afzonderlijk verantwoord van de coördinerende en beleidsmatige taken, evenals de administratieve taken.

6.92 Coördinatie en beleid jeugd (€ 2.045.000 nadeel)

De wijziging van de lv3 leidt tot het afzonderlijk verantwoord van de coördinerende en beleidsmatige taken, evenals de administratieve taken.

Risico's

Zorgcontinuïteit

In de komende jaren zien wij een risico dat de vraag naar zorg en ondersteuning zodanig toeneemt dat wij niet de gewenste zorg kunnen leveren. Dit risico wordt versterkt door verschillende demografische en maatschappelijke ontwikkelingen:

- Wij zien een toenemende vergrijzing van de bevolking.
- Toename van individualisering en polarisatie.
- Mensen blijven langer thuis wonen, met het risico dat de eenzaamheid onder deze groep toeneemt.
- Actuele ontwikkelingen rondom de opvang aan statushouders, Oekraïners en vluchtelingen, waardoor vraag naar zorg en ondersteuning toeneemt.
- Bij een grote groep inwoners zijn de financiële zorgen toegenomen. Dit door stijgende energie-, voedsel- en huisvestingskosten.
- De complexiteit van de problematiek neemt toe, bijvoorbeeld stapeling van verschillende vraagstukken binnen een huishouden, maar ook zwaardere problematiek.

Krapte op de arbeidsmarkt

Wij willen samen met onze partners onderzoeken hoe wij in de toekomst de gewenste ondersteuning en zorg kunnen blijven leveren. Zowel de gemeente als onze partners kampen met tekorten op de arbeidsmarkt. De ondersteuning aan onze inwoners valt of staat bij de medewerkers die zij in dienst hebben. Daarnaast zijn vrijwilligers en mantelzorgers steeds moeilijker te vinden. Deze ontwikkelingen zetten de algehele kwaliteit van zorg, welzijn en voorzieningen voor inwoners onder druk.

Financiële situatie zorgaanbieders

Vanuit leveranciersmanagement spreken de contractmanagers (gemeente en OZJT) frequent met de strategische zorgaanbieders die zorg leveren aan de cliënten in Twente. Uit deze gesprekken blijkt dat de financiële positie van aanbieders zorgelijk is. Als gevolg van onder andere oplopende personeels- en energiekosten. Dit vormt een risico voor de beschikbaarheid en continuïteit van cruciale zorg voor de cliënten met een (grote) ondersteuningsvraag in Twente. Zorg, waarvoor niet direct een alternatief (zorg/ woonplek) beschikbaar is. Deze trend is landelijk waarneembaar.

Steeds meer taken en verantwoordelijkheden

De afgelopen jaren is het aantal tijdelijke regelingen enorm toegenomen en zijn er veel wijzigingen geweest in wet- en regelgeving. Als gemeente merken wij dat er steeds meer taken en verantwoordelijkheden bij ons worden neergelegd, zoals de aanpak van energiearmoede, steunmaatregelen van de toeslagenaffaire en de opvang van statushouders. Hierdoor neemt de werkdruk binnen onze organisatie toe, omdat er voortdurend nieuwe taken bijkomen. Wij zien hierdoor de tekorten in de begroting toenemen. Wij hebben bij het Rijk de vraag neergelegd om de gemeentelijke taken en de vergoeding uit het gemeentefonds beter op elkaar af te stemmen. Deze tegemoetkoming is echter nog niet toegezegd.

Start basisondersteuning en nieuwe toegang

In 2025 starten wij met de basisondersteuning, een ambitieuze verandering binnen het sociaal domein dat gepaard gaat met risico's. Hiermee willen wij het sociaal domein toekomstbestendig vormgeven. Om dit te realiseren vragen wij van onze partners, inwoners en interne organisatie om anders te werken en op een nieuwe manier naar zorgvragen te kijken.

De grootste risico's bij de transformatie zien wij bij de uitvoering van nieuwe toegang. Wij willen verandering en dat brengt uitdagingen met zich mee. Die zien wij op het gebied van tijdige communicatie naar inwoners, goede toegang organiseren en het faciliteren van medewerkers en samenwerkingspartners om op een andere manier uitvoering te geven aan de basisondersteuning. Wij willen de overgang naar de nieuwe systematiek voor onze inwoners zo soepel mogelijk laten verlopen.

Risico op benodigde extra investeringen tbv de transformatie van de basisondersteuning

Met de keuze voor de lokale inkoop van basisondersteuning zetten wij een belangrijke stap in lijn met onze ambities in het Transformatieplan, zowel inhoudelijk als financieel. De opdracht voor de inrichting van de lokale basisondersteuning was bij het opstellen van het Transformatieplan voorzien per 2024, waardoor de investeringen en besparingen ook per 2024 zijn opgenomen. De opdracht gaat echter pas in 2025 van start, waardoor de investeringen die voor 2024 waren gepland en gelinkt aan de opdracht basisondersteuning dus niet zijn gedaan maar mogelijk later in de tijd wel nodig zijn (bijvoorbeeld in 2025 en 2026) om het transformatie-effect in de opdracht te kunnen bereiken. Hiervoor is dus mogelijk extra incidentele investering benodigd waarmee wij rekening houden in ons benodigd weerstandsvermogen.

Overgangsjaar basisondersteuning

Vanaf 1 januari 2025 start de opdracht voor de lokale basisondersteuning. Enerzijds is 2025 een overgangsjaar waarin een nieuwe organisatie moet worden opgezet inclusief bedrijfsvoering, anderzijds moeten ook cliënten worden overgenomen van andere aanbieders en/of nieuwe cliënten worden geholpen. Dit kent meerdere risico's (zorgcontinuïteit, bezwaar en beroep, overgang van personeel gemeente naar aanbieder, gegevensuitwisseling). Het is een verandering die impact kan hebben op inwoners met een ondersteuningsbehoefte en waar wij door middel van goede communicatie en goede regievoering zo goed mogelijk proberen op in te spelen. Tijdens de verbouwing is de winkel echter open.

Capaciteit transformatie

De transformatie van het sociaal domein is een uitdagende en tijdrovende ontwikkeling waaraan veel mensen, intern en extern, met veel enthousiasme werken. Het open houden van de winkel tijdens de verbouwing trekt een grote wissel op de regulier taken van mensen. De basis op orde houden kost veel tijd en energie. Wij merken dat de grens soms al wordt bereikt in wat mensen aankunnen.

Toename van beroep op of overschrijding van de geraamde budgetten Wmo en Jeugd

Elk jaar maken wij een inschatting voor te ramen budgetten Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) en Jeugd, op basis van prognoses (bv. vergrijzing) en huidige benutting (gebruik van ondersteuning afgelopen jaren). Zie Zomernota 24-FP-6.5 en 24-FP-6.6. Ook is het budget voor de basisondersteuning, en daarmee een gedeelte van de

Wmo, vastgezet. Hiermee wordt het risico beperkt. Wij zien wel een aantal ontwikkelingen beleidsmatig en in de maatschappij die kunnen leiden tot meer beroep op Wmo (bijv. WAMS, landelijk machtigingsbesluit politiekegevens, verslechtering in mentale gezondheid en toename onbegrepen gedrag). Het Rijk gaat kijken naar een aparte bekostigingsvorm voor Wmo.

Op het vlak van de jeugdhulp is de landelijke trend intensivering, zowel wat betreft het aantal als de zwaarte van zorgaanvragen. De oorzaken hiervan zijn velerlei. Zo kon tijdens de crisis niet alle zorg geboden worden die nodig is. Ook is er kans op verergering van problematiek (zoals bij verslavingen), als gevolg van spanningen die kunnen optreden. Ook hier zien wij een aantal ontwikkelingen beleidsmatig en in de maatschappij die kunnen leiden tot meer beroep op jeugdhulp. De vraag is hierin redelijk onvoorspelbaar.

Niet realiseren van extra rijksinkomsten /verlaging uitgaven door rijksmaatregelen Sociaal Domein

Het Rijk heeft een wetsvoorstel opgesteld om te komen tot een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor de Wmo. Met het wetsvoorstel wordt het huidige abonnementstarief afgeschaft. Het Rijk verwacht dat met de aanpassing van de wet minder aanspraak door inwoners op de Wmo (dus lagere kosten) en meer inkomsten (uit de eigen bijdrage). Daarom is ook een uitname uit het Gemeentefonds gepland voor de gemeente Hengelo van €1,85 miljoen vanaf 2026 (zie Zomernota 2023-2027 FP-9.3, taakstellend). Het is de vraag of, mede gezien de beperkte beschikbaarheid van particuliere hulp, de lagere kosten en hogere inkomsten aan zullen sluiten bij de taakstelling.

Risico op langdurige uitgaven voor specifieke casus

Hengelo kent een uitzonderlijke situatie van een gezin waar zeer intensieve zorg wordt geleverd. In format 24-FP-6.6 van de Zomernota (Prognoses en ontwikkelingen jeugd) hebben wij opgenomen dat wij in het benodigd weerstandsvermogen er rekening mee houden dat deze kosten structureel kunnen worden.

Hoger beroep op schuldhulpverlening door inflatie en halvering termijn schuldsanering

Vanwege de hoge kosten voor levensonderhoud en energie ziet de gemeente Hengelo het risico van extra aanvragen voor schuldhulpverlening. Ook is de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) gewijzigd met ingang van 1 juli 2023. De saneringstermijn is gehalveerd van 36 maanden naar 18 maanden (zie beleidsmatige ontwikkelingen). Wat de financiële consequenties zijn voor de gemeenten en de Stadsbank is nog niet bekend.

Risico's vanwege de opvang van nieuwkomers

Gemeente Hengelo vangt op dit moment een groot aantal nieuwkomers op. Dit zijn asielzoekers, statushouders en Oekraïners. Het beroep op gemeenten om deze nieuwkomers op te vangen en te huisvesten wordt steeds groter. Dit brengt risico's met zich mee die op korte termijn vooral maatschappelijk en organisatorische gevolgen kunnen hebben. Het verloop van gebeurtenissen in de wereld die van invloed zijn op migratiestromen en onzekerheid in landelijk beleid maken de duur en omvang van de huidige opvangcrisis en het perspectief voor de jaren daarna onzeker. Dit vraagt flexibiliteit van onze organisatie en maatschappelijke partners. Tegelijkertijd is moeilijk te voorspellen hoe ruim die flexibiliteit moet zijn, en of deze bij tijden niet te ruim zal zijn. Wij onderkennen de volgende risico's:

- Er moet voldoende adequate en veilige huisvesting zijn. In een gespannen woningmarkt is het niet makkelijk om huisvesting of opvang te creëren.
- De voorzieningen van en binnen de gemeente op het gebied van (jeugd)zorg en onderwijs moeten ruimte bieden aan een groep kinderen en volwassenen met diverse achtergronden en met soms traumatische ervaringen. Ook onze maatschappelijke partners hebben te maken met krapte op de arbeidsmarkt, dus beschikbaarheid van voorzieningen staat onder druk.
- Om ook de taken in het sociaal domein voor nieuwkomers goed te kunnen uitvoeren zijn voldoende mensen nodig om een en ander te organiseren, zorgvragen te beoordelen, uitkeringen te verwerken etc.
- Op onderdelen is beleid van het Rijk nog in ontwikkeling. En vaak wordt gewerkt met tijdelijke regelingen. Onzekerheid over toekomstig rijksbeleid en beschikbaarheid van middelen maakt plannen of anticiperen een uitdaging.
- Sinds verschijnen van het Hoofdlijnenakkoord van de onderhandelaars in Den Haag zien wij (nu al) dat het aanbod van opvanglocaties door gemeenten vermindert en daarmee de opvang opgave voor het totaal verder groeit. De verwachting is dat deze tendens de komende periode doorzet. Daarnaast zal een nieuw kabinet inzetten op vermindering van het aantal nieuwkomers naar Nederland in de toekomst, maar dat dit niet tot een merkbare daling in prognoses leidt op korte termijn. De ontwikkelingen in Den Haag onderstrepen o.i. de keuze van de gemeente om een langjarige inzet op grond van een beleidsagenda Nieuwkomers te bepalen.

5.2.7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Bruggink, Luttkholt en Freriksen

Aanspreekpunt ambtelijk

J-P. Boutkan, J. Logtenberg en K. Webbink

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Publieke gezondheidszorg

Met het nieuw vastgestelde gezondheidbeleid zet de gemeente Hengelo meer in op het versterken van positieve gezondheid. De financiering hiervan vindt plaats uit reguliere middelen en de specifieke uitkering gezond actief leven akkoord (spuk GALA). De gelden vanuit de spuk GALA zijn voor negen van vijftien programma's niet structureel. In 2025 wordt meer duidelijkheid verwacht van het Rijk over de toekomstige middelen gericht op het versterken van de publieke gezondheid.

Duurzaamheid

In *Duurzaam Hengelo 2050, programma 2023-2026*, hebben wij onze ambities uitgewerkt in concrete doelstellingen, activiteiten, etc. Dit uit zich onder meer in het stimuleren en helpen van onze inwoners om hun woning energiezuiniger en gasloos te maken. Aan het ontwikkelen van een toekomstbestendige energie-infrastructuur, waarin we zelf energie opwekken en lokaal eigendom bevorderen. En aan het geven van het goede voorbeeld als gemeente, zoals door het verduurzamen van ons eigen vastgoed. Deze doelen hebben wij gekoppeld aan de benodigde menskracht en financiële middelen. Dit programma wordt op hoofdlijnen jaarlijks uitgewerkt in uitvoeringsprogramma's per thema. Met een looptijd van vier jaar borgen wij stabiliteit en focus op realisatie van de doelen op korte en middellange termijn. Programmatisch werken betekent ook dat wij flexibiliteit inbouwen om belangrijke veranderingen mee te kunnen nemen. Daarom herijken wij in 2025 het programma en onze ambities, doelen en inzet.

Door het Rijk zijn meerjarig (2022-2025) middelen in de begroting opgenomen. Deze zijn beschikbaar gesteld voor de dekking van uitvoeringslasten van het Klimaatakkoord voor lagere overheden en specifiek voor de opgave van de energietransitie. Voor de jaren 2026-2030 zijn ook bedragen berekend, die op een later moment in de rijksbegroting opgenomen worden. Met de komst van het nieuwe kabinet en de aangekondigde bezuinigingen en aanpassingen kunnen hierin wijzigingen optreden.

Uit onderzoek door de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) blijkt dat de uitvoeringslasten veel hoger zijn dan eerder werd aangenomen. Dat komt doordat er opgaven zijn bijgekomen, de opgaven complexer blijken te zijn en dat hoger gekwalificeerde medewerkers ingezet moeten worden. In het eindrapport wordt gepleit voor een verhoging van de compensatie/uitkeringen.

Inmiddels zijn vanuit het Rijk diverse financiële stromen ingezet, zoals voor de bestrijding van energiearmoede, isoleren, hernieuwbare opwekking, duurzame mobiliteit, warmtetransitie en overige opgaven in de gebouwde omgeving. Dit gaat gedeeltelijk in de vorm van middelen, die aangevraagd kunnen worden voor projecten en die bijdragen aan de realisatie van de klimaatdoelen. Waar mogelijk zetten wij met geschikte projecten in op het verkrijgen van deze projectmiddelen (specifieke uitkeringen), zodat wij de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk kunnen gebruiken.

Steeds meer thema's zijn of komen in de fase van uitvoering. Dat vergt veel inzet en ook investeringen. De middelen van het Rijk die wij hebben ontvangen en zijn beschikt voor de jaren tot en met 2025 bieden een goede basis. Wij zetten deze en de bestaande middelen dan ook zo efficiënt en effectief mogelijk in om het maximale resultaat te bereiken. Tegelijkertijd is de verwachting dat wij in de komende jaren naast menskracht ook financiële middelen zullen moeten gaan inzetten voor de realisatie. Omdat hierover nog weinig bekend is, pleit de ROB voor nader onderzoek naar de realisatiekosten van transitieprojecten.

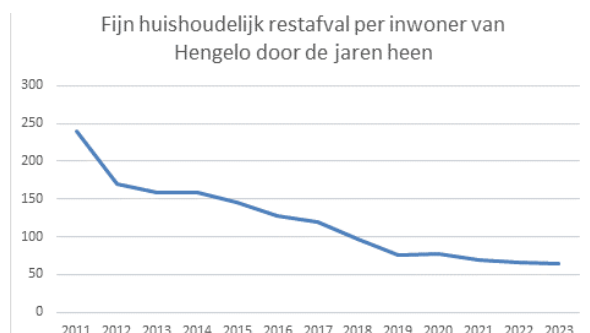
De dynamiek van de ontwikkelingen rond duurzaamheid is groot en het is dan ook lastig te voorzien welke invloed dit heeft op het programma en de daarvoor noodzakelijke middelen. De uitvoeringscapaciteit voor de periode 2026-2030 moet nog geborgd worden in de Rijksbegroting voor de klimaat- en energieopgaven. Wij hebben vertrouwen dat het

Rijk zich houdt aan de gemaakte afspraken. Wij sluiten echter niet uit dat in de komende jaren aanvullende middelen nodig zijn om uitvoering te kunnen geven aan de wettelijke taken, ambities en doelstellingen.

Afval

In lijn met de visie van nationale wetgeving, onze regionale doelstellingen en ons eigen koersdocument duurzaamheid, wil de gemeente meer inzetten op circulariteit. Daarom gaan wij door met het voorkomen van afval, het goed scheiden ervan, het minimaliseren van het gebruik van grondstoffen en hergebruik.

Het beleid heeft gezorgd voor een duidelijke afname in het restafval. Er is echter de laatste jaren een stagnatie zichtbaar. Om de doelen te halen zijn vervolgstappen nodig. Ook is de focus op het verbeteren van de laatste beleidswijzigingen van belang. Dit is bijvoorbeeld het monitoren en verbeteren van de biobox en de nieuwe inzameling van verpakkingen.

Een belangrijk onderdeel om onze circulaire doelstellingen te behalen is het oprichten van een Circulair Ambachtcentrum. Een Circulair Ambachtcentrum combineert verschillende 'bouwstenen' om minder afval te creëren, maar helpt ook bij doelen binnen het sociaal domein met meer werkgelegenheid en ontwikkelingsmogelijkheden voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Door het stimuleren van hergebruik wordt er tevens minder uitgestoten en wordt kennis van reparatie aan de jongere generaties doorgegeven. Dit kan zowel in een gebouw, als in een netwerk.

In de gemeente is gekozen voor een netwerk. Dit netwerk biedt kansen. Om een circulaire stad te creëren, is het van belang dat alle actoren hier op inzetten. Ook inwoners zelf. Door dit netwerk is er een mogelijkheid om dichterbij de inwoners zelf te komen. Volgend jaar zal eerst worden ingezet op (het vooronderzoek van) het inrichten van het Milieupark. Dit is een belangrijke schakel, immers, inwoners kennen dit als de locatie om hun afvalstoffen/ grondstoffen heen te brengen.

Inwoners zijn gemotiveerd om bij te dragen aan circulaire economie. Zo zijn er steeds meer deelkasten, zijn er inwoners die hun spullen aan huis zetten om het gratis op te laten halen en wordt er maandelijks het Repair Cafe georganiseerd.

Door een inventarisatie te maken welke initiatieven er in onze stad al actief zijn, en deze te versterken, wordt het begrip circulariteit een begrip van iedereen. Daarnaast heeft het als voordeel dat het verspreid over de stad ligt. Dit draagt bij aan de toegankelijkheid. We onderzoeken of het anders inrichten van ons milieupark hier ook aan bij kan dragen.

Verder is de gemeente erg betrokken bij ondernemers. Vanuit het bedrijvennetwerk kunnen ook circulaire schakels gerealiseerd worden. Ook zijn er andere gemeenten die werken met een circulair netwerk. Hier kunnen wij als gemeente van leren.

Landelijk wordt ingezet om te komen tot nieuwe afspraken over de kwaliteit en de vergoedingsstructuur van het ingezamelde plastic, metalen verpakkingen en drankenkartons (PMD). Hierbij onderhandelt de VNG namens de gemeente. Twente heeft hier input voor geleverd. Onze insteek is zoveel mogelijk PMD te recyclen tegen zo laag mogelijke kosten. Samen met andere Twentse gemeenten hebben wij de motie Losser in de najaarsvergadering 2023 van de VNG ingebracht. Deze motie is vrijwel unaniem aanvaard en naar aanleiding daarvan heeft de VNG de Ketenoevereenkomst met Verpact per 1 januari 2025 opgezegd. Inmiddels zijn onderhandelingen opgestart om tot nieuwe afspraken te komen.

Riolering

De riolering in Hengelo vormt een uitgebreid netwerk van voornamelijk ondergrondse infrastructuur. In totaal omvat dit netwerk bijna 1.000 kilometer aan rioolleidingen, waarvan een deel al bijna een eeuw oud is. Deze infrastructuur is van cruciaal belang voor de volksgezondheid en het goed functioneren van Hengelo.

Om de kwaliteit van ons riool op orde te houden staan de komende jaren diverse projecten gepland om riolering te renoveren en te vervangen. Ook vindt door planologische ontwikkelingen in de stad uitbreiding plaats dat invloed heeft op (het beheer van) ons rioolstelsel.

Daarnaast vinden landelijk vele (beleids)ontwikkelingen plaats die invloed hebben of gaan hebben op onze riolering. Wij volgen deze ontwikkelingen en anticiperen hier samen met onze regionale gebiedspartners op. Zo stellen wij samen met het waterschap beleid op ten aanzien van onze IBA's (kleine lokale zuiveringunits bij opstallen die verder dan 40 meter van het hoofdriool zitten). Ook werken wij samen met de regio aan een gezamenlijk meetnet en ontsluiting van data. Hoe meer wij hierin samenwerken, hoe (kosten)efficiënter wij werken. De samenwerking heeft ook positief effect op de kwaliteit van ons stelsel. Door inzicht in het hele systeem kan veel beter worden ingezet op de best passende oplossing zonder af te wentelen naar andere gebieden.

Water

Hengelo is een echte waterstad. Niet voor niets ontstond de stad langs drie beken en ontwikkelde de industrie zich langs deze wateraders. Beken en watergangen zijn van essentieel belang voor de leefbaarheid in het stedelijk gebied. Voor het opvangen van overtollig regenwater tot de beleefbaarheid van water zoals de stadvijvers en kleigaten van Rientjes.

Door de klimaatveranderingen neemt de druk op het beschikbare water toe. We moeten de beken meer ruimte geven om het overtollige regenwater af te voeren. Ook moeten we waterberging creëren om wateroverlast te voorkomen en het grondwaterpakket aan te vullen. Daarmee dragen we positief bij aan de droogtebestrijding. We moeten zuiniger om gaan met het beschikbare zoetwatervoorraad voor drinkwater (zowel in volume als kwaliteit). Om dit alles te bereiken moeten we de komende jaren sterk gaan ontsteden en vergroenen. Een hele opgave waar wij ook volgend jaar ons voor zullen inzetten.

De afgelopen jaren zijn het Programma Water en Riolering en de Klimaatadaptatiestrategie vastgesteld. Vanaf 2024 hanteren wij een hoge waterbergingsnorm bij planologische ontwikkelingen. Wij staan voor deze norm om de leefbaarheid van onze stad te blijven garanderen. De kosteneffecten hiervan zijn niet voor niets onderdeel van de grondexploitatie. Zodoende werken wij 'water en bodem sturend' en voorkomen hiermee dat wij de problematiek afwentelen naar de toekomst of anderen.

Wij blijven daarnaast samenwerken met regionale gebiedspartners aan het water in de stad. Vorig jaar is het samenwerkingsdocument Klimaat Actieve Stad Hengelo met het waterschap verlengd. Gemeente Hengelo doet een forse investering van € 1,25 miljoen in de verbetering van het oppervlaktewater. De kosten hiervan worden gedekt vanuit het Programma Water en Riolering.

Klimaatadaptatie

Door klimaatverandering komen hevige regenbuien vaker voor. Ook wordt het droger en heter. Om in de toekomst het risico op wateroverlast beperkt te houden, moeten wij de riolering en het stedelijk watersysteem aanpassen. Hierbij zijn vooral grotere bovengrondse maatregelen nodig om het teveel aan water tijdelijk te bergen, zowel in groenstroken van de gemeente als op particulier terrein. Wij kiezen voor een duurzame aanpak en richten de openbare ruimte in met robuuste oplossingen om de hevige neerslag op te kunnen vangen. Door daarnaast te investeren in maatregelen op de meest kwetsbare locaties, houden wij de risico's op wateroverlast beperkt. Door water langer vast te houden, kunnen wij een buffer realiseren voor droge tijden. Extra groen en water in de openbare ruimte vermindert hittestress. Het zorgt daarnaast voor het verhogen van de biodiversiteit. Wij hanteren het principe dat water en bodem sturende elementen zijn bij de inrichting van de openbare ruimte. Ook stimuleren wij particulieren om minder stenen en meer groen aan te leggen. Wij doen dat informatief via de website www.groenblauwtwente.nl en door deel te nemen aan het NK Tegelwippen en het lidmaatschap van Stichting Steenbreek. Samen met waterschap Vechtstromen gaan we de beken meer ruimte geven. Ook hierdoor neemt niet alleen de waterberging toe maar ook de biodiversiteit.

In 2022 heeft de raad de Klimaatadaptatiestrategie vastgesteld. Om hier uitvoering aan te geven was een nadere analyse nodig van de kwetsbaarheden in het stedelijk gebied, wat zal resulteren in een maatregelenprogramma. Dit programma bestaat hoofdzakelijk uit meekoppelkansen voor klimaatadaptatie bij reeds geplande projecten

in het fysieke domein. De dekking wordt primair gezocht in reeds beschikbare middelen en het verkrijgen van subsidies en co-financiering. Wij voorzien echter ook een extra kredietvraag in 2024. Vanaf 2025 geven wij, mits financieel dekkend, uitvoering aan dit programma om te voldoen aan ons klimaatbeleid. De water gerelateerde opgaven maken integraal onderdeel uit van het Programma Water en Riolering 2023-2027. Voorheen was dat het Gemeentelijk Rioleringsplan.

Milieu

De Omgevingswet stelt de gemeente tot taak om:

- a) een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur, te bereiken en in stand te houden
- b) om de fysieke leefomgeving doelmatig te beheren, te gebruiken en te ontwikkelen ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

De aandacht voor milieu-effecten en milieuregels in het Omgevingsplan zijn daar een belangrijke onderdelen van.

Relevante beleidsnota's

- [Een gezonde toekomst, langjarig programma voor de publieke gezondheid in Twente \(GGD, 2019\)](#)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)
- [Nota bodembeheer regio Twente, Twents beleid veur oale grond 2.0 \(2023\)](#)
- [Regionale bodemkwaliteitskaart gemeente Hengelo \(2023\)](#)
- [Beleidsregels PFAS regiogemeenten Twente \(2020\)](#)
- [Twente bodemkwaliteitskaart PFAS \(2020\)](#)
- [Visie Bodem en Ondergrond Hengelo \(2021\)](#)
- [Keuzescenario Afvalloos Hengelo \(2015\)](#)
- [Landelijk Afval Plan 3 2017-2029](#)
- [Slimmer omgaan met grondstoffen](#)
- [Nota geluid, herziening 2015](#)
- [VTH Beleid Twente en de Nadere uitwerking VTH beleid Twente\(2019\)](#)
- [Klimaatadaptatiestrategie Hengelo \(2022\)](#)
- [Warmteprogramma](#)
- [Duurzaam Hengelo, koers richting 2050](#)
- [Omgevingsprogramma Nieuwe Energie Hengelo 2021-2030](#)
- [Regioplan Twente, Twentse Koers: Samen koersen op gezondheid en goede zorg in Twente\(2023\)](#)
- [GGD Twente. Gezonde generaties in Twente. Een visie op de publieke gezondheid. \(2024\)](#)
- [Lokaal Preventieakkoord Hengelo. Kansengelijkheid in gezondheid 2021-2024.](#)
- [Programma Water en Riolering 2023-2027](#)
- [Klimaat Actieve Stad Hengelo 2023-2027](#)

Verbonden partijen

SamenTwente

SamenTwente is een GR voor de organisaties GGD (Gemeenschappelijke gezondheidsdienst), OZJT (Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente) en VTT (Veilig Thuis Twente). Ook wordt gastheerschap geboden aan Kennispunt Twente, Samen14 en Twentse Koers.

SamenTwente is een organisatie voor en door de 14 Twentse gemeenten. Samen met de 14 Twentse gemeenten en de ketenpartners zet SamenTwente zich in voor gezonde, veilige en vitale inwoners van Twente.

Zie paragraaf 5.2.6 voor informatie over de kerntakendiscussie SamenTwente.

Recreatieschap Twente, portefeuillehoudersoverleg Afval en Duurzaamheid/Regio Twente, portefeuillehoudersoverleg Informatie Service Punt (ISP) Milieu

Recreatieschap Twente werkt samen met gemeenten aan een afvalloos en duurzaam Twente.

Twente Milieu

Twente Milieu is afvalinzamelaar voor de gemeente Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

Twence

Twence is afvalwerker en duurzaamheidsbevorderaar voor de gemeente Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

GR Omgevingsdienst Twente (ODT)

De ODT houdt in opdracht van ons toezicht op milieuregelgeving en uitvoering van bodemsaneringen, behandelt milieudeel vergunningaanvragen en -meldingen en adviseert op milieuaspecten, zoals bodem, geluid, lucht, externe veiligheid en asbest.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)

Het belastingkantoor int gemeentelijke belastingen en heffingen voor de deelnemende gemeenten.

Enexis

Enexis is de netbeheerder van gas- en elektriciteitsnetten in diverse gemeenten in Nederland waaronder in Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

Warmtenetwerk Hengelo

De gemeente Hengelo is samen met Firan (voorheen Alliander DGO) mede eigenaar van de hoofdtransportleiding van het warmtenetwerk.

Warmtebedrijf Hengelo

De gemeente Hengelo is samen met Ennatuurlijk mede eigenaar van de distributienetten van het warmtenet in Hengelo. Het warmtebedrijf verzorgt de levering van warmte aan klanten zoals woningen en bedrijven.

Overige organisaties waarmee we samenwerken:

Waterschap Vechtstromen

Het waterschap onderhoudt en beheert de belangrijke waterlopen en vijvers in Hengelo.

Twents waternet

Twents waternet is het samenwerkingsverband tussen de 14 Twentse gemeenten, het waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel.

Wat willen we bereiken?

7.1 Hengeloërs verbruiken minder energie en wekken meer duurzame energie op in een meer circulaire economie

7.1.1 Huishoudens en organisaties verbruiken minder (fossiele en niet-fossiele) energie

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar): ²	Jaarstukken		Streefwaarden begroting: ¹			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Elektriciteitsgebruik gebouwde omgeving in Hengelo (kWh = x 1.000.000)	365,9 (2019)	375,4	337,5	337,5	331	324	317
Gasverbruik gebouwde omgeving in Hengelo (m3 = x 1.000.000)	225,2 (2019)	213,7	208,0	208	204	200	196
Energiegebruik gebouwde omgeving in Hengelo per inwoner (GJ)	38,38 (2019)	38,7	35,4	35,4	34,7	34	33,2

1 Streefwaarden begroting gebaseerd op 2% energiebesparing per jaar

2 (index = 100)

7.1.2 Huishoudens en organisaties wekken meer duurzame energie op met behulp van zon, wind of warmtebronnen

Beleidsindicatoren ¹	Peilwaarde (jaar): ²	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal bekende hoeveelheid opgewekte hernieuwbare warmte in Hengelo (TJ)	2.031(2019)	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Totaal hoeveelheid opgewekte hernieuwbare elektriciteit in Hengelo (TJ)	1.167(2019)	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Aantal woningen in Hengelo met een gasaansluiting (aantal)	37.908(2017)	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

1 n.n.b.: Deze gegevens zijn nog niet beschikbaar.

2 (index = 100)

7.1.3 Er is minder afval en grondstoffen worden meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie)

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid fijn restafval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	75(2019)	65	62	61	60	59	58
Aantal kg restafval per inwoner delen door aantal kg afval grondstoffen(zoals GFT, PMD, glas, textiel OPK).	nog niet bekend	77%	77%	78%	78%	79%	79%
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid grof restafval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	12(2020)	21	19	18	17	16	15
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid afgekeurd PMD afval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	januari 2021 bekend (2020)	31	25	25	25	25	25

7.2 Hengelo weerstaat de gevolgen van klimaatverandering beter zoals wateroverlast en hittestress

7.2.1 Hengelo heeft meer capaciteit om water op te vangen bij hevige neerslag

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Toename van capaciteit voor het bergen van water in Hengelo (m3).	0(2020) ¹	2.070	niet opgenomen	4.501	3.527	2.000	2.000

1 Het gaat om een nieuwe indicator. Bij herinrichtingsplannen kan jaarlijks op basis van projectadministratie en omgevingsvergunningen worden bijgehouden hoeveel capaciteit aan waterberging wordt toegevoegd. Dit wordt dus 'handmatig' bijgehouden en is wat dat betreft dus wel een kwetsbare methode. Echter: een andere indicator is niet voorhanden.

T.b.v. de beginwaarde / de laatste kolom: 2020 is als 'nulmeting' gehanteerd (daarom op peilwaarde 0), want het is niet te doen om een inschatting te maken van de huidige capaciteit van het bergen van water in Hengelo.

7.3 Inwoners van Hengelo leven in betere gezondheid

7.3.1 Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl

Beleidsindicatoren ¹	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage Hengelose volwassenen met een gezond gewicht, ofwel een BMI van 18,5 tot 25 ²	49% (2020) 44% (2022)	nieuwe indicator	nieuwe indicator	44,0%	44,0%	42,0%	42,0%
Percentage jongeren dat ooit gerookt heeft (alleen trekjes, hele sigaretten of meer)	13% (2021) 24% (2023)	nieuwe indicator	nieuwe indicator	24,0%	24,0%	20,0%	20,0%
Percentage jongeren dat ooit softdrugs gebruikt heeft (wiet of hasj)	7,0%(2021) 14% (2023)	nieuwe indicator	nieuwe indicator	14,0%	14,0%	14,0%	14,0%
Percentage jongeren dat ooit harddrugs gebruikt heeft (XTC, cocaïne, paddos, lachgas etc.)	5,0% (2023)	nieuwe indicator	nieuwe indicator	5,0%	5,0%	5,0%	5,0%

¹ Bij deze doelstelling zijn de indicatoren aangepast omdat de bron die wij gebruiken deze heeft aangepast. Zo valt bijvoorbeeld lachgas niet langer onder softdrugs, maar onder harddrugs.

In het kader van de nieuwe gezondheidsnota worden met de gemeenteraad passende indicatoren afgesproken, deze zullen opgenomen worden in de begroting van 2026 en verder.

² BMI = kg/m² waarbij kg het gewicht van een persoon is in kilogrammen en m² de lengte in vierkante meters. Een BMI van 25,0 of meer is overgewicht, terwijl het gezonde bereik 18,5 tot 24,9 is.

Bron aangepast naar de regionale GGD monitor en indicator aangepast naar volwassenen met een gezond gewicht. De oude indicator omvatte ook het ongezonde ondergewicht en geeft daarmee een vertekend beeld.

7.3.2 Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) is kleiner geworden

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Het rapportcijfer dat hoogopgeleiden geven voor hun gezondheid	7,6(2022) 7,6(2023) 7,5(2024)	7,6	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8
Het rapportcijfer dat laagopgeleiden geven voor hun gezondheid	7,1(2022) 7,5(2023) 7,1(2024)	7,5	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

7.1 Hengeloërs verbruiken minder energie en wekken meer duurzame energie op in een meer circulaire economie

- In lijn met het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie, het Warmteprogramma en de Renovatiedeel met het Rijk, zetten wij actief in op energiebesparing. Wij geven uitvoering aan het stimuleringsplan energiebesparing voor diverse doelgroepen en sectoren. Daarvoor hebben we een gereedschapskist met subsidieregelingen en leenvormen ontwikkeld. We werken samen met de coöperatie Energie van Hengelo die energiecoaches en de Fixbrigade inzet. Wij hebben hierbij specifieke aandacht voor de doelgroep huishoudens die in (energie)armoede (dreigt te) verkeren. We zetten in op ontzorging en richten hiervoor met Energie van Hengelo een subsidieloket op, verkennen de samenwerking op financieel advies met ROZ, zetten een bouwadviseur in en stemmen o.a. af met Welbions.
- Op basis van het Warmteprogramma werken wij aan vervolgcacties zoals een bronnenstrategie en het regionale warmtenet en stellen we uitvoeringsplannen op. Wij leggen vast hoe en wanneer wijken van het aardgas af gaan en welke alternatieven daarvoor beschikbaar zijn. Dat doen wij in samenhang met de Regionale Energiestrategie (RES) en dan specifiek de regionale structuur warmte (RSW) en samen met Welbions, netbeheerders, maatschappelijke partners en afvaardigingen van bewonersorganisaties/ bewonersinitiatieven. De uitvoeringsplannen worden wettelijk verankerd in het Omgevingsplan.
- In het eerste uitvoeringsplan, de Nijverheid Aardgasvrij als onderdeel van de wijk Wilderinkshoek, werken wij met een integrale gebiedsgerichte aanpak. Wij werken het alternatief voor aardgas in de wijk Wilderinkshoek technisch en financieel verder uit en starten met de voorbereidingsfase in de buurt de

Nijverheid. Een en ander is afhankelijk van de randvoorwaarden vanuit het Rijk (wettelijk kader, financiering etc.). Ook starten we met het uitvoeringsplan voor het bedrijventerrein Twentekanaal.

- Voor veel projecten zoals isolatiewerkzaamheden, renovatie/sloop en ruimtelijke ontwikkelingen waaronder woningbouw, is een omgevingsvergunning/ontheffing voor flora- en fauna van de provincie nodig. Om te voorkomen dat deze ontwikkelingen vertraging oplopen stellen wij een Soortenmanagementplan (SMP) op, op basis van een uitgebreid ecologisch soortenonderzoek op gebiedsniveau (25-NB-5.3). Met een SMP kan een gebiedsgerichte omgevingsvergunning bij de provincie aangevraagd worden. Nadat de provincie de vergunning heeft verleend, zijn een (uitgebreid) ecologisch onderzoek en omgevingsvergunning flora-/fauna voor individuele projecten doorgaans niet meer nodig.
- Het faciliteren en stimuleren van duurzame ontwikkeling van bedrijven en bedrijventerreinen gaat langs twee sporen, een doelgroepgerichte- en gebiedsgerichte aanpak. Voor de doelgroepgerichte aanpak werken we een Uitvoeringsplan verduurzaming bedrijven uit. Om ondernemers te activeren energie te besparen, ontwikkelen we in dit Uitvoeringsplan een effectief instrumentarium dat aansluit bij hun behoefte. Voor de gebiedsgerichte aanpak werken we aan het Omgevingsprogramma Toekomstbestendige Bedrijventerreinen. Hierin staan duurzame florerende bedrijventerreinen centraal. We gaan onze samenwerking met ondernemers(verenigingen) nog meer versterken om de bedrijventerreinen toekomstbestendig te maken op het gebied van energie, natuur, mobiliteit en circulaire economie. Voor bedrijventerrein Twentekanaal werken we samen met de ondernemers(vereniging) een Wijkuitvoeringsplan aardgasvrij uit.
- Wij herijken de bijdrage van Hengelo aan de Regionale Energie Strategie-Twente (RES-T) en geven invulling aan de Hengelose bijdrage uit de RES 1.0. Dat doen we in samenwerking met de omliggende gemeenten.
- Op basis van het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie werken wij aan de opwek van duurzame elektriciteit. Wij zetten daarbij maximaal in op zonnepanelen op daken, parkeerplaatsen en gevels en faciliteren initiatieven in de samenleving die willen bijdragen aan realisatie. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door daken van het eigen vastgoed en eigen gronden te benutten. Denk aan de realisatie van het zonnenveld Boeldershoek of de locaties langs de A1/A35 in het kader van de duurzaamheidsroute A35. Lokaal eigenaarschap is daarbij leidend. Ook werken we aan de verkenning van de mogelijkheden voor windturbines.
- Het wordt steeds drukker op het elektriciteitsnet. Als gevolg hiervan raakt het net overbelast en is onvoldoende transportcapaciteit beschikbaar (dit noemen we netcongestie). Dit belemmert de woningbouwopgave, bedrijven die willen verduurzamen, nieuwe bedrijvigheid, de mogelijkheden voor het aanleveren van duurzaam opgewekte elektriciteit en de overstap naar elektrische mobiliteit. Wij werken in goed overleg met de verantwoordelijke netbeheerders en voeren regie op het netcongestie vraagstuk. Dit doen wij door in kaart te brengen welke gemeentelijke ontwikkelingen en opgaven door netcongestie geraakt worden. De voor ons wenselijke volgorde waarop het net verzuwaard wordt duidelijk te maken. De ruimtelijke inpassing van elektriciteitsinfrastructuur integraal en gestroomlijnd aan te pakken.

7.2 Hengelo weerstaat de gevolgen van klimaatverandering beter zoals wateroverlast en hittestress

- De Drienerbeek tussen de Paul Krugerstraat en de zandvang aan de Wemenstraat wordt opnieuw ingericht en gaat deel uitmaken van het Wemenpark. Het ontwerp is klaar en besproken met de aanwonenden.
- De Berflobeek tussen de Breemarsweg en het KMS-terrein wordt gefaseerd opnieuw ingericht. Ook wordt in overleg met initiatiefnemers geprobeerd de beek bovengronds te halen.
- In 2021 zijn de klimaatdialogen gevoerd (lokaal en regionaal). In 2022 heeft de raad de klimaatadaptatiestrategie vastgesteld. In 2025 gaan we hier uitvoering aan geven door middel van een maatregelenprogramma met meekoppelkansen.
- Diverse achterstanden en nieuwe ontwikkelingen in onze waterketen worden doorgevoerd om het systeem robuust te maken voor de toekomst. Wij volgen hierin het risicogestuurd werken.
- Waar mogelijk wordt verhard oppervlak afgekoppeld van de gemengde riolering en vertraagd afgevoerd naar de beken.
- In de binnenstad wordt herinrichting gecombineerd met de uitvoering van klimaatadaptieve maatregelen zoals afkoppelen, realiseren van een waterberging en aanleg van groen.
- De wateroverlast in de Suze Robertsonstraat wordt op dit moment aangepakt. De werkzaamheden lopen door tot in 2025.
- In samenwerking met woningcorporatie Welbions, wordt ons stedelijk gebied klimaatadaptief ingericht. Hiervoor worden nadere samenwerkingsafspraken gemaakt.
- De riolering in de Breemarsweg wordt vervangen. Het verhard oppervlak wordt afgekoppeld van de gemengde riolering en vertraagd afgevoerd naar de Berflobeek en de Omloopleiding.

- Het vernattingsproject 't Weusthag wordt uitgevoerd. Hierdoor wordt er meer water aangevoerd en geborgen in het bosgebiedje ten zuiden van de A1.
- Met het waterschap wordt op dit moment gewerkt aan gezamenlijk beleid om de kwantiteit en kwaliteit van ons oppervlaktewater te beschermen. De Kaderrichtlijn Water (KRW) gaat ons allen raken en wij trekken daarin liever gezamenlijk op dan dat wij dit sectoraal benaderen.
- Wij intensiveren de samenwerking met Vitens en het Twents Waternet met betrekking tot de toenemende tekorten in drinkwaterbeschikbaarheid. Onze handelingen bestaan daarin zowel in het beschermen van de kwaliteit van het grondwater, het zo veel mogelijk aanvullen van het grondwaterpakket (o.a. via wadi's) en het bijdragen aan de bewustwording om waterverbruik te verminderen.
- De (diepe) ondergrond heeft blijvend onze aandacht. Het bodem en water leidend principe zal verder uitgewerkt gaan worden voor Hengelo ook in samenwerking met de regio. Daarnaast zal ook op andere vlakken de regionale samenwerking door blijven gaan zoals deze de afgelopen jaren uitgevoerd is. De onderzoeken en saneringen naar PFAS en Zeer Zorgwekkende Stoffen zullen ook in 2025 doorgaan.
- Ook in 2025 blijven we bezig met de Omgevingswet. Nu er een basis van het omgevingsplan ligt wordt verder gewerkt om deze uit te breiden met nieuwe onderwerpen. Daarnaast wordt, in lijn met de uitwerkingen van het Rijksprogramma Bodem, Ondergrond en Grondwater, verder gewerkt aan de toekomst van bodem in stedelijk gebied.

7.3 Inwoners van Hengelo leven in betere gezondheid

- Wij geven samen met partners en inwoners uitvoering aan de nieuwe nota gezondheid die als programma onder de omgevingsvisie eind 2024 ter besluitvorming wordt voorgelegd aan de gemeenteraad.
- Wij richten ons preventiebeleid op groepen inwoners of wijken met het meeste risico op gezondheidsverlies.

7.4 In stand houden en verbeteren van een gezonde en veilige leefomgeving

- We actualiseren het geluidbeleid (als onderdeel van de Omgevingsvisie).
- We actualiseren het externe veiligheidsbeleid (als onderdeel van de Omgevingsvisie).

Wat blijven we doen?

Duurzaamheid

- Wij gaan door met de verdere voorbereidingen voor de realisatie van het eerste zonneveld (Boeldershoek). Daarnaast onderzoeken we wat nodig is voor de voorbereidingen en realisatie van overige zonne- en windprojecten. Hierbij werken wij samen in de RES Twente, de provincie en met buurgemeenten.
- In samenwerking met de coöperatie Energie van Hengelo versterken we de inzet van de energiecoaches en de Fixbrigade voor gratis verduurzamingsadvies en klushulp voor woningeigenaren. De gereedschapskist met passende subsidieregelingen wordt continue gemonitord en waar nodig bijgesteld, om zoveel mogelijk inwoners te ondersteunen.
- Het emissieloos vervoer krijgt een steeds grotere rol. Daarvoor ontwikkelen wij een Actieplan Laden om onder meer passende laadinfrastructuur voor alle elektrische voertuigen te realiseren. We realiseren een gemeentebreed dekkend netwerk voor laadinfrastructuur aan de hand van de 'Plankaart laadpalen 2022-2025'. Dit biedt ook inzicht in de locaties voor nog te ontwikkelen laadfaciliteiten in de openbare ruimte.
- Wij voeren een actief communicatie- en participatiebeleid om de inwoners zo vroeg en zo veel mogelijk te betrekken bij belangrijke ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid.
- Omdat de transitie naar een duurzame samenleving van ons allemaal is, faciliteren wij initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan een gezond, groen en energieneutraal Hengelo.
- De verduurzaming en toekomstbestendigheid van bedrijven en bedrijventerreinen is een belangrijke factor in de energietransitie. Wij ondersteunen dat onder meer door samen te werken aan innovatieve oplossingen zoals een Smart Energy Hub, het stimuleren van zon op dak, gevels en parkeerterreinen en het aardgasvrij maken.
- We werken aan klimaatadaptatie en klimaatbestendigheid, het versterken van de biodiversiteit en een gezonde leefomgeving voor iedereen.
- Om de ruimtelijke impact van de verduurzaming van Hengelo te reguleren verankeren wij die in de omgevingsvisie.

- De stimuleringsregeling groene daken blijft van kracht.

Riolering

- Wij zorgen voor een doelmatige afvoer van afvalwater, overtollig grondwater en (afgekoppeld) hemelwater.
- Wij blijven rioolheffing innen.
- Waar mogelijk realiseren wij extra waterberging in de openbare ruimte.
- Wij houden water langer vast in de openbare ruimte voordat het afgevoerd wordt naar beken.
- Wij realiseren extra groen in de openbare ruimte voor verkoeling.
- Wij stimuleren particulieren om minder verharding en meer groen in de tuinen aan te leggen.
- Wij werken samen met woningcorporatie Welbions om meer klimaatadaptieve maatregelen te treffen.
- Bij projecten nemen wij klimaatadaptatie als belangrijk uitgangspunt mee.
- Wij betrekken bij het thema klimaatadaptatie ook nadrukkelijk gezondheidseffecten (zoals hittestress).

Gezondheid

- Samen met partners geven we uitvoering aan het gezond actief leven akkoord (GALA).
- Regionaal werken de 14 Twentse gemeenten ,samen met provincie Overijssel, SamenTwente en Menzis in de Twentse Koers en geven samen met alle zorg- en welzijnspartijen (TwenteBeter) en de actute zorg (ROAZ) vorm aan de acties die voortkomen uit het regioplan. Waarbij wij ons inzetten op het betaalbaar en toegankelijk houden van de zorg en sociaal domein door het bevorderen van de samenwerking op het snijvlak van zorg, welzijn en wonen.
- Wij houden aandacht voor een gezonde, groene en klimaat adaptieve leefomgeving. Wij zetten in op het tegengaan van hittestress en stellen een plan op om inwoners, die het nodig hebben, tijdens periodes van hitte te ondersteunen.
- Via de Gezonde Schoolaanpak blijven wij inzetten op de mentale gezondheid van jongeren.
- Vanuit de JOGG-aanpak richten wij ons specifiek op het VMBO en basisscholen in aandachtswijken. Bijvoorbeeld door voorlichting over gezonde voeding, beweging en het vergroten van weerbaarheid.
- Samen met partners in de wijken rollen we de aanpak gericht op positieve gezondheid verder uit. Positieve Gezondheid is een bredere kijk op gezondheid, uitgewerkt in zes dimensies. Met die bredere benadering dragen wij bij aan het vermogen van inwoners om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Én om zo veel mogelijk eigen regie te voeren.
- Wij blijven aandacht besteden aan de thema's vroeg signalering armoede en aan baby's en ouders die ondersteuning nodig hebben, om zo gezondheidsverschillen te verkleinen.
- Wij blijven samen met partners uitvoering geven aan het plan van aanpak GALA-Spuk, waaronder de de ketenaanpakken valpreventie, kansrijke start, JOGG en Gecombineerde Leefstijl Interventie en Welzijn op Recept.
- Wij blijven inzetten op de aanpak van middelengebruik, samen met onze regionale en lokale ketenpartners. De aanpak is zowel repressief als preventief.

Begraafplaatsen

- We beheren en onderhouden twee begraaf- en gedenkparken (Deurningerstraat en Oldenzaalsestraat) en voeren op deze begraaf- en gedenkparken begrafenissen uit en dragen zorg voor de asbestemmingen.
- We plaatsen urnenzuilen, kelders, aanbrenge grafnummering.
- We houden de administratie bij (o.a. locatie graven en persoonsgegevens).
- Jaarlijks organiseren en begeleiden we een lichtjestocht op de begraafplaats aan de Oldenzaalsestraat ter nagedachtenis van overledenen en een Allerzielenviering rond Allerzielen (2 november) op de begraafplaats aan de Deurningerstraat.
- 2 x per jaar (voor- en najaar) voeren we onderhoudswerkzaamheden plaats op de Joodse Begraafplaats aan de Dennenbosweg.
- Gildebor organiseert en begeleidt jaarlijks activiteiten op beide begraaf- en gedenkparken tijdens de Open Monumentendag (1 x per jaar).

Milieu

- We geven (beleids)adviezen op het gebied van milieuzonering, geluid, trillingen, luchtkwaliteit en externe veiligheid.

- We adviseren over milieu-effectrapportages bij programma's en wijzigingen van het Omgevingsplan
- We voeren saneringen uit van wegverkeerslawaai.
- We geven uitvoering aan het Actieplan Geluid 2024-2029
- We passen milieuregels uit de overgangsregeling (de zogenoemde bruidsschat) zo nodig aan aan de Hengelse situatie en integreren dit in het Omgevingsplan.

Afval

- Inzamelen van afval en grondstoffen huis-aan-huis, met verzamelcontainers en met de afvalbalie.
- Verwerken van afval en grondstoffen.
- Exploiteren van het milieupark aan de Wegtersweg.
- Inwoners bewust maken van het belang van afval scheiden: afval is grondstof.
- Uitvoeren van afvalinspecties door toezichthouders.
- Afvalstoffenheffing ontvangen. Uitgangspunt is dat de totale afvalbegroting kostendekkend is. De gemeente maakt geen winst op afval.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Vershil 2025 - 2024
7.1 Volksgezondheid	-3.296	-3.620	4.374	443	-3.930	-311
7.2 Riolering	2.305	2.570	9.402	12.000	2.598	28
7.3 Afval	2.157	1.944	10.102	12.072	1.970	26
7.4 Milieubeheer	-3.260	-3.291	8.497	3.765	-4.732	-1.442
7.5 Begraafplaatsen	-188	-290	949	631	-318	-28
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu	-2.281	-2.687	33.325	28.912	-4.413	-1.726

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
7.1 Volksgezondheid	-3.930	-3.900	-3.900	-3.900
7.2 Riolering	2.598	2.610	2.618	2.618
7.3 Afval	1.970	1.975	1.976	2.064
7.4 Milieubeheer	-4.732	-3.536	-3.782	-3.912
7.5 Begraafplaatsen	-318	-318	-318	-318
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu	-4.413	-3.169	-3.407	-3.449

Financiële toelichting

7.1 Volksgezondheid (€ 311.000 nadeel)

Het nadeel op dit taakveld wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere bijdrage aan SamenTwente (24-FP-6.8) € 260.000 nadelig. Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door toerekening van uren. Meerjarig lopen daarnaast een aantal incidentele regelingen binnen de spuk Gezond Actief Leven Akkoord (GALA) in 2026 af. Per saldo is dit budgettair neutraal.

7.2 Riolering (€ 28.000 voordeel)

Binnen het taakveld Riolering vormen de lasten van kwijschelding riolering samen met de voorziening Riolering een kostendekkend (gesloten) circuit. Dit betekent dat eventuele saldi ten laste of ten gunste komen van de voorziening Riolering. We verwachten in 2025 hogere exploitatielasten, maar ook hogere inkomsten uit de rioolheffing. De hogere exploitatielasten worden overwegend veroorzaakt door de indexatie van de bestaande budgetten. We verwachten ook hogere inkomsten uit de rioolheffing. Deze verwachting komt voort uit de actualisatie van het areaal en de indexering van de rioolheffing. Per saldo verwachten we in 2025 een hogere dotatie in de voorziening Riolering. Dit is noodzakelijk voor de financiering van de in het Programma Water en Riolering 2023-2027 opgegeven investeringen. Meerjarig gezien verwachten we hogere inkomsten, maar ook hogere kapitaallasten. De kapitaallasten lopen meerjarig op van ongeveer € 1,8 miljoen in 2025 tot € 2,1 miljoen in 2029 en worden gedekt uit deze (hogere) inkomst.

7.3 Afval (€ 26.000 voordeel)

Afval is een gesloten circuit. Het verschil tussen de uitgaven en de inkomsten op dit taakveld (saldo) dat wordt gepresenteerd, is nodig om de uitgaven op andere taakvelden die gerelateerd zijn aan afval in de begroting te kunnen dekken. Het gaat dan om kwijtschelding (taakveld 6.3), overheadkosten (taakveld 0.4) en BTW die feitelijk onderdeel vormen van de afvalbegroting, maar volgens de BBV-regels op deze andere taakvelden worden gepresenteerd. De uitgavenkant van de afvalbegroting stijgt in 2025. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de prijsindexaties op de verzameldiensten zoals reeds vermeld in de Zomernota 2024-2028 (24-FP-7.2). Omdat de afvalbegroting kostendekkend is, staat hier hetzelfde bedrag aan inkomsten tegenover. Deze inkomstenstijging wordt gerealiseerd door een verhoging van het vaste tarief. De variabele tarieven blijven ongewijzigd.

7.4 Milieubeheer (€ 1.442.000 nadeel)

Begin 2021 is door de gemeenteraad besloten om € 1.280.000 uit de reserve bodemsanering te gaan gebruiken als onderdeel van de ontwikkeling van de Ketelfabriek. Echter zal dat dit bedrag pas in 2025 nodig zijn. Daarom is dit bedrag in de begroting opgenomen bij het jaar 2025 in plaats van 2024. Daarnaast is in het bestedingsplan van Duurzaamheid 2023-2026 exploitatiebudget beschikbaar gesteld ter dekking van strategische vraagstukken, beleidsvorming, onderzoeken, communicatie, participatie en kapitaallasten. Voor 2025 leidt dit tot een verhoging van € 127.000 ten opzichte van 2024. Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

Risico's

Ook in 2025 geven we verder uitvoering aan het Programma Water en Riolering 2023-2027. Wij hebben hoge ambities en hebben voldoende personeel nodig om deze te realiseren.

Naast de ambities op het gebied van afkoppelen van hemelwater op de gemengde riolering wordt er ook gewerkt aan duurzaamheidsprojecten. Dit vereist het maken van duidelijke keuzes. Wij zien dat opgaven steeds complexer worden, waarbij de samenwerking en afhankelijkheid van andere partijen, zoals nutsbedrijven, warmtenetwerken en milieudiensten, toeneemt. Wij zijn vaak in grote mate afhankelijk van deze partijen voor het realiseren van onze doelen. De samenwerking is essentieel maar vraagt ook om zorgvuldige coördinatie en afstemming.

Het veranderende klimaat zorgt steeds vaker voor extreme situaties. Hierdoor krijgen wij te maken met meer periodes van (langdurige) droogte, hitte of wateroverlast. Dit heeft gevolgen voor mens (hittestress), dier (afname biodiversiteit) en het openbaar groen (schade door b.v. extreme droogte). Naast financiële risico's zorgt dit ook voor gezondheidsrisico's. De toenemende druk op de openbare ruimte versterkt deze risico's.

De implementatie van diverse duurzaamheidsmaatregelen brengt vaak hogere kosten met zich mee, wat de druk op ons budget verhoogt. De onzekerheid rondom de budgetten die het Rijk toewijst, brengt aanzienlijke risico's met zich mee. Hierdoor lopen we het gevaar dat we onze gestelde ambities en doelstellingen op het gebied van een gezonde leefomgeving en duurzame ontwikkeling niet kunnen verwezenlijken, simpelweg omdat de benodigde financiering ontbreekt. Verder zien we risico's bij het bereiken van onze doelstelling om Hengelo in 2050 energieneutraal te laten zijn. De uitdagingen zijn groot maar de beschikbare tijd/geld en capaciteit is schaars. Ook zijn wij als gemeente afhankelijk van onze partners om de doelstelling te bereiken. Er is sprake van een wederzijdse afhankelijkheid.

Ook binnen volksgezondheid kampen wij met krapte op de arbeidsmarkt. Heel concreet vertaald zich dit onder andere in een tekort aan forensisch artsen. Deze ontwikkelingen zetten de algehele kwaliteit van zorg, welzijn en voorzieningen voor inwoners onder druk.

Voor een aantal onderdelen van het gezond actief leven akkoord (GALA) vervalt vanaf 1 januari 2026 de brede Specifieke uitkering (Spuk). In 2027 stopt GALA-Spuk regeling helemaal. Het is niet niet duidelijk of het Rijk dan hiervoor alsnog weer middelen beschikbaar gaat stellen. Als deze taken niet meer worden gefinancierd, zal overwogen moeten worden om de taken te stoppen of op een andere wijze voort te zetten.

5.2.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Steen en Gerrits

Aanspreekpunt ambtelijk

L. de Vries en J. Logtenberg

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Nederland is een klein land met grote opgaven die vragen om ruimtelijke keuzes. De groei van de bevolking, klimaatverandering en toenemende sociaal-culturele verschillen vragen om keuzes voor wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen in het hele land. Op dit moment liggen er – ook in Twente - grote, urgente opgaven die opgelost moeten worden. De Twentse steden spelen hierin een belangrijke rol en hebben elkaar nodig. Om te zorgen voor een rechtvaardige verdeling van de ruimte neemt het Rijk de regie in de ruimtelijke ordening weer in handen. Het Rijk werkt daarom aan een nieuwe Nota Ruimte. De nieuwe Nota Ruimte gaat een lange termijnvisie geven op de ruimtelijke inrichting van Nederland. In de Nota Ruimte worden grote ruimtelijke keuzes gemaakt die nodig zijn voor de ontwikkeling van heel Nederland.

Regionale Investeringsagenda drie Twentse Steden (RSIA) / Ruimtelijke Ontwikkel Strategie voor Twente (ROS Twente)

Voor Twente hebben de vier colleges (Almelo, Enschede, Hengelo en het Overijsselse college van Gedeputeerde Staten) in 2023 de handen ineengeslagen om een Regionale Stedelijke Investeringsagenda (RSIA) op de stellen die input heeft geleverd aan het Overijsselse ruimtelijk voorstel aan het Rijk. Aanleiding voor de RSIA was de wens om het belang van de verstedelijksopgave en ambitie van de steden gezamenlijk met de provincie onder de aandacht van het Rijk te brengen, omdat Twente niet als een van de 16 NOVEX gebieden is aangewezen. Dit zijn gebieden die als gevolg van de nationale opgaven ingrijpend worden heringericht tegen de achtergrond van de nieuwe Nota Ruimte. Met de door het Rijk opgestelde Contourennotitie en de Voorontwerp Nota Ruimte (juni 2024) heeft Twente alsnog erkenning gekregen. De ambities in de RSIA sluiten hier goed op aan. We werken nu toe naar een samenwerking met het Rijk om dit samen met ons verder uit te werken in een verstedelijkingsstrategie.

De RSIA is in lijn met, en een uitwerking van, onze eerder geformuleerde en door de raad vastgestelde ambities zoals de Koers 2040, de Omgevingsvisie Hart van Hengelo en de visie voor de Spoorzone Hengelo Enschede (SHE). Hierin hebben we de ambitie vastgelegd om de high tech sector en maakindustrie de komende decennia verder te ontwikkelen als motor voor de sociaaleconomische ontwikkeling van onze regio. De ontwikkeling van de high tech sector zorgt voor banen, stimuleert de welvaart en verhoogt de potentie voor het voorzieningenniveau. De doorontwikkeling van de maakindustrie in Hengelo en Twente tot topsector is alleen mogelijk bij een brede sociaaleconomische ontwikkeling van onze steden als fundament. Belangrijke aspecten daarbij zijn een breed en gevarieerd voorzieningenniveau, een goede bereikbaarheid, voldoende brede werkgelegenheid, en voldoende aanbod van (betaalbare) woningen voor diverse bevolkingsgroepen in een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. De uitwerking voor onze omgevingsvisie stedelijk gebied (derde en vierde fase) zit op het verankeren en ruimtelijk vertalen van de RSIA. De ontwikkeling van de SHE is een belangrijk vliegwiel voor het bereiken van onze ambities uit de RSIA.

SHE

Ten behoeve van de toekomstbestendige ontwikkeling van onze stad is de verdere vormgeving en uitwerking van SHE als hart van de technologische topregio Twente van groot belang. De ontwikkeling van SHE is een van de belangrijkste pijlers van de RSIA. SHE biedt dé plek en ruimte om onze ambities waar te maken door onder meer rondom de stations knooppunten te verdichten en onderscheidende woon- en werk- en leefmilieus te realiseren en voorzieningen toe te voegen. Dit is nodig om talenten te binden en groeiende bedrijven vast te houden. De gemeenteraad heeft op 17 mei 2023 de visie SHE als richtinggevend beleidskader vastgesteld onder meer om te gebruiken als een van de bouwstenen voor de omgevingsvisie. In opdracht van de gemeente Enschede en Hengelo wordt met een kwartiermakersteam invulling gegeven aan de uitwerking van SHE.

Groeiende vraag naar passende woningen

We zien dat de Hengelose bevolking vergrijst. Dit leidt tot een toenemende vraag naar seniorenwoningen. Daarnaast zien we een toename in de stroom van nieuwkomers. Dan gaat het om statushouders, jongeren/studenten, expats en arbeidsmigranten. Belangrijke doelgroepen om de beroepsbevolking op peil te houden. Daarnaast blijven wij via de talentopgave inzetten op het aantrekken en behoud van talent, onder meer door middel van de realisatie van voldoende betaalbare woningen.

Het toevoegen van woningen voor deze doelgroepen doen wij door nieuwe projecten toe te voegen aan het woningbouwprogramma, de inzet van tijdelijke modulaire woningen en de aanvraag van diverse subsidies om projecten daadwerkelijk uit te voeren. Desondanks zijn er externe factoren van invloed op de woningbouwproductie, waar wij minder tot geen invloed op hebben. Wel kan dat betekenen dat dat extra inzet vraagt van ons als gemeente om te komen tot oplossingen en/of voortgang. Zo zijn wij als gemeente niet de ontwikkelaar en meestal ook niet de grondeigenaar. We zijn afhankelijk van de marktontwikkelingen (bouwkosten en rente) en de krapte op de arbeidsmarkt. Factoren die grotendeels buiten onze invloedssfeer liggen, maar die wel gevolgen kunnen hebben voor onze woningbouwdoelstellingen. Om als overheid meer grip op de woningmarkt te krijgen introduceerde minister voor Volkshuisvesting uitwerkingen van de Nationale woon- en bouwagenda via instrumenten, zoals de Woondeals, de Wet betaalbare huur en de Wet versterking regie op de volkshuisvesting. Via die regiewet wordt het juridisch instrumentarium van gemeenten vergroot om meer betaalbare woningen te realiseren.

Relevante beleidsnota's

- [Nationale omgevingsvisie \(2020\)](#)
- [Omgevingsagenda Oost-Nederland \(2020\)](#)
- Contourennotitie Nota Ruimte (2023)
- Voorontwerp nota ruimte, (2024)
- [Omgevingsvisie Overijssel \(2023\)](#)
- [Omgevingsvisie Hengelo's buiten \(2020\)](#)
- [Omgevingsvisie Hart van Hengelo \(2022\)](#)
- Regionale Stedelijke Investeringsagenda (2024)
- Spoorzone Hengelo - Enschede (2023)
- [Woonagenda Twente 2021-2025 \(2021\)](#)
- [Woonvisie Hengelo 2016 - 2026](#)
- [Woonagenda Hengelo 2021-2030](#)
- [Masterplan Hart van Zuid \(2008\)](#)
- [Programma Hart van Zuid 2022-2026](#)
- [Ontwikkelkaart Hart van Zuid](#)

Verbonden partijen

Welbions

Welbions draagt aan het programma bij met de sociale woningvoorraad die zij ontwikkelt en beheert. De gemeente maakt samen met Ookbions, de huurdersvereniging en Welbions prestatieafspraken.

Wat willen we bereiken?

8.1 Hengelo kent meer woningen waarin inwoners prettiger wonen

8.1.1 Hengelo kent een groter aanbod van koop- en huurwoningen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aandeel huurwoningen als deel van de totale woningvoorraad (%)	45,4%(2021) 45,2%(2022) 44,9% (2023)	44%	42%	42%	42%	42%	42%
Aantal koopwoningen in Hengelo (aantal) ¹	21.061(2021) 21.328(2022) 21.593 (2023)	22.330	22.744	22.944	23.144	23.344	23.544
Aantal huurwoningen in Hengelo (aantal) ¹	17.674(2021) 17.760(2022) 17.733(2024)	17.192	17.070	17.270	17.470	17.670	17.870
Aantal huurwoningen corporaties als deel van de totale huurvoorraad (%)	70,6%(2022) 70,5 (2023)	31,0%	30,6%	30,6%	30,6%	30,6%	30,6%

¹ (index = 100)

8.1.2 Inwoners kunnen langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aandeel huishoudens met zelfstandig wonende hoofdbewoner ≥ 75 jaar als deel van het totale aantal huishoudens bewoonde woningen (%) ¹	14,4%(2022) 15,0% (2023) 15,4% (2024)	niet opgenomen	14,4%	14,5%	14,6%	14,6%	14,6%
Aantal positief afgehandelde Wmo-aanvragen voor aanpassingen aan de woning per jaar (aantal)	PM (2020)	niet opgenomen	460	450	450	450	450

¹ Aantal bewoonde woningen is 37.365; aantal hoofdbewoners 75+ is 5.400.

8.1.3 Meer woningzoekenden vinden een passende woning in Hengelo

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage woningzoekenden dat een huurwoning krijgt toegewezen als deel van totaal mensen dat actief een huurwoning zoekt (%)	22,3%(2020)	5,9%	13,0%	13,0%	13,0%	14,0%	15,0%
Krapte-indicator koopwoningen voor Hengelo/ Borne (verhoudingsgetal) ¹	2,6(2020,Q2)	2,5	3	3	3,5	4	4,5

¹ De formule voor de NVM krapte-indicator is: (Aantal aanbod halverwege kwartaal uit vijvermodel/ Aantal transacties in kwartaal) * 3

Wanneer de NVM krapte-indicator onder de 5 komt, is sprake van een verkopersmarkt.

Wanneer de NVM krapte-indicator tussen de 5 en 10, is sprake van een evenwichtige markt.

Wanneer de NVM krapte-indicator boven de 10 komt, is sprake van een kopersmarkt.

8.2 Inwoners van Hengelo waarderen hun leefomgeving meer, dragen hier meer aan bij en treffen elkaar vaker

8.2.1 Inwoners zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals voor veiligheid, gezondheid en natuur

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage Hengeloërs dat vindt dat de leefbaarheid van de buurt de afgelopen jaren duidelijk of enigszins vooruit is gegaan (%)	17,4%(2022) 20,6%(2023) 24,6%(2024)	17,0%	15,2%	25,0%	25,0%	25,0%	25,0%

8.3 De binnenstad en Hart van Zuid zijn aantrekkelijker voor inwoners, bezoekers en bedrijven

8.3.1 Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Gemiddeld aantal weekbezoekers binnenstad Hengelo	71.700(2019) ¹	niet opgenomen	opgenomen				
Gemiddelde verblijfsduur in de binnenstad per bezoeker (minuten)	96(2019) ²	niet opgenomen	opgenomen				

1 I.v.m. de afwijkende bezoekersaantal in 2020 door corona is 2019 als peiljaar genomen.

2 I.v.m. de afwijkende bezoekersaantal in 2020 door corona is 2019 als peiljaar genomen.

Data mogen niet meer worden gebruikt i.v.m. privacywet

8.3.2 We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Rapportcijfer dat Hengeloërs geven voor de binnenstad van Hengelo (rapportcijfer 1-10)	6,1(2021) 6,2(2022) 7,0(2023)	6,2	6,3	7	7	7	7
Percentage leegstaande panden in het compacte stadshart (%)	19(2020)	-5%	-10%	-15%	-15%	-10%	-10%

8.3.3 Meer mensen wonen in de binnenstad

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal huishoudens in het binnenstadsgebied (aantal) ¹	1.143(2020)	1.123	1.323	1.363	1.400	1.450	1.550

1 Binnenstadsgebied in de binnenstadsmonitor is op adresniveau vastgesteld. In het volgende document is aangegeven wat het gebied is (blauw omlijnd, figuur 2b)

https://www.binnenstadsmonitorhengelo.nl/images/Handleiding/Handleiding_Binnenstadsmonitor_Hengelo.pdf

8.3.4 Meer mensen wonen, werken en leren in Hart van Zuid

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal huishoudens in Hart van Zuid (aantal)	p.m.(2020)	?	304	824	964	1139	1400
Aantal bedrijfsvestigingen in Hart van Zuid (aantal)	167(2020)	0	195	200	205	210	215

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

De doelen:

8.1.1 Hengelo kent een groter aanbod aan koop- en huurwoningen

8.1.2 Inwoners kunnen langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning en

8.1.3 Meer woningzoekenden vinden een passende woning in Hengelo

Deze doelen zijn niet van elkaar los te zien.

- De maatregelen en ambities uit de Nationale woon- en bouwagenda en de herijkte Twentse Woondeal 2024 krijgen in 2025 verder vorm. De Woondeal Twente is eind 2024 herijkt en het aantal te realiseren woningen in Twente tot 2030 is verhoogd. Daarnaast is er voor de doelgroep senioren een specifieke huisvestingbehoefte vastgesteld.
- Hengelo beweegt mee met deze maatregelen om betaalbare woningbouw te stimuleren en goed verhuurderschap te realiseren. Maar er is meer nodig. Om de krapte te verminderen gaan we door met de in 2025 ingezette nieuwbouwambities. We realiseren samen met onze partners, conform de Woonagenda 2021-2030, jaarlijks 300 tot 450 woningen. Voornamelijk in het betaalbare koop- en huur segment. Uitdagingen hierin zijn de hoge bouwkosten, de gestegen rente en de regelgeving rond stikstof. Het zwaartepunt van de woningbouw ligt in de Binnenstad en Hart van Zuid, waar op termijn meer dan 2500 woningen worden gerealiseerd.
- Naast de plannen in de binnenstad en Hart van Zuid ontwikkelen we locaties als Campus Driene, het Gezondheidspark en Beckum. In 2025 richten wij ons ook op het kleinschalige woningbouw in de bestaande wijken waarbij seniorenhuisvesting aandacht krijgt om doorstroming binnen de wijk te stimuleren.
- Om de positie van starters op de koopwoningmarkt te verbeteren blijft de starterslening van kracht.
- Samen met Welbions en Ookbions geven we invulling aan de prestatieafspraken 2024-2025, waarin nieuwbouw, verduurzaming, huisvesting van doelgroepen en het niet verder laten oplopen van zoektijden belangrijke thema's zijn. Om dit te bereiken realiseren we met Welbions eind 2024 en in 2025 diverse projecten met tijdelijk modulaire woningen; onder anderen op het Hazemeijer terrein, Stadionlaan en aan de Heraklesstraat.
- We blijven de productie van woningen aanjagen. Dat doen we via de aanvraag van provinciale- en rijkssubsidies om onrendabele toppen weg te nemen. Ook zetten we in op bouwcoalities om samenwerkingen te zoeken in de regio.
- Wij geven uitvoering aan de aanstaande Wet regie versterking op de volkshuisvesting. Deze schrijft voor dat gemeenten een programma Volkshuisvesting opstellen met een urgentieregeling voor urgent woningzoekenden. Deze Verordening wordt in regionaal verband afgestemd.
- In 2025 realiseren wij een programma Volkshuisvesting, dat onder de omgevingsvisie valt. Het programma vervangt de Woonvisie 2016-2026 en de Woonzorgvisie. Hierin is uitgewerkt hoe de woningbouwbehoefte zich in de komende jaren ontwikkelt in Hengelo. Via welke maatregelen wij een passend woningaanbod kunnen programmeren voor de verschillende doelgroepen.
- We onderzoeken manieren om betaalbare woningbouw te stimuleren.
- In 2025 wordt doorgewerkt aan de ontwikkeling van de woonwagenlocaties aan de Sportlaan Driene, Bartelinkslaantje en de Grobbenweg.

8.2.1 Inwoners zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals veiligheid, gezondheid en natuur

Door de invoering van de Omgevingswet en een nieuwe manier van werken wordt meer samen met inwoners gewerkt aan de fysieke ontwikkeling van de stad. Inwoners worden met de nieuwe Omgevingswet gestimuleerd om meer initiatief te nemen in hun eigen leefomgeving. Het meer samen met inwoners werken aan de stad draagt bij aan de waardering van onze inwoners voor hun eigen leefomgeving.

- Begin 2025 wordt de derde fase van de gemeentelijke omgevingsvisie, over de woonwijken en de werkgebieden, ter vaststelling aangeboden aan de raad. We starten in 2025 met de voorbereiding van de vierde fase waarin we de verschillende fases samenvoegen tot een samenhangende omgevingsvisie voor de hele stad.
- De omgevingsvisie wordt uitgewerkt in omgevingsprogramma's voor thema's of gebieden. Hier hebben we al ervaring opgedaan in bijvoorbeeld het omgevingsprogramma Beckum, KMS-locatie en bijvoorbeeld het actieplan Geluid. In 2025 werken we verder aan (waar mogelijk integrale) omgevingsprogramma's.

- Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 hebben wij van rechtswege een tijdelijk omgevingsplan. Dit tijdelijke omgevingsplan moet voor 2032 zijn omgezet naar een volwaardig omgevingsplan dat voldoet aan alle eisen die de Omgevingswet stelt. Het omgevingsplan bevat alle gemeentelijke regels over de fysieke leefomgeving. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, werden alle bestemmingsplannen, enkele verordeningen en de bruidsschat (rijksregels die worden overgedragen aan gemeenten) automatisch aangemerkt als het tijdelijke deel van het omgevingsplan. In 2025 werken we binnen de mogelijkheden van het Digitaal Stelsel Omgevingwet (DSO) verder aan het omzetten van het tijdelijke naar het volwaardige omgevingsplan.
- Het omgevingsplan vormt de grondslag voor vergunningverlening, toezicht en handhaving voor alle activiteiten in de fysieke leefomgeving. Wij stellen ons ten doel dat het omgevingsplan op een ‘slimme manier’ ontsloten wordt. Dat wil zeggen dat gebruikers gericht antwoord krijgen op hun vragen welke regels er gelden, of zij ergens een vergunning voor nodig hebben en hoe zij een melding of vergunningsaanvraag moeten indienen. Met het realiseren van deze ambitie zijn wij de komende jaren bezig, aansluitend bij de ontwikkeling van dienstverlening gemeentebreed.
- De veranderingen in de Omgevingswet zijn ook van invloed op competenties, vaardigheden en rollen van medewerkers. Als gevolg van de invoering van de Omgevingswet zijn in 2024 een aantal nieuwe rollen ingesteld:
 - a. regisseur beleidscyclus
 - b. procescoördinator omgevingsplan
 - c. initiatievencoördinator

De nieuwe rollen zijn noodzakelijk voor het uitvoeren van onze wettelijke taken op grond van de Omgevingswet. In een van de volgende gemeentefondscirculaires kunnen wij ook in 2025 een compensatie van kosten in het kader van de Omgevingswet verwachten. Begin 2025 evalueren we of deze rollen van regisseur beleidscyclus, procescoördinator omgevingsplan en initiatievencoördinator in 2025 (en mogelijk verder) noodzakelijk blijven. Wanneer dit voor 2025 het geval is, stellen wij voor de compensatie hiervoor in de zetten.
- Het landelijk gebied is meer dan ooit in beweging, want we moeten in Nederland stikstof en broeikasgassen verminderen en water- en bodemkwaliteit en biodiversiteit verbeteren. Stuk voor stuk complexe natuur- en klimaatopgaven die zowel het stedelijk als het landelijk gebied raken, met elkaar verbonden zijn, en binnen afzienbare tijd moeten worden gerealiseerd. Al deze opgaven komen samen bij het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Dit wordt via de provincies Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) doorvertaald naar een gebiedsprogramma voor Zuidoost Twente waar Hengelo onderdeel van uitmaakt. In 2025 gaan we samen met de betrokkenen in het buitengebied van Hengelo werken aan de invulling van het gebiedsprogramma voor Zuidoost Twente.

8.3.1 Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer

- In 2025 gaan we verder met de aanpak van de binnenstad. Nadat in 2024 de herinrichting van De Wetstraat en omgeving is aangepakt, gaan we in 2025 verder met de gebieden die in het handboek aantrekkelijke binnenstad als te transformeren naar wonen zijn aangegeven.

De doelen:

8.3.2 We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied,

8.3.3. Meer mensen wonen in de binnenstad en

8.3.4. Meer mensen wonen, werken en leren in Hart van Zuid.

- In het kader van de Nationale Omgevingsvisie (Novi) is tussen Rijk, Provincie en Regio afgesproken dat op een aantal thema's die van nationaal belang zijn wordt samengewerkt. Hieruit is onder meer de afspraak naar voren gekomen dat Hengelo en Enschede samen gaan inzetten op de ontwikkeling van de drie stationslocaties Hengelo, Kennispark en Enschede onder de noemer Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE). Deze gezamenlijke ontwikkeling gaat een belangrijke bijdrage leveren aan de aantrekkelijkheid van de steden voor het aantrekken en binden van talent.
- Met de in 2023 opgestelde Regionale Stedelijke Investerings Agenda (RSIA) presenteren de gemeenten Almelo, Hengelo, Enschede en de provincie Overijssel gezamenlijk hun meerjarige ambities voor Hoogstedelijk Twente. Samen met de andere Twentse gemeenten is in 2024 gestart met het opstellen van een Ruimtelijke Ontwikkel Strategie voor Twente (ROS Twente). Hiermee maken we zichtbaar welke rol Twente speelt en kan spelen bij de realisering van landelijke uitdagingen en ambities. Samen met het Rijk

gaan we in 2025 werken aan de uitwerking van de nota Ruimte in een verstedelijkingsstrategie voor Twente aan de hand van de RSIA en ROS Twente.

- In Hart van Zuid op de KMS-locatie dienen zich nieuwe kansen aan. Gelet op het belang van deze locatie voor de ontwikkeling van de stad en Hart van Zuid en vanuit regionaal perspectief bezien (Spoorzone Hengelo-Enschede) is het wenselijk dat de gemeente mede de regie voert op de ontwikkeling. Er spelen meerdere belangen op verschillende schaalniveaus. De gemeente stuurt en stimuleert de komende jaren op het maatschappelijke en stadsbrede belang (zie ook paragraaf 5.1.4. Talentontwikkeling).
- In het Actieplan 2022-2026 Hart van Zuid zijn de belangrijkste opgaven, thema's en projecten beschreven voor de verdere ontwikkeling van Hart van Zuid voor de komende periode. Een belangrijk deel van onze woningbouwopgave wordt in Hart van Zuid gerealiseerd. Samen met het Rijk, provincie en partners werken we aan de opgave om de realisatie van deze woningbouw te kunnen versnellen.
- Gezien de leegstand in de binnenstad van Hengelo is de uitbreiding van Lange Wemen met een substantiële hoeveelheid detailhandel niet meer wenselijk. Met een nieuw integraal plan wordt een impuls aan de binnenstad gegeven, wordt de ruimtelijke kwaliteit versterkt en kan er binnenstedelijk een aantrekkelijk stedelijk woonmilieu gerealiseerd worden. De komende jaren wordt de planvorming voor het gebied Lange Wemen verder uitgewerkt.

Wat blijven we doen?

Ruimte en leefomgeving

- Wij blijven inzetten op de ontwikkeling van de stad en de prioritaire gebieden Hart van Zuid en Binnenstad.
- Wij volgen actief het beleid van andere overheden en leveren input aan het ruimtelijk beleid van andere overheden, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van de omgevingsvisie voor de provincie Overijssel.
- Wij werken door aan de ontwikkeling van de derde fase van onze gemeentelijke omgevingsvisie en starten met de vierde fase waarin we de verschillende fases samenvoegen tot een samenhangende omgevingsvisie voor de hele stad.
- Wij leveren een bijdrage aan de voorbereiding van nieuwe projecten/initiatieven.
- Wij blijven uitvoering geven aan het Integraal actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad. Met binnenstadspartners en ondernemers werken wij aan het realiseren van een compact bruisend stadshart (met zo min mogelijk structurele leegstand), met onderscheidende aanloopgebieden om daarmee ook de economische aantrekkingskracht te vergroten. Verder maken we beleid over de economische structuur in Hengelo en Twente en actualiseren we periodiek de Binnenstadsmonitor. Daarnaast blijven wij inzetten op acquisitie voor behoud, verplaatsing en aantrekking van ondernemers/investeerders passend bij de gebiedsprofielen. Verder blijven wij de Stichting Centrummanagement Hengelo (SCH) in de binnenstad actief ondersteunen.

Grondexploitatie

- Financieel strategisch adviseren bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Waar nodig werkt het grondbedrijf actief mee om gemeentelijke doelstellingen te realiseren. De grondposities van de gemeente en marktpartijen zijn sterk bepalend voor de strategie die kan worden gevolgd. De gemeente heeft een sterkere ontwikkelingspositie wanneer gronden in eigendom zijn dan in de gevallen waar ze geen grondpositie heeft. Met het innemen van strategische posities verkrijgt de gemeente een meer sturende rol in het proces en de planning van gronduitgifte.
- Wij zetten ons weer volop in om te voldoen aan de vraag naar kavels voor de particuliere bouw.
- Sturen op kaders zoals vastgelegd in grondexploitaties en contracten.
- Jaarlijks de grondexploitaties herzien en aanbieden aan de Raad conform de wetgeving.

Wonen en bouwen

- Wij monitoren het vastgestelde nieuwbouwprogramma en zetten vol in op de stimulering van woningbouw.
- In Hart van Zuid werken wij aan de hand van het Programma Hart van Zuid 2022-2026 aan de belangrijkste opgaven, thema's en projecten voor de verdere ontwikkeling van Hart van Zuid. De opgaven en gebiedsgerichte thema's bestaan uit de programmering voor wonen, werkfuncties, de ruimtelijke kwaliteit, duurzame en slimme mobiliteit en marketing, communicatie en placemaking.

- De maatregelen uit het Integraal Actieplan Vitale Binnenstad die zijn voorbereid worden in uitvoering genomen.
- Wij zetten ons in voor de realisatie van de met Welbions en Ookbions gemaakte prestatieafspraken.
- In samenwerking met onze partners blijven wij inzetten op voldoende, geschikte en betaalbare huisvesting voor inwoners met een ondersteuningsbehoefte en zorgen daarbij voor de benodigde zorg en ondersteuning. Middels jaarplannen geven wij uitvoering aan de opgaven uit de notitie 'wonen en zorg in Hengelo 2019-2025'.
- Wij blijven werken aan de verbetering van onze dienstverlening in omgevingsplannen vergunningprocessen
- Wij behandelen de aanvragen voor omgevingsvergunningen voor handelingen binnen de fysieke leefomgeving.
- Wij houden toezicht op de naleving van omgevingsvergunningen en handhaven indien wordt afgeweken. Er vindt geen gebiedsgericht toezicht plaats.
- Wij handhaven op basis van klachten.
- Wij beheren en onderhouden de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), de topografische kaart Hengelo en geografische databases. Wij beheren, onderhouden, analyseren en presenteren vastgoed- en geo-informatie.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Vershil 2025 - 2024
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.911	-1.516	1.986	147	-1.839	-323
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-263	2.114	19.679	23.780	4.101	1.987
8.3 Wonen en bouwen	-2.728	-2.863	6.195	3.193	-3.002	-139
Totaal 8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	-4.902	-2.265	27.859	27.119	-740	1.525

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.839	-1.826	-1.826	-1.826
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.101	415	429	293
8.3 Wonen en bouwen	-3.002	-2.575	-2.604	-2.644
Totaal 8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	-740	-3.987	-4.001	-4.177

Financiële toelichting

8.1 Ruimte en leefomgeving (€ 323.000 nadeel)

Er zijn meer loonkosten op dit taakveld begroot door een andere toerekening van loonlasten binnen het fysieke domein (zie paragraaf 3.3).

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) (€ 1.987.000 voordeel)

Op dit taakveld worden alle uitgaven en inkomsten van de woningbouwcomplexen verantwoord. Ieder jaar is uniek en daarom niet met elkaar te vergelijken. Per saldo worden de toe- of afnames verrekend met de balans in de vorm van de boekwaarden. Hiervoor wordt verwezen naar de actuele herziening van de grondexploitaties per 1-1-2024 en paragraaf 6.4 Grondbeleid van deze Beleidsbegroting.

De afwijking ten opzichte van de vorige begroting wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2025 een éénmalige bijdrage is geraamd voor bodemsanering Oude Ketelmakerij in Hart van Zuid, tussentijdse winst Walkatenplein en 'af te sluiten' projecten met een positief resultaat.

Hiertegenover staat een nadeel omdat er een extra stimuleringsbudget KMS (25-NB-8.2) is geraamd en een hoger bedrag wordt gedoteerd in de voorziening in exploitatie genomen gronden. In 2024 is er sprake van incidentele verkopen van percelen grond. Tevens daalt de voorziening niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) als gevolg van inbreng van percelen grond vanuit het NIEGG-complex in grondcomplexen Campus Driene en Woonwagenlocatie.

8.3 Wonen en bouwen (€ 139.000 nadeel)

In 2025 is € 140.000 begroot voor het bouwrijpmaken van het parkeerterrein Kloosterhof. Dit wordt betaald uit een subsidie van € 69.000 en voor € 71.000 uit de algemene reserve grondexploitatie. De oplevering van het Marktpllein en het Wetplein zorgen vanaf 2025 tot € 372.000 aan kapitaallasten. De herijkte investeringsplanning van de vitale binnenstad zorgt voor wijzigingen in de meerjarenraming (24-FP-8.1). Voor de programmaorganisatie van Spoorzone Hengelo Enschede (SHE) is in 2025 € 100.000 meer begroot dan in 2024 (25-NB-8.3) Vanaf 2028 is in onze begroting geen geld meer opgenomen voor de programmaorganisatie SHE.

Ook is er in 2024 eenmalig geld beschikbaar voor onder andere 'leefbaar Beckum' en Startbouwimpuls. Dit zorgt in 2025 voor ruim € 300.000 aan lagere lasten. Het overige voordeel wordt veroorzaakt door hogere inkomsten als gevolg van indexatie.

Risico's

De polarisatie in de samenleving zorgt er voor dat groepen tegenover elkaar komen te staan. Inwoners krijgen het gevoel dat de gemeente niet altijd in het belang van de inwoner handelt. Dit heeft als gevolg dat het gesprek met inwoners vaker leidt tot frustraties en wrijving. Waardoor er meer meldingen worden gedaan, die leiden tot een hogere druk op de ambtelijke organisatie. In plaats van dat het leidt tot wederzijds begrip.

Op de woningmarkt zien we grote uitdagingen. We zien dat de woningbouw vertraging oploopt door participatietrajecten en bezwaarprocedures. Inwoners zijn steeds mondiger in het ventileren van hun mening. Dit terwijl de woningnood nog niet is opgelost en de gemeente voor een grote opgave staat om woningen te realiseren voor de juiste doelgroepen.

Steeds meer zaken worden vastgelegd in regelgeving. Dit moet ons helpen in de uitvoering van onze taken. Een risico dat we hiermee lopen is dat regelgeving leidend wordt in plaats van denken vanuit oplossingen of efficiënte aanpak. Doelmatigheid en rechtmatigheid kunnen leiden tot wrijving.

Daarnaast zien we dat er steeds meer aspecten zijn waar we rekening mee moeten houden in onze leefomgeving. Dit vergt een integrale aanpak van onze leefomgeving en stedelijke inrichting. Denk aan groen, duurzaamheid, waterbeheersing. Dit vergt veel tijd, capaciteit en geld. Daarnaast kan dit leiden tot vertraging betreffende onze doelstellingen qua woningbouw. Daarnaast zijn we afhankelijk van onze partners om onze doelstellingen te realiseren. Denk hierbij aan de energietransitie, warmtenet, enz. De ondergrondse ruimte is beperkt. Dat bemoeilijkt ook het aanleggen van kabels en leidingen.

5.2.9 Bestuur en ondersteuning

Aanspreekpunt bestuurlijk

Burgemeester Schelberg, Wethouders Freriksen en Steen

Aanspreekpunt Ambtelijk

D. Dercksen, A. Lenferink, A. De Vos, J-P. Boutkan en L. de Vries

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2025?

Dienstverlening

We verbeteren onze dienstverlening doorlopend. In 2024 zijn we – op basis van de uitgangspunten dienstverlening - gestart met het uitvoeringsplan gericht op drie onderdelen:

1. Basis op orde: we brengen samenhang aan in hoe we als gemeente naar inwoners overkomen en handelen. Dit vraagt waar nodig afspraken of kaders en monitoring.
2. Heldere taal: we willen duidelijk en begrijpelijk communiceren via al onze communicatiekanalen. Dit doen we door schrijfspraken (Helder Hengelo's).
3. Digitale dienstverlening: we werken aan de verdere digitalisering van aanvragen van onze producten. Ook voor de website is blijvende aandacht. De focus ligt op de belangrijkste producten voor inwoners (meest aangevraagd of meest bezocht).

Verbeteringen gaan over heldere taal in brieven, juiste website informatie, procesbeschrijvingen, uitvoeren van een inwonersreis. Het toepassen van de uitgangspunten dienstverlening vraagt doorlopende aandacht en toepassing door de hele gemeentelijke organisatie.

Participatie

We willen blijvend aansluiten bij de behoefte en ervaringen van onze inwoners. Daarom zoeken wij proactief de samenwerking met inwoners, ondernemers, organisaties en (keten)partners, want zij zijn de experts en gebruikers van onze stad. Inwoners krijgen steeds vaker de mogelijkheid om mee te denken en mee te werken en mee te doen bij ontwikkelingen. Het denkkader participatie helpt ons hierbij om goede afwegingen te maken.

Bestuurlijke samenwerking

De gemeenteraad is inmiddels een actualisatie van het 'Beleidskader verbonden partijen 2024' aangeboden. We leggen opnieuw de afspraken vast over het aangaan van relaties met verbonden partijen, het afstoten ervan en het beheren van de relatie met de verbonden partijen. De actualisatie betreft o.a. de inbedding van de gewijzigde wet op de gemeenschappelijke regelingen, de toetreding van nieuwe partijen en beëindigen van bestaande relaties en de verbetering van enkele processen, zoals het inventariseren van risico's van deze verbonden partijen.

Eind 2024 wordt het liquidatieplan van Regionaal Bedrijventerrein Twente in de gemeenteraad behandeld. Het liquidatieplan voorziet in de afwikkeling van de grondexploitatie Bedrijventerrein XL (1). De gemeenteraad kan dan wensen en bedenkingen over het plan bij het bestuur inbrengen. De gemeenschappelijke regeling wordt niet gebruikt voor een eventuele voortzetting in een nieuw plan voor grootschalige kavelverkopen. Hengelo heeft nog niet besloten om aan een vervolgplan deel te nemen.

In 2024 is een nieuwe verbonden partij opgericht door onze gemeente: Zonneveld Boeldershoek BV. De BV is 100% eigendom van de gemeente. Vanaf 2025 zullen wij deze partij in de paragraaf verbonden partijen opnemen.

Een zeer groot deel van de lasten van gemeenten worden gevormd door bijdragen aan verbonden partijen voor door hen verrichte taken. Het is niet meer dan logisch, dat verbonden partijen bijdragen aan de tekorten die bij gemeenten ontstaan als gevolg van kortingen die het Rijk toepast op het gemeentefonds vanaf 2026. Bij de private verbonden partijen kunnen we niet veel invloed uitoefenen op de bedrijfsvoering. Dat is anders voor de gemeenschappelijke regelingen. Daar zullen wij in de aanloop naar de begroting 2026 kaders stellen om ervoor te zorgen, dat ze activiteiten prioriteren en de beslist noodzakelijke activiteiten zo efficiënt mogelijk uitvoeren.

Krapte op de arbeidsmarkt

Er is al enige tijd sprake van krapte op de arbeidsmarkt en deze gaat in de komende jaren nog toenemen. Ook wij merken de gevolgen van de opbouw van de beroepsbevolking. Het gemeentelijk personeel wordt ouder en dat betekent dat er de komende jaren veel mensen met pensioen gaan. Dit heeft invloed op onze capaciteit en inzet. Daarnaast ligt ongewenst vertrek van onze medewerkers naar andere werkgevers in de huidige arbeidsmarkt steeds op de loer. Deze ontwikkeling blijft om aandacht vragen om onze ambities voor de komende jaren waar te kunnen maken.

Voor 2025 en verder gaan wij onze inzet dan ook intensiveren om de gevolgen van de arbeidsmarktsituatie het hoofd te bieden. Dat doen wij door ons plan van aanpak arbeidsmarktpositionering verder tot uitvoering te brengen en door te ontwikkelen. Enerzijds door beter te vinden en te werven: verbeteren van ons werkgeversmerk en arbeidsmarktcommunicatie, onze recruitmentcapaciteit inzetten en jong talent en zij-instromers aantrekken.

Daarnaast blijven we ons ook inzetten op behoud, het binden en boeien van onze huidige medewerkers. Dat betekent onder andere dat we het onboardingsproces in 2024 opnieuw onder de loep hebben genomen en dit geprofessionaliseerd hebben. De verdere borging en aanscherping hiervan zal in 2025 verder aandacht krijgen. Ook HR-thema's als duurzame inzetbaarheid, betrokkenheid, vitaliteit, leren & ontwikkelen en arbeidsvoorwaarden dragen hier aan bij en staan in 2025 dan ook op de HR agenda.

Tot slot blijven wij continu aandacht houden voor de goede balans tussen onze taken, ambities en de benodigde inzet hierop in kwalitatieve en kwantitatieve zin. Het instrument strategische personeelsplanning, inmiddels uitgerold in een groot deel van onze organisatie, vormt hierbij een belangrijk instrument.

Digitaliseren van fysieke archieven

De gemeente heeft een omvangrijk fysiek archief. Door onze fysieke archieven te digitaliseren worden deze tijds- en plaatsonafhankelijk beschikbaar en beter vindbaar. Daardoor kunnen we onze inwoners beter van dienst zijn. Ook kunnen we hierdoor beter voldoen aan de eisen die de Wet open overheid (Woo) en de Archiefwet stellen aan het actief en passief openbaar maken van informatie. We hebben ondertussen de voorbereiding afgerond (analyse, onderzoek, marktconsultatie en aanbesteding) en gaan in 2025 starten met de feitelijke implementatie.

Digitale Transformatie

Digitalisering verandert de economie en samenleving in een razendsnel tempo. Zo snel dat we soms worden verrast door ontwikkelingen. Als overheid moeten we scherp zijn op nieuwe mogelijkheden en ontwikkelingen, zodat we als gemeente de goede dingen blijven doen voor onze inwoners en ondernemers.

De totale verandering die dit mogelijk moet maken noemen we de Digitale Transformatie. Het is een fundamenteel andere kijk op klantervaring, bedrijfsmodellen en processen waarbinnen digitale informatie een cruciale rol speelt. En dat gaat verder dan het digitaliseren van processen. Het gaat om zowel een culturele- en bedrijfstransformatie als een technologische transformatie, waarbij een optimale inpassing van digitale technologieën en oplossingen kan plaatsvinden.

Zo kunnen we samen meer toegevoegde waarde voor-, en vertrouwen door de maatschappij creëren. Met het strategische programma 'Digitale Transformatie' zetten we een beweging in gang waarbij we alert zijn op deze ontwikkelingen en niet verrast worden door veranderingen. Het onderwerp moet voor op ons netvlies blijven staan.

Het jaar 2024 stond in het teken van het uitvoeren van verschillende pilots. Zo hebben we een pilot uitgevoerd om de verslaglegging van keukentafelgesprekken binnen de WMO te automatiseren met behulp van kunstmatige intelligentie. Ook hebben we voor de Breemarsweg een Digital Twin ontwikkeld met een gedetailleerd 3D model en data (van o.a. sensoren) om de herinrichting van het gebied te ondersteunen. Met de uitgevoerde pilots hebben we kennis, inzicht en ervaring opgedaan die we in de praktijk kunnen inzetten voor onze inwoners, ondernemers en medewerkers. In 2025 gaan we verder met innoveren door nieuwe pilots uit te voeren. Daarnaast gaan we ons in 2025 meer focussen op het bestendigen van de opgedane kennis en ervaring binnen de organisatie zodat we langdurig digitale transformatie kunnen borgen in onze organisatie.

Digital Decade

De digitalisering van de samenleving brengt wereldwijde kansen en uitdagingen met zich mee. In dat kader presenteerde de Europese Commissie in maart 2021 een visie en strategie voor de digitale transformatie van Europa in de periode tot 2030. Dit plan wordt de Digital Decade genoemd. Als onderdeel van dit plan heeft de Europese

Commissie een aantal wetten gemaakt. Een deel van deze wetten zijn al van kracht zoals de AVG. Een groot aantal wetten is nog in onderhandeling en/of moet nog omgezet worden naar Nederlandse wetgeving. Wij moeten voldoen aan deze wetgeving maar zien dat niet als een beperking. Deze wetten in het kader van de 'Digital decade' geven ons namelijk handvatten en bieden ons mogelijkheden om onze informatievoorziening richting inwoners te verbeteren.

In 2025 gaat de Artificial intelligence act (AI-act) in. Met deze wet zijn er uniforme en betere richtlijnen om innovatieve oplossingen zoals ChatGPT en DALL-E in te zetten. Ook zorgt deze wet ervoor dat onze inwoners beter beschermd worden, doordat onder andere de oplossingen veilig en in overeenstemming met onze rechten en waarden zijn.

In het kader van cyberbeveiliging heeft de Europese Unie de NIS-2 richtlijn vastgesteld. Met deze richtlijn zijn we in staat de digitale weerbaarheid van onze dienstverlening te verbeteren. Wat weer bijdraagt aan meer vertrouwen in de overheid en ons als gemeente Hengelo.

Datagedreven werken

De afgelopen jaren heeft Hengelo geïnvesteerd in een meer datagedreven manier van werken in de organisatie. Sindsdien is de wereld enorm veranderd. Er is steeds meer data beschikbaar en de technologische mogelijkheden nemen enorm toe. Bij vele uitdagingen in de stad kan data een cruciale rol spelen waardoor de vraag naar data steeds verder groeit. Daarom is het tijd om de volgende stap te zetten in deze manier van werken. In 2023 is hiervoor een datastrategie opgesteld. In navolging hierop is in 2024 gestart met het vormgeven van een programma waarin de focus als eerste ligt op het versterken van competenties van medewerkers om verantwoord datagedreven te kunnen werken. Een belangrijk onderdeel hierbij is de inrichting van een duidelijk ethisch kader, die breder zal worden vormgegeven dan alleen voor de inzet van data. Vervolgens komen onderwerpen als data-architectuur en de inrichting van processen en verantwoordelijkheden aan bod.

Wet open overheid

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) van kracht, die de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangt. De wet schrijft voor dat binnen vijf jaar alle informatie voor de elf binnen de wet vallende informatie categorieën actief gepubliceerd wordt. Daarbij hebben we acht jaar de tijd de gemeentelijke informatiehuishouding passend te optimaliseren. Beide termijnen lopen vanaf de ingang van de wet. De gemeentelijke ambitie is bepaald op 'wettelijk, plus', waarbij we gaan voldoen aan het wettelijk minimum en op nader te bepalen thema's meer openheid willen geven. Via het uitvoeringsprogramma 'Programma wet open overheid' implementeren we deze wet met specifieke aandacht voor juridische zaken, informatiehuishouding, archivering en communicatie. De gemeente wordt transparanter en efficiënter.

Verduurzamen maatschappelijk vastgoed

Op basis van de routekaart (die in 2023 is opgesteld) gaan we in 2025 verder met het verduurzamen van panden uit de gemeentelijke vastgoedportefeuille. In 2024 zijn we gestart met het Twentebad. De maatregelen hierbij omvatten zowel energiebesparing, energieopwekking en energietransitie. De intentie is om panden door middel van deze maatregelen te verduurzamen tot energieneutraal.

Streven naar goede balans tussen taken en middelen

De meicirculaire 2024 van het gemeentefonds is, naast de (nieuwe) taakmutaties, een definitieve financiële uitwerking van de Voorjaarsnota 2024 van het Rijk. Dit betekent dat structureel gezien de financiële problemen voor gemeenten niet zijn opgelost door het Rijk. Op landelijk niveau is nog steeds sprake van aanzienlijke tekorten voor de taken die gemeenten moeten uitvoeren. Bij gemeentelijke taken horen ook de bijpassende knaken van het Rijk. We blijven streven naar een goede balans tussen taken en middelen. Hiervoor blijven we stevig lobbyen bij het Rijk en de VNG.

Beperkte financiële reikwijdte - begrotingsadvies VNG

De VNG heeft in het definitief begrotingsadvies gevraagd in beeld te brengen wat we als gemeente de afgelopen jaren niet hebben kunnen uitvoeren door de financiële krapte. U heeft hiervoor als gemeenteraad in het verleden al diverse keuzes gemaakt om binnen het financiële kader te blijven, doordat het Rijk ons te weinig vergoedt voor de gemeentelijke taken die we moeten uitvoeren.

Langjarige koers/strategische agenda/talentopgave

In de toekomst zullen we bij de verdere uitwerking van de talentopgave in een programmaplan en de strategische agenda de resterende middelen van de reserve aanjaagbudget talentopgave inzetten en het bovenmatige deel van de algemene reserve verder aftoppen. Wij vinden het raadzaam om niet het gehele bovenmatige deel van de

algemene reserve nu in te zetten, maar ook middelen voor de toekomst beschikbaar te houden als (co)financiering. We verwachten dat door de (grote) projecten in de toekomst het risicoprofiel (benodigd weerstandsvermogen) zal toenemen. Uitgangspunt blijft een financieel gezonde gemeente met voldoende beschikbaar weerstandsvermogen (met name algemene reserve) om tegenvallers op te kunnen vangen.

Kapitaalmarkt

Er is een ommekeer gaande bij de ECB-rente (Europese Centrale Bank). De eerste verlaging is doorgevoerd en er liggen naar verwachting nog verdere acties in het verschiet. Zolang de inflatie op een aanvaardbaar niveau (rond de 2%) blijft zal de ECB haar rente naar een lager niveau laten dalen. Dit heeft sterke invloed op de marktrentes waar wij als gemeente tegen moeten lenen. De afgelopen jaren zijn wij de markt niet op geweest en hebben wij investeringen en herfinancieringen uit eigen middelen kunnen voldoen. Mochten marktrentes dalen dan kunnen we toekomstige financieringen tegen gunstigere condities aantrekken dan de afgelopen tijd.

Relevante beleidsnota's

- [Financiële verordening 2023](#)
- [Nota investerings- en activeringsbeleid 2023](#)
- Beleidsnota Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023 - 2027
- [Nota reserves en voorzieningen 2016](#)
- Evaluatie bestemmingsreserves 2021
- [Treasurybesluit 2021](#)
- [Beleidsregels publieke taak leningen en garanties gemeente Hengelo 2021](#)
- Beleidskader verbonden partijen 2024
- [Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders 2021](#)
- [Denkkader participatie \(2022\)](#)
- [Nota overhead \(2024\)](#)
- [Participatieverordening \(2023\)](#)

Verbonden partijen

- Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBTwente) voert de taken van waardering, heffing en innen van gemeentelijke belastingen uit voor de gemeente.
- BNG Bank NV is een verbonden partij en tevens huisbankier van de gemeente.
- Twence Holding BV verwerkt afval voor ons (programma 7) en draagt middels dividenduitkering tevens bij aan de algemene dekkingsmiddelen.
- Tot Crematoria Twente BV kunnen onze inwoners zich wenden voor lijkbezorging (programma 7), maar de BV keert ook dividend uit (via Openbaar Lichaam Crematoria Twente), wat als algemene bate in programma 9 landt.
- Enexis Holding NV is energienetwerkbeheerder in de regio en keert dividend uit; wij ontvangen dit als algemeen dekkingsmiddel.

Overige partijen waar we mee samenwerken:

- Kennispunt Twente draagt bij aan de kwaliteit van onze sturingsinformatie door onderzoek en advies.

Wat willen we bereiken?

9.1 Meer inwoners zijn betrokken bij hun stad en tevreden over het bestuur van Hengelo

9.1.1 Meer (jonge)(1) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.¹

¹ De toevoeging 'jonge' is gedaan, in aansluiting op het traject voor kindinclusie (ook wel Baas boven Baas), waar de raad geld voor beschikbaar heeft gesteld, en waar nu uitvoering aan wordt gegeven.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de wijze waarop de gemeente wordt bestuurd (%) [1] ¹	18,6%(2022) 29,3%(2023) 37,8%(2024)	29,3%	27%	30%	32%	35%	37%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente betreft inwoners voldoende bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen' (%) [1]	31,5%(2022) 42,0%(2023) 48,1%(2024)	42,0%	37%	40%	42%	45%	47%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente luistert voldoende naar de mening van haar inwoners' (%) [1]	17,6%(2022) 28,4%(2023) 32,7%(2024)	28,4%	27%	30%	32%	35%	37%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente Hengelo doet wat ze zegt' (%) [1]	18,1%(2022) 28,3%(2023) 28,4%(2024)	28,3%	27%	30%	32%	35%	37%
Minimaal 3 keer per jaar worden kinderen/ jongeren via een Baas boven Baas traject betrokken bij een relevant en actueel thema uit de Beleidsbegroting	n.v.t.	3	3	4	4	4	4

¹ De peilwaarden van deze indicatoren fluctueren de afgelopen jaren. De streefwaarden voor deze indicatoren zijn daarom gebaseerd op een gemiddelde van de peilwaarden 2021, 2022 en 2023 in combinatie met de langjarige ambitie van de Gemeente Hengelo

9.2 Inwoners zijn meer tevreden over de dienstverlening van de gemeente Hengelo

9.2.1 Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Rapportcijfer dat inwoners gemiddeld geven voor de dienstverlening van de gemeente (cijfer 1-10)	6,41 (2022) 6,63 (2023) 6,57 (2024)	6,6	7,5	6,8	7	7,2	7,5
Rapportcijfer dat inwoners gemiddeld geven voor de digitale dienstverlening van de gemeente (cijfer 1-10)	6,62 (2022) 6,83 (2023) 6,81 (2024)	6,8	7,5	7	7,2	7,5	7,8

9.3 Hengelo blijft een wendbare, ambitieuze en financieel gezonde gemeente

9.3.1 De gemeente Hengelo blijft financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren vanuit de logica van de Hengeloër

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aanvullend weerstandsvermogen per inwoner (euro) ultimo jaar ¹	143 (2022)	718	521	583	532	520	513
Structureel positief exploitatieresultaat van de gemeentebegroting ²	2,0 miljoen (begroting 2021)	-2,9 miljoen ³	4,3 miljoen ⁴	7,1 miljoen	-0,8 miljoen	-1,6 miljoen	-0,7 miljoen

¹ De beschikbare weerstandscapaciteit minus de benodigde weerstandscapaciteit uitgedrukt in een bedrag per inwoner.

² De mate waarin structurele lasten (volledig) worden gedekt door de structurele baten.

³ In 2023 was de indicator (anders) gedefinieerd als: Structureel exploitatieresultaat van de gemeentebegroting in jaar t+3

⁴ Dit betreft het structureel begrotingssaldo voor de jaarschijf 2024; zie paragraaf 3.2 van de Beleidsbegroting 2024-2027.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2025?

9.1.1 Meer (jonge) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.

- In samenwerking met het voortgezet onderwijs ontwikkelen we een aanbod met activiteiten die bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen en onderwijsdoelstellingen. Het aanbod van Prodemos en de Respect Foundation wordt hierin opgenomen.
- We ontwikkelen een structurele samenwerking met het basisonderwijs door een samenwerking met de raad van kinderen.
- We formaliseren daar waar nodig het jeugdlintje.
- We evalueren participatietrajecten en leren hiervan.
- We beargumenteren in bestuurlijke besluiten de afweging voor het wel/ niet inzetten van participatie.
- We bieden initiatiefnemers handvaten om participatie toe te passen.
- We implementeren de mogelijke inzet van een online participatieplatform.

9.2.1 Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog.

- We herschrijven standaardbrieven en automatische berichten, zoals een ontvangstbevestiging in Helder Hengelo's. We trainen medewerkers op helder taal gebruik(Helder Hengelo's) en betrekken inwoners bij onze teksten.
- We sturen op onze meetbare doelstellingen dienstverlening. Dit maken we concreet en werken aan de borging en sturing ervan in de organisatie. We brengen onder andere in beeld hoe we werken en sturen op onze servicenormen.
- Op onze website houden we rekening met onze lezers en proberen we zo helder mogelijk op te schrijven wat we bedoelen en verstrekken we begrijpelijke informatie over gemeentelijke producten en diensten. We digitaliseren de aanvraagmanieren en maken dit zo simpel mogelijk. We verbeteren onze website(s) en digitale toegankelijkheid waar nodig en werken aan digitale inclusie.
- We verbeteren de klachtencoördinatie en hoe inwoners meldingen/bezwaren indienen. Wij beantwoorden op tijd vragen en klachten.
- Wij coachen onze medewerkers om klantcontacten nog waardevoller te maken.
- We meten de tevredenheid van onze inwoners.
- We zorgen voor een lerende omgeving waarin we ons de vraag blijven stellen of onze dienstverlening voldoet aan onze uitgangspunten dienstverlening. We wisselen ontwikkelingen, positieve en negatieve ervaringen en signalen met elkaar uit, zodat we onszelf continu kunnen blijven verbeteren.

9.3.1 De gemeente Hengelo blijft financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren waarbij de inwoner centraal staat.

- We sturen stevig op het terugdringen van de volumeontwikkelingen Jeugd en Wmo door middel van het transformatieplan van het sociaal domein voor een neutraal financieel perspectief.
- We zorgen voor een structureel sluitende begroting voor de jaarschijf 2025 om aan het provinciaal toezicht te voldoen.
- We sturen op voldoende weerstandsvermogen (m.n. algemene reserve).
- We zetten de ingezette lobby naar het Rijk voort om voldoende rijksmiddelen te ontvangen voor bestaande én nieuwe taken, die de gemeente moet uitvoeren.

Wat blijven we doen?

Bestuur

- We gaan vroegtijdig in gesprek met de raad en leggen regelmatig open voorstellen voor aan de raad.
- Bestuurlijk samenwerken in allerlei bovenlokale gremia om zo de belangen van Hengeloërs en Twentenaren te behartigen. Voorbeelden hiervan zijn G40, VNG, Euregio/MONT en de vernieuwde regionale overlegvormen via bijvoorbeeld de Twenteboard.
- Onze strategische agenda (ondere andere mobiliteit/TEN-T en innovatie/technologie) blijven we ook verbinden met Europa/Brussel, onder andere door deelname aan netwerken zoals Eurocities en Polis.
- We blijven inzetten op het verhogen van de slagkracht van de regionale samenwerking, bijvoorbeeld door de stedelijke samenwerking te verstevigen. Dat geldt in het bijzonder voor de samenwerking met Enschede, waarbij we ons vanuit onze eigen autonomie en identiteit gezamenlijk positioneren als grootstedelijke Twentse agglomeratie met bijna 250.000 inwoners.
- Het is van groot belang om het verhaal van de kracht van de grootstedelijke samenwerking te blijven vertellen, door gezamenlijk onze netwerken nog beter te benutten, te verstevigen en uit te breiden.
- Tot 1 januari 2026 heeft het Hengelose college zitting in de Twenteboard.
- De gemeenteraad ondersteunen; door middel van een griffie en een rekenkamer.

Participatie

- De inwoner staat centraal in het ons handelen. Daarmee geven we richting, luisteren we en bieden we ruimte aan inwoners, ondernemers en (keten)partners. Wij zoeken ze actief op en brengen ze in positie.
- We blijven medewerkers trainen op de methodiek uit het denkkader participatie. We bieden hierbij een leer- en/of evaluatiemoment voor medewerkers.
- We bieden medewerkers kennis en tools die nodig zijn voor het opzetten van participatietrajecten, onder andere werkvormen en gespreksleiding. Dit geldt ook voor kindinclusie projecten.

Dienstverlening

- We geven (doorlopend) aandacht aan de dienstverlening aan de hand van de leidende motieven (persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar) en de uitgangspunten dienstverlening. Wij willen dat de inwoner zich welkom, gehoord, gezien en begrepen voelt.
- Voor inwoners die niet digitaal kunnen of willen communiceren, blijven we bereikbaar via de niet-digitale kanalen.
- Het klantcontactcentrum beantwoordt vragen en meldingen via telefoon, e-mail en andere (sociale) communicatiemiddelen (zoals Whatsapp).
- Op de gemeentelijke website geven we begrijpelijke informatie over producten en diensten.

Burgerzaken/publieksdienstverlening

- Aan de publieksbalies verstrekken we paspoorten, ID-kaarten, rijbewijzen en diverse uittreksels en verklaringen.
- We voeren allerlei werkzaamheden uit op het gebied van 'Burgerzaken', zoals: beheren burgerlijke stand en Basisregistratie personen (BRP), voltrekken huwelijken en geregistreerde partnerschappen, uitvoeren Wet op de Lijkbezorging, bijhouden begraafplaatsadministratie en taken op het gebied van naturalisatie en optie.
- We organiseren verkiezingen en referenda.

Financiën

- We zorgen voor inzichtelijke financiën voor inwoners en ondernemers. Er wordt continu gestreefd om onze planning- en controlcyclus verder te ontwikkelen en te digitaliseren en de producten leesbaar, transparant en toegankelijk te maken.
- Via de Zomernota, Beleidsrapportage en de Jaarstukken informeren we de gemeenteraad over de belangrijkste afwijkingen op beleidsinhoudelijk en financieel gebied ten opzichte van de Beleidsbegroting.

- Externe subsidies verwerven, realiseren en verantwoorden. Wij blijven de mogelijkheden tot medefinanciering door andere overheden en partners optimaal benutten.

Treasury

- We stellen een financieringsbehoefte op en analyseren de leningenportefeuille, rekening houdend met de wettelijke normen kasgeldlimiet en renterisiconorm.
- We anticiperen op onze liquiditeitsbehoefte door het aantrekken van kort lopende en lang lopende geldleningen.
- We verstrekken geen nieuwe geldleningen en garanties aan derden met uitzondering van leningen waarbij we garantstelling kunnen delen met het Waarborgfonds Sport.
- We beheersen de risico's en volgen de financiële ontwikkelingen bij organisaties aan wie we hebben geleend.
- We beheren de deelnemingenportefeuille en zetten de daaruit vrij komende dividenden (overwegend) als algemeen dekkingsmiddel in.

Gemeentelijke belastingen, leges en tarieven

- We leggen jaarlijks in belastingverordeningen de tarieven voor gemeentelijke heffingen vast.
- We heffen via GBTwente de volgende belastingen als onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen: onroerendezaakbelastingen, parkeerbelasting, hondenbelasting, precariobelasting. Voor het algemeen dekkingsmiddel toeristenbelasting verwijzen we naar programma 3.
- We stellen lasten- en batenoverzichten op om de kostendekkendheid van leges en collectieve inwonerslasten te bepalen. Voor deze tarieven geldt in principe volledige kostendekkendheid.
- Voor de opbrengsten van reclame uitingen blijven we afspraken maken over marktconforme vergoedingen.

Gemeentelijk vastgoed

- We blijven meewerken aan projecten zoals de huisvesting van de voetbal academie en het IHP onderwijshuisvesting. Zie voor een toelichting van de verschillende projecten de betreffende beleidsprogramma's.
- Verhuur, verkoop en sloop van gebouwen.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2023	Saldo begroting 2024	Lasten begroting 2025	Baten begroting 2025	Saldo begroting 2025	Verschil 2025 - 2024
0.1 Bestuur	-3.956	-4.799	4.908	-	-4.908	-108
0.2 Burgerzaken	-2.123	-1.543	4.314	2.483	-1.831	-288
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-543	-1.046	1.800	1.247	-552	494
0.4 Ondersteuning organisatie	-32.711	-40.856	45.725	5.889	-39.836	1.021
0.5 Treasury	5.521	3.913	10.558	12.276	1.718	-2.196
0.61 OZB woningen	11.480	12.722	1.351	14.483	13.132	410
0.62 OZB niet-woningen	14.673	15.883	143	16.408	16.264	381
0.63 Parkeerbelasting	1.874	2.018	122	2.182	2.060	42
0.64 Belastingen Overig	892	893	47	805	757	-136
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	193.827	207.030	-	215.796	215.796	8.766
0.8 Overige baten en lasten	-767	-1.838	3.917	485	-3.431	-1.593
0.9 Vennootschapsbelasting	-86	-71	72	-	-72	-1
0.10 Mutaties reserves	-11.946	-9.714	16.407	9.616	-6.791	2.923
Totaal 9 Bestuur en ondersteuning	176.135	182.593	89.364	281.670	192.306	9.713

Taakveld	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027	Saldo begroting 2028
0.1 Bestuur	-4.908	-4.908	-4.872	-4.872
0.2 Burgerzaken	-1.831	-1.830	-1.830	-1.830
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-552	-610	-731	-602
0.4 Ondersteuning organisatie	-39.836	-38.414	-37.604	-37.285
0.5 Treasury	1.718	1.417	1.215	931
0.61 OZB woningen	13.132	13.292	13.446	13.616
0.62 OZB niet-woningen	16.264	16.315	16.315	16.315
0.63 Parkeerbelasting	2.060	2.060	2.060	2.060
0.64 Belastingen Overig	757	757	757	757
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	215.796	203.786	205.110	207.324
0.8 Overige baten en lasten	-3.431	-941	-937	-1.818
0.9 Vennootschapsbelasting	-72	-72	-72	-72
0.10 Mutaties reserves	-6.791	4.014	476	-35
Totaal 9 Bestuur en ondersteuning	192.306	194.866	193.333	194.489

Financiële toelichting

0.1 Bestuur (€ 108.000 nadeel)

De uitzetting van de budgetten is het gevolg van de toegepaste indexering.

0.2 Burgerzaken (€ 288.000 nadeel)

De uitzetting van deze budgetten is het gevolg van de toegepaste indexering en de specifieke toerekening van I en IT kosten.

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden (€ 494.000 voordeel)

In 2024 is extra tijdelijk personeel ingehuurd voor het vastgoedbedrijf (23-FP-9.19 en 24-FP-9.14). Daarnaast krijgen wij in 2024 een laatste compensatievergoeding van € 63.000 van het Rijk voor de meerkosten voor het beëindigen van de gascontracten (SEFE Energie LTD). Beide zaken worden verrekend met de reserve vastgoedbedrijf. In 2024 is er een pand aangekocht waarbij ook eenmalige uitkoopkosten waren gemoeid.

0.4 Ondersteuning organisatie (€ 1.021.000 voordeel)

Aanpassingen van de notitie overhead 2023 van de commissie BBV zijn aanleiding geweest om een nieuwe nota overhead gemeente Hengelo met ingang van 2025 vast te laten stellen door de gemeenteraad. Als gevolg hiervan zijn er een aantal aanpassingen in de begroting verwerkt met als gevolg dat er budgetten verschuiven. Dit geldt met name voor de teammanagers ROZ en Twentebad/Hengelo Sport. Deze functies worden met ingang van de begroting 2025 specifiek aan de taakvelden ROZ en zwembad/Hengelo Sport toegerekend en niet meer aan taakveld 0.4 overhead. Ook als gevolg van de nota worden er specifieke I en IT kosten toegerekend aan diverse taakvelden. Naast de verlaging van deze budgetten op de overhead worden er extra opbrengsten verwacht als gevolg van een hoger tarief voor de opslag van overhead als gevolg van de indexering. Tevens is er door de uitwerking van de detailbegroting sprake van aanpassingen in kapitaallasten.

In lijn met de gunning van de opdracht basisondersteuning gaan wij 1 ingang organiseren voor alle inwoners met een ondersteuningsvraag. Het vormgeven van de integrale toegang heeft consequenties voor de gemeentelijke organisatie. Wij gaan in gesprek over overname van medewerkers door de aanbieder. In lijn met deze overname van medewerkers is er een afname van overheadkosten (€ 325.000).

De overhead per domein is als volgt (bedragen x € 1.000):

Overhead per domein	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Directie	2.073	2.023	2.023	2.023
Sociaal Domein	2.787	2.640	2.527	2.871
Bedrijfsvoering	35.177	33.960	33.263	32.600
Fysiek Domein	1.881	1.873	1.873	1.873
Subtotaal	41.918	40.496	39.686	39.367
Doorberekende overhead	-2.082	-2.082	-2.082	-2.082
Totaal	39.836	38.414	37.604	37.285

0.5 Treasury (€ 2.196.000 nadeel)

In de Zomernota 2024-2028 (24-FP-9.11) is er bijgestuurd op de kapitaallasten van 2024. Daarnaast is een structurele rentebaar op het schatkistsaldo opgevoerd. De verwachting is dat deze rentebaar de komende jaren gaat afnemen, omdat onze liquide positie afneemt en een daling van de marktrente is ingezet. Dit komt door de daling ECB-rente die anticipeert op de daling van de inflatie. We verwachten in deze Beleidsbegroting minder rente door te belasten doordat de investeringen lager/realistischer zijn dan vorig jaar. Daarnaast is er een aanpassing van systematiek geweest, waardoor minder rentelasten worden doorbelast aan de grondexploitaties. Dit zorgt voor een nadeel op het taakveld treasury en een voordeel op de grondexploitaties.

0.61 OZB woningen (€ 410.000 voordeel)

De indexerings van de inkomsten en toename van het aantal te belasten objecten verklaart de hogere baten. Daarnaast zijn de kosten van het waarderen, heffen en innen verhoogd. Voor het onderdeel proceskosten behandeling bezwaar en beroep wordt de verhoging doorgerekend in de heffing.

N.B. De baten wijken € 25.000 af van de baten in de paragraaf lokale heffingen, omdat er naast de heffing baten ontvangen worden uit aanmaningen, dwangbevelen en invordering.

0.62 OZB niet-woningen (€ 381.000 voordeel)

Wat voor OZB woningen geldt is ook van toepassing voor OZB niet-woningen.

N.B. De baten wijken € 24.000 af van de baten in de paragraaf lokale heffingen, omdat er naast de heffing baten ontvangen worden uit aanmaningen, dwangbevelen en invordering.

0.63 Parkeerbelasting (€ 42.000 voordeel)

We hebben in 2025 hogere parkeerinkomsten (€ 63.000), maar er worden ook hogere kosten doorberekend door GBTWente (€ 21.000). Beide ontwikkelingen zijn het gevolg van het toepassen van prijsindexatie.

0.64 Belastingen overig (€ 136.000 nadeel)

Het nadeel wordt met name veroorzaakt door de motie 'gefaseerde afschaffing hondenbelasting' (Motie M01 - Zomernota 2024-2028).

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds (€ 8.766.000 voordeel)

In de Zomernota 2024-2028 bent u in bijlage 10.3 uitgebreid geïnformeerd over de 'Financiële effecten gemeentefonds' op basis van de Voorjaarsnota 2024 van het Rijk en de meicirculaire 2024 van het gemeentefonds. De belangrijkste ontwikkelingen waren:

- De aanpassing van de accessen aan de bbp (bruto binnenlands product) systematiek met ingang van 2024 (i.p.v. 2027).
- De aflopende compensatie van het Rijk voor loon- en prijsontwikkelingen vanaf 2026.
- De loon- prijs- & volumeontwikkelingen voor de gemeente.
- Het schrappen van de oploop van de opschalingskorting vanaf 2026.
- Het benutten van de extra ruimte onder het plafond BTW compensatiefonds.
- De gemeentelijke en landelijke hoeveelheidsverschillen bij diverse verdeelmaatstaven.
- Diverse taakmutaties (zie bijlage 10.3.2 van de Zomernota 2024-2028).

In de jaren 2026 en verder is nog steeds sprake van ravijnjaren voor gemeenten. In 2026 is de verwachte gemeentefondsuitkering voor Hengelo ten opzichte van 2025 ruim € 12 miljoen lager; voor 2027 en 2028 is dit respectievelijk € 10,7 miljoen en € 8,5 miljoen lager.

0.8 Overige baten en lasten (€ 1.593.000 nadeel)

Begrotingstechnische correcties (€ 86.000 voordeel)

In 2024 zijn eenmalige middelen beschikbaar gesteld voor mogelijke voorstellen die voortvloeien uit een nog te houden motiemarkt. Daarnaast resteren op deze stelpost in 2024 nog incidentele middelen voor voorbereidingskosten strategische agenda. Over de inzet hiervan komen we in de 2e Beleidsrapportage 2024 terug. In 2025 en 2026 zijn eenmalig voor meer stagiaires en hogere stagevergoedingen middelen beschikbaar gesteld ten laste van de reserve aanjaagbudget talentopgave.

Stelposten gemeentefonds (€ 1.854.000 nadeel)

Het grootste nadeel ten opzichte van 2024 wordt veroorzaakt door de stelpost looncompensatie 2025 en verder. De huidige Cao gemeenten loopt van 1 januari 2024 tot en met 31 maart 2025. Voor de ramingen van de nieuwe loonontwikkelingen voor het jaar 2025 hanteren we zoals gebruikelijk de cijfers die in het CEP2024 zijn gepubliceerd. De verwachte structurele looncompensatie voor het begrotingsjaar 2025 is 4,4%, waarvan 9/12 deel in 2025 wordt geraamd in verband met de looptijd van de Cao gemeenten tot 1 april 2025. Vanaf 2026 en verder worden jaarlijks voor een heel jaar deze structurele lasten geraamd (zie 24-FP-9.2 in de Zomernota 2024-2028). Vanaf 2026 komt daar extra bij de looncompensatie 2026 boven op de prijsindex. Dit heeft te maken met de nieuwe bbp systematiek van het gemeentefonds (zie ook 24-FP-9.2 Zomernota 2024-2028).

De taakstellende stelpost 'Nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda Jeugd' is vanaf 2026 jaarlijks opgenomen voor circa € 2,6 miljoen. Tevens is de stelpost Wmo indexering (24-FP-9.2) vanaf 2026 geraamd. Zie paragraaf 3.3 voor een uitgebreide toelichting op beide onderdelen. Daarnaast zijn er fluctuaties in de stelposten Wet Goed verhuurschap, sociale premies, armoedebestrijding en jeugd.

Overige mutaties (€ 176.000 voordeel)

De inkomst inhouding premie 3e jaar WW vervalt. Het generatiepact loopt af. Tevens worden op dit taakveld de fluctuaties in de urenverantwoording geraamd.

0.10 Mutaties reserves (€ 2.923.000 voordeel)

De onttrekkingen en toevoegingen in de reserves kennen een eigen dynamiek in de begroting. Incidentele lasten worden gedekt uit reserves. Voor de grondexploitaties geldt een 'gesloten circuit' in de begroting. Verrekeningen vinden via de algemene reserve grondexploitatie plaats en drukken niet op het begrotingssaldo. Daarnaast zijn in het verleden in Zomernota's en Beleidsbegrotingen meerjarige overschotten of tekorten verrekend met de algemene reserve.

De grootste reservemutaties betreffen:

Algemene reserve (€ 11.696.000 nadeel)

Er is ruim € 24,5 miljoen minder onttrokken uit de algemene reserve in 2025 ten opzichte van 2024. Er is € 12,8 miljoen minder toegevoegd aan de algemene reserve. Per saldo een nadeel van € 11,7 miljoen.

Grote mutaties in 2024 zijn:

- In het vastgestelde bestemmingsvoorstel van de Jaarstukken 2023 is bijna € 7,3 miljoen in 2024 onttrokken en ruim € 4,8 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve.
- Ingroeipad en transformatiebudget sociaal domein (onttrekking uit de algemene reserve ruim € 4,1 miljoen).
- Dekking incidentele lasten in Zomernota 2023-2027 (onttrekking uit de algemene reserve € 6 miljoen).
- Resultaat 1e Beleidsrapportage 2024 (toevoeging aan de algemene reserve bijna € 8 miljoen).
- MFA Beckum in Zomernota 2024-2028, zie paragraaf 6.4 (onttrekking uit de algemene reserve € 7,6 miljoen).

Grote mutaties in 2025 zijn:

- Ingroeipad en transformatiebudget sociaal domein (onttrekking uit de algemene reserve € 1,2 miljoen).
- Moties Zomernota 2024-2028: M03 Gelden ruimte voor ondernemen en M15 Fonds voor leefbare wijken (totaal onttrekking uit algemene reserve € 200.000).

Grote mutaties in de meerjarenramingen 2026-2028:

- Dekking incidentele lasten jaarschijf 2026 in Zomernota 2023-2027 (onttrekking uit de algemene reserve bijna € 2,8 miljoen).
- Dekking incidentele lasten jaarschijf 2026 in Zomernota 2024-2028 (onttrekking uit de algemene reserve bijna € 1,3 miljoen).
- Dekking incidentele lasten jaarschijf 2027 in Zomernota 2023-2027 (onttrekking uit algemene reserve € 0,8 miljoen)

Reserve aanjaagbudget talentopgave (€ 5.855.000 voordeel)

In 2024 is € 5 miljoen toegevoegd aan de reserve aanjaagbudget talentopgave (24-NB-9.4). Voor de jaren 2024, 2025 en 2026 is er respectievelijk € 780.000, € 1.635.000 en € 120.000 onttrokken uit deze reserve voor de talentopgave. Zie bijlage 8.7 Nieuw beleid.

Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten (€ 747.000 voordeel)

In de reserve nog uit te voeren werken/activiteiten kunnen nog niet bestede incidenteel beschikbaar gestelde gelden, waarvoor geen afzonderlijke reserve is/wordt ingesteld, tijdelijk worden geparkeerd voor omschreven doelen die nog steeds actueel zijn. In 2025 zijn er ten opzichte van 2024 veel minder toevoegingen aan (ruim € 2,3 miljoen voordeel) en onttrekkingen uit deze reserve (bijna € 1,6 miljoen nadeel) geraamd.

Op basis van het vastgestelde bestemmingsvoorstel van de Jaarstukken 2023 is € 948.000 in 2024 toegevoegd aan deze reserve.

Daarnaast wordt deze reserve gebruikt voor de budgetoverhevelingen van 2023-2024. In de 2e Beleidsrapportage 2023 is hiervoor ruim € 1,9 miljoen overgeheveld.

Tevens wordt deze reserve ingezet om tijdelijke gemeentefondsmiddelen te parkeren in afwachting van nader uit te werken werken/activiteiten als gevolg van taakmutaties in het gemeentefonds.

De diverse onttrekkingen uit deze reserve worden in een P en C document aan uw raad ter besluitvorming voorgelegd.

Reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad (€ 71.000 voordeel)

In 2024 is er eenmalig een bedrag van € 71.000 voor de bijdrage aan de horecawand onttrokken uit de reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad.

Reserve vastgoedbedrijf (€ 346.000 nadeel)

De onttrekking uit de reserve was in de voorgaande begroting € 346.000 hoger geraamd met name als gevolg van de verbouwing van het wijkcentrum Slangenbeek (24-NB-6.8) € 300.000 en inhuur vastgoedbedrijf € 89.000 (respectievelijk 23-FP-9.19 en 24-FP-9.14). Daartegenover staat een toevoeging van € 63.000 van het Rijk voor de meerkosten voor het beëindigen contracten gas SEFE Energie LTD.

Algemene reserve grondexploitaties (€ 791.000 nadeel)

Het nadelig resultaat ten opzichte van de begroting 2024 wordt veroorzaakt door éénmalige bijdrage bodemsanering ten behoeve van de Oude Ketelmakerij Hart van Zuid, tussentijdse winst Walkatenplein en 'af te sluiten' projecten met een positief resultaat. Hier tegenover staat een voordeel in de vorm van een lagere rentecompensatie in 2025 t.o.v. 2024 als gevolg van verlaging van het rentepercentage (o.b.v. nieuwe notitie rente van de commissie BBV) en de benodigde verhoging van de voorziening grondexploitatie.

Reserve onderwijshuisvesting (€ 400.000 nadeel)

Voor het Integraal Huisvestingsplan (IHP) storten wij 8% van de geplande investeringsomvang in jaar T in jaar T-2 en T-1 in de reserve onderwijshuisvesting. Deze incidentele middelen gebruiken wij om de voorbereidingskosten van businesscase tot aan het definitief ontwerp te dekken. Deze stortingen zijn conform de Zomernota 2023-2027 (23-FP-4.5: scenario 2b).

Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwburg (€ 450.000 nadeel)

Voor de vervanging en uitbreiding van de hijsinstallatie is in 2024 een bedrag van € 450.000 overgeheveld van de reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwburg naar de reserve dekking kapitaallasten (24-NB-5.2).

Reserve Tozo (€ 235.000 nadeel)

Meerjarig hebben wij de fluctuerende uitgaven behorende bij de doorlopende uitvoerende Tozo werkzaamheden tot en met 2028 in onze totale begroting budgettair neutraal doorgevoerd door een onttrekking uit de gevormde Tozo reserve. De lagere onttrekking uit de reserve in 2025 ten opzichte van 2024 zorgt voor het genoemde nadeel.

Reserve Ondernemersfonds (€ 900.000 nadeel)

Ten behoeve van de investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen wordt voor de jaren 2024-2027 € 50.000 jaarlijks ingezet. Als dekking hiervoor vindt een jaarlijkse onttrekking van € 50.000 plaats uit de reserve ondernemersfonds (23-NB-3.1).

Daarnaast hebben wij in de Zomernota eenmalig in 2024 € 900.000 uit deze reserve vrij laten vallen (24-FP-6.10). Dit leidt tot een nadelig verschil van 2025 t.o.v. 2024.

Reserve Vluchtelingen (€ 1.520.000 voordeel)

In het vastgestelde bestemmingsvoorstel van de Jaarstukken 2023 is € 1,5 miljoen toegevoegd aan de reserve Vluchtelingen. Dit leidt tot het verschil tussen 2025 t.o.v. 2024.

Voor de opvang van de Nieuwkomers maken wij noodzakelijke kosten die door het Rijk met diverse regelingen worden vergoed. In 2024 en 2025 verwachten wij voor de opvang per saldo meer inkomsten te ontvangen dan dat wij aan uitgaven hebben. In de Zomernota 2024-2028 hebben wij op basis van deze inschattingen het exploitatieoverschot in de reserve Vluchtelingen laten terugvloeien.

Vanaf 2026 en verder hebben wij vooralsnog geen inkomsten opgenomen in onze meerjarenbegroting. Om eventuele doorlopende verplichtingen (contracten personeel, wonen etc.) bij te kunnen stellen hebben we voor 2026, 2027 en 2028 € 1,5 miljoen als stelpost opgenomen. Deze stelpost dekken wij deze door middel van een onttrekking uit de reserve Vluchtelingen. Wij monitoren deze geldstromen actief en stellen bij wanneer nodig.

Reserve Bodemsanering (€ 1.280.000 voordeel)

In 2025 wordt een eenmalige bijdrage van van € 1,3 miljoen onttrokken uit deze reserve ten gunste van de grondexploitatie Hart van Zuid de Ktelmakerij.

Reserve Duurzaamheid (€ 109.000 nadeel)

In 2025 verwachten wij circa 0,3 miljoen te onttrekken uit de reserve duurzaamheid conform het bestedingsplan duurzaamheid 2023-2026. Daarnaast zijn er middelen ter beschikking gesteld van circa 0,2 miljoen aan de Energiecoöperatie Energie van Hengelo voor huisvesting, doorontwikkeling en verdere professionalisering van de coöperatie. Hier tegenover staat een dotatie aan de reserve vanwege de incidentele overschotten van de stroomopbrengsten in de eerste jaren van het zonneveld Boeldershoek.

Reserve dekking kapitaallasten (€ 8.506.000 voordeel)

Er zijn een aantal toevoegingen in 2024 gedaan aan de reserve dekking kapitaallasten voor de MFA Beckum en de hijsinstallatie van de Schouwborg. Daarnaast is de reserve o.b.v. de kapitaallasten geactualiseerd.

Risico's

Digitalisering

Er zijn een aantal risico's die van invloed kunnen zijn op onze bedrijfsvoering. We zien een toename aan digitalisering van de samenleving. Ook vanuit het Rijk worden er wetten aangenomen die onze dienstverlening verder digitaliseren. Toch moeten we ook oog hebben voor meer digitale inclusie. Niet iedereen is digitaal voldoende onderlegd. De implementatie van deze digitale wetten kosten ook tijd en geld. Daarnaast zien we een toenemende kans op een cyberaankop op onze gemeente. Hier zijn we alert op maar de eventuele gevolgen kunnen groot zijn.

Artificial intelligence

Naast de kansen die artificial intelligence (AI) biedt, zien we ook een keerzijde. De opkomst van AI kan ook tot risico's leiden. Met name wanneer het gebruik leidt tot desinformatie. We willen graag een betrouwbare overheid zijn en we willen dat informatie aan inwoners betrouwbaar is. Door de toenemende invloed van sociale media op de maatschappij lopen we het risico dat polarisatie en onrust toeneemt en het vertrouwen in de overheid afneemt.

Krapte arbeidsmarkt

Ook de bedrijfsvoering van de gemeente kan onder druk komen te staan door de krapte op de arbeidsmarkt. We hebben hoge ambities en grote uitdagingen te realiseren. De organisatie is daar nog niet altijd op toegerust. De hoge

werkdruk kan ten koste gaan van de kwaliteit van de uitvoering. Daarnaast kan de druk vanuit het Rijk om wetten te implementeren deze werkdruk verder ophogen.

Onvoldoende en onduidelijkheid structurele rijksmiddelen

Wet- of regelgeving of taken kunnen niet worden uitgevoerd door te weinig compensatie van het Rijk.

Bij het opstellen van deze Beleidsbegroting is er nog steeds onduidelijkheid over de toekomstige inkomsten uit het gemeentefonds en specifieke uitkeringen. We weten niet de exacte beleidsmatige en financiële effecten van de uitwerking van het Hoofdlijnenakkoord van het Rijk in een regeerprogramma. Door deze onduidelijkheid is het moeilijk inschatten wat we in de toekomst aan financiële middelen hebben om onze ambities en doelen te realiseren.

Onderzoeksresultaten herijking gemeentefonds

De resultaten van diverse onderzoeken in het kader van de herijking van het gemeentefonds is, op het moment van afronding van deze Beleidsbegroting, nog niet bekend. Dit kan mogelijk in de toekomst leiden tot risico's, namelijk door de aanpassingen in het verdeelmodel van het gemeentefonds.